

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ADLİ BİLİMLER ANA BİLİM DALI

ADLİ PSİKOLOJİ BİLİM DALI

“ SİLAH TAŞIMANIN BAĞLANMA BİÇİMİ VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE
İLİŞKİSİ ”

OKTAY ÇAVUŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. F. Gökben HIZLI SAYAR

İSTANBUL 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ADLİ BİLİMLER ANA BİLİM DALI
ADLİ PSİKOLOJİ BİLİM DALI
“ SİLAH TAŞIMANIN BAĞLANMA BİÇİMİ VE PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞ İLE İLİŞKİSİ ”

Oktay ÇAVUŞ

174501041

YÜKSEK LİSANS

TEZİ

DANIŞMAN: Doç. Dr. F. Gökben HIZLI SAYAR

İstanbul – 2019

Gereği için arz olunur.

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

T.C.
ÜSKÜDAR
ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 174501041
Öğrenci Adı Soyadı	: Oktay Canus
Anabilim Dalı	: Adli Bilimler
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Feride Gökben Hızlı Sayar
Tezin Başlığı	: Silah Taşımının Bağlanma Biçimi ve Psikolojik İyileştirme İlişkisi

Toplantı Tarihi	: 24 Temmuz 2019	Saati	: 12:00
-----------------	------------------	-------	---------

Öğrenci Savunmaya : Geldi

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

- Yapılan savunma sınavında adayın tez çalışması başarılı bulunarak KABUL edilmesine,
 Yapılan savunma sınavı sonunda tez çalışmasının DÜZELTİLMESİNE, düzeltme için adaya ay EK SÜRE verilmesine (en fazla 3 ay)
 Yapılan savunma sınavının sonunda tezin REDDEDİLMESİNE
 OY BİRLİĞİ OY ÇOKLUĞU
İle karar verilmiştir.

Savunmada Tezin Başlığı : Değişmedi Değişti

Tezin Yeni Başlığı : Değişmedi

Öğrenci Savunmaya : Gelmedi

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,
 OY BİRLİĞİ İLE REDDEDİLMİŞTİR.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Sevil Atasoy	
Danışman Üye	Doç. Dr. Gökben Hızlı Sayar	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Ünlübol	
Üye	Doç. Dr. Ümit Özer	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Aylin Y. Sarıbey	

(Tüm durumlarda jüri üyelerinin tez değerlendirme raporları gerekir.)

Sayı No :

Tarih : 24.07/2019.

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen ve Anabilim Dalımız Yüksek Lisans Programı öğrencisinin Tez Savunma Sınav Tutanağı ve eklerinin Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Not: Bu forma orijinal raporlar (bir nüsha) eklenecektir.

Prof. Dr. Sevil Atasoy
Anabilim Dalı Başkanı
(Unvanı, Adı Soyadı, İmza)

ÜÜ-FR.016 Revizyon No: 0 (08.11.2016)

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ **SİLAH TAŞIMANIN BAĞLANMA BİÇİMİ VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE İLİŞKİSİ** ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

27/05/2019

Oktay ÇAVUŞ

İmza

TEŞEKKÜR

Sadece ülkemizin değil, dünyanın sayılı Adli Bilimler Profesörleri arasında yer alan ve bizleri her daim ışığı ile aydınlatan çok değerli Prof. Dr. Sevil Atasoy'a,

Bu zorlu süreçte her türlü bilgi, alaka ve desteğini benden esirgemeyen çok değerli tez danışmanın Doç Dr. Feride Gökben Hızlı Sayar'a,

Veri toplamamdaki desteklerinden dolayı başta Dr. Öğr. Gr. Hüseyin Ünübol hocam olmak üzere Üsküdar Üniversitesi öğrencilerine ve çalışanlarına,

Verilerin analizinde büyük bir özveri ile destek veren Bora Tamer Yılmaz'a,

Birlikte çıktığımız yolda yurt içi ve yurt dışı birçok akademik çalışmaya katıldığımız Kadir Dalgıç, Hatice Yılmaz, Betül Kılınç ve diğer Üsküdar Üniversitesi B.A.B.E. yüksek lisans öğrencilerine,

Sayırsız yurt içi ve yurt dışı eğitimde yanımda olan, kişisel ve mesleki gelişimimde bana çok şey katan değerli İbrahim Tokgöz ve K.A.M.I. eğitmen ve öğrencilerine,

Her türlü fedakarlığa göğüs gererek beni sevgi ve özveri ile yetiştiren rahmetli babam Mehmet Çavuş, annem Ezibe Çavuş, ablam Suna Çavuş ve ağabeyim Taner Çavuş'a

En çok da hayatıma renk, sevgi, hoşgörü ve ışık katan , her zaman sonsuz desteğini ve anlayışını üzerimde hissettiğim kıymetli eşim Aurelie Francine Denise Belsot Çavuş, en değerlim kızım Lea Ezi Çavuş, kızlarımız Klara Pellicier ve Melis Pellicier'e olan minnettarlığımı belirtmek istiyorum.

Oktay ÇAVUŞ

İstanbul, 2019

“ SİLAH TAŞIMANIN BAĞLANMA BİÇİMİ VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE İLİŞKİSİ ”

ÖZET

Türkiye’de bireysel silahlanmanın psikolojik nedenleri ve bireysel silahlanmayı tercih eden insanların profil analizi bakımından yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. O yüzden özellikle erken çocukluk döneminin kişilik olumu üzerindeki etkilerini düşünenecek olursak, insanların güven ve kaygı durumlarının oluşmasında en etkin rol oynayan bağlanma stilleri ve yaşam boyu algılanan fiziksel ve ruhsal sağlığın en önemli yordayıcısı olduğu düşünülen Psikolojik İyi Oluş etkenlerinin bireysel silahlanma üzerindeki etkileri ile ilgili bir çalışma yapmak fikri son derece heyecan verici gelmiştir. Ülkemizde ateşli silah ruhsatı temini her ne kadar zor koşullara bağlı olsa da, başta Suriye, Kuzey Irak ve Rusya üzerinden yurda gelen kaçak ateşli silahlarla, özellikle Doğu Karadeniz bölgesi başta olmak üzere ‘merdiven altı’ tabir edilen tornalarda üretilen el yapımı, kayıtsız silahlara erişimin ucuz ve kolay olması sebebiyle, bireysel silahlanmanın arzulan seviyenin üzerinde olduğu düşünülmektedir. Bu konuda yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği düşünülmektedir. Ancak, her şeyden önemlisi ateşli silahlara gösterilen ilginin ve talebin doğru anlaşılması ve bu konuda eğitici, bilgilendirici yayınlar üretilmesidir. Zira günümüzde komedi filmleri ve dizileri, hatta çizgi filmlerde bile ateşli ve ateşsiz silahlar, kesici-delici ya da ezici-bereleyici aletler gösterilmekte, sosyal medya mecralarında yoğun silah tanıtımı, özendirici yayın ve satış promosyonları yayımlanmaktadır. Bu sebeple, başta ateşli silahlar olmak üzere, silah ve kişisel güvenlik ekipmanlarına duyulan ilgi ve talebin psikolojik boyutunun araştırılması için bağlanma stilleri ve psikolojik iyi oluş bakımından yapılan bu çalışmada Türkiye genelinde 9 bölgede 24,494 kişi ile görüşülmüş ve bireysel silahlanma tercihlerini de içeren bir demografik bilgi formu, YİYE II ve Psikolojik İyi Oluş Formu doldurtulmuştur. Çıkan sonuçlara göre psikolojik iyi oluş ve güvenli bağlanma bireysel silahlanma ile negatif ilişkilidir. Ancak kaygılı ve kaçınmacı bağlanma ile kesici-delici silah taşıma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca silahlanma türleri ile cinsiyet arasında da anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda kırsal kesim ile 18 yaş altı nüfusun verilerinin de toplanıp değerlendirilmesinde fayda olacağı düşünülmektedir. Ayrıca mevcut ateşli silah yasa ve uygulamalarının güncellenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ateşli silahlar, Bireysel Silahlanma, Bağlanma, Psikolojik İyi Oluş

RELATIONSHIP OF ARMS BEARING WITH ATTACHMENT AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING

ABSTRACT

There is no in dept research on psychological reasons of personal arms bearing and/or profiling of people who are pro-arms bearing. Therefore, conducting a research on the effect of attachment style, which stems in early childhood period and is a determinant factor on human personality and relationships, and psychological well-being, which can be considered as determining factor on physical and psychological health, on arms bearing was a thrilling idea. Although firearms permits are not easy to get in Turkey and are subject to a lot of paperwork and pre-requisite conditions, illicit weapons which enter the country thru the boarders of the conflict zones, especially Syria, Northern Iraq and Russia, and hand made firearms which are manufactured mostly in Eastern Blacksea region, on bench lathes in secluded facilities create an easier and cheaper access to unregistered firearms and increase the amount on personal firearms bearing. Current arms laws need to be regulated. However, it is more important to address the interest and demand for arms to produce informative, educative publications and broadcasts. Forwhy, current shows, series, comics and movies even including comedies and romantic comedies have plenty of scenes with firearms and other weapons. Besides, there are plenty of incentive, promoting posts and publications in social media channels. Therefore, this study is conducted in 9 geographical regions of Turkey, reaching 24,494 people to address the psychological effects of attachment styles and psychological well-being on arms and self defense equipments bearing. The study is based on personal interviews, demographical informations form, Experiences in Close Relationships-Revised (ECR-R) and Personal Wellbeing Index - Adult (PWI-A) Form. According to the analysis of the data obtained, secure attachment style and psychological well being are negatively correlated with arms bearing. However, anxious/ambivalent and/or avoidant attachment styles are positively related with arms bearing. Besides, there was a meaningful gender difference by the types of arms. For further researches, it is thought that the data obtained from rural areas and adolescents will make a comparative contribution to the literature. It is also thought that a revision is required for the current firearms laws and regulations.

Key Words: Firearms, Arms Bearing, Attachment, Psychological Wellbeing

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI	i
Yemin Metni	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR VE SİMGELER	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM.....	1
1.2. AMAÇ.....	9
1.3. ÖNEM.....	10
1.4. HİPOTEZLER	11
1.5. VARSAYIMLAR	12
1.6. SINIRLAR	12
1.7. TANIMLAR.....	13
BÖLÜM 2. İLGİLİ LİTERATÜR	14
2.1. SİLAHIN TANIMI	14
2.1.1. SİLAHLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	15
2.1.2. ATEŞSİZ SİLAHLAR.....	16
2.1.3. ATEŞSİZ SİLAHLARDAN ATEŞLİ SİLAHLARA GEÇİŞ	17
2.1.4. DÜNYADA BİREYSEL SİLAHLANMA	20
2.1.5. BİREYSEL SİLAHLANMA DEVİ ABD	25
2.1.6. ABD'DE SİLAH ENDÜSTRİSİNİN EKONOMİK BOYUTU	27
2.1.7. TÜRKİYE'DE BİREYSEL SİLAHLANMA	29
2.1.8. ÜLKEMİZDEKİ BİREYSEL SİLAHLANMA RAKAMLARI	31
2.1.9. ÜLKEMİZDE BİREYSEL SİLAHLANMA İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	34
2.1.10. DÜNYADA ARTAN BİREYSEL SİLAHLANMAYA DAYALI SORUNLAR	35
2.1.10.1. Kayıtsız, Kaçak ve El Yapımı Ateşli Silahlar.....	36
2.1.10.2. Kayıp, Çalıntı Ateşli Silahlar	40
2.1.10.3. Suça Karışan Ateşli Silahlar	43
2.1.10.4. Ateşli Silahlarla İşlenen İntihar Vakaları.....	46

2.1.10.5. Kasıt Olmaksızın Gerçekleşen Ateşli Silah Yaralanmaları	48
2.1.11. BİREYSEL SİLAHLANMA PROFİLLERİ	50
2.1.12. BİREYSEL SİLAHLANMANIN NEDENLERİYLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	52
2.2. BAĞLANMA KURAMI	56
2.2.1. BAĞLANMA STİLLERİ	60
2.2.2. YETİŞKİN BAĞLANMA TARZI OLARAK DÖRTLÜ BAĞLANMA MODELİ	64
2.2.3. LİTERATÜRDE BAĞLANMA İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	67
2.3. PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ	70
2.3.1. RYFF'İN ALTI FAKTÖRLÜ PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ MODELİ.....	72
2.3.2. RYFF'İN ALTI FAKTÖRLÜ PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ MODELİNİN ALT BOYUTLARI.....	74
2.3.2.1. Özkabul	74
2.3.2.2. Diğerleriyle Pozitif İlişkiler	75
2.3.2.3. Özerklik.....	75
2.3.2.4. Çevresel Hakimiyet.....	76
2.3.2.5. Yaşam Amaçları.....	76
2.3.2.6. Kişisel Gelişim.....	77
2.3.3. LİTERATÜRDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	78
BÖLÜM 3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	80
3.1. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	80
3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	83
3.2.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	83
3.2.2. Demografik Bilgiler Formu.....	83
3.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri - II (YIYE-II).....	84
3.2.4. Kişisel İyi Oluş Ölçeği.....	85
3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	85
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	87
3.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI VE ÖNERİLER	87
BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR	89
BÖLÜM 5. SONUÇ.....	98
5.1. YORUMLAR.....	98
5.2. ÖNERİLER	101
5.2.1. BİREYSEL SİLAHLANMA İLE İLİŞKİLİ SUÇLARIN AZALTILMASI	108
KAYNAKÇA	115

EKLER	130
Ek 1: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II	130
Ek 2: Kişisel İyi Oluş İndeksi	134
ÖZGEÇMİŞ	135

KISALTMALAR VE SİMGELER

UN: United Nations (Birleşmiş Milletler)

ODC: Office of Drugs and Crime (Uyuşturucu ve Suç Ofisi)

IHME: Institute for Health Metrics and Evaluation (Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirmeleri Enstitüsü)

GBD: Global Burden of Disease (Küresel Hastalıkların Yükü)

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

DESA: Department of Economic and Social Affairs (Ekonomik ve Toplumsal İlişkiler Departmanı)

HDI: Human Development Index (İnsani Gelişim Endeksi)

TUİK: Türkiye İstatistik Kurumu

JAMA: Journal of American Medical Association (Amerikan Tıp Birliği Dergisi)

SAS: Small Arms Survey (Küçük Silahlar Teftişi)

USDJ: United States Department of Justice (Birleşik Devletler Adalet Departmanı)

BAFTE: Bureau of Alcohol, Firearms, Tobacco and Explosives (Alkol, Ateşli Silahlar, Tütün ve Patlayıcılar Bürosu)

NSSF: National Shooting Sports Foundation (Ulusal Atış Sporları Vakfı)

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

ÖGDB: Özel Güvenlik Daire Başkanlığı

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

CNN: Cable News Network

BİMER: Başbakanlık İletişim Merkezi

CİMER: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi

NRA: National Rifle Association (Ulusal Tüfek Birliği)

AI: Amnesty International (Uluslararası Af Örgütü)

FBI: Federal Bureau of Investigation (Federal Soruşturma Bürosu)

UCR: Uniform Crime Report (Birleşik Suç Raporu)

3D: Three Dimensional (Üç Boyutlu)

KOM: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele

ABS: Acrylonitrile Butadiene Styrene

PLA: Polylactic Acid

NICS: National Instant Criminal Background Check System (Ulusal Anlık Suç Geçmiş Sorgulama Sistemi)

USDT: United States Department of Treasury (Birleşik Devletler Hazine Departmanı)

ATF: Alcohol, Tobacco, Firearms (Alkol, Tütün, Ateşli Silahlar)

CDC: Center for Disease Control (Hastalık Kontrol Merkezi)

BDW: Believe in Dangerous World (Dünyanın Tehlikeli Bir Yer Olduğu Düşüncesi)

YÖK: Yüksek Öğrenim Kurumu

GATA: Gülhane Askeri Tıp Akademisi

ASKB: Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğu

LSI: Life Satisfaction Index (Yaşam Doyum Endeksi)

TURBAHAR: Türkiye Bağımlılık Risk Profili ve Ruh Sağlığı Haritası

SPSS: Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)

IBM: International Business Machines (Uluslararası İş Makineleri)

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 - Kuzey Amerika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları...	2
Tablo 2 - Orta Amerika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları	3
Tablo 3 - Güney Amerika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları ..	3
Tablo 4 - Avrupa Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları	4
Tablo 5 - Doğu Avrupa Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları	4
Tablo 6 - Asya Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları	5
Tablo 7 - Güney Doğu Asya Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları	5
Tablo 8 - Afrika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları.....	6
Tablo 9 - Arabistan Kıtasında yer alan ülkelerin nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları.....	6
Tablo 10 - Okyanusya ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları	7
Tablo 11 - Bireysel silahlanmanın en yüksek olduğu ülkeler.....	23
Tablo 12 - Bireysel silahlanmada ülkelerdeki silah sayısının nüfusa göre oranı.....	24
Tablo 13 - ABD’nde bireysel silahlanma endüstrisinin ülke ekonomisine yıllık katkısı	28
Tablo 14 - Bireysel silahlanmanın ABD’ne getirdiği yıllık vergilerin miktarları ve dağılımları	29
Tablo 15 - Türkiye’de Polis bölgesinde yaşayan sivillere verilen ateşli silah ruhsat sayıları ve illerin nüfusları hesaplanarak oluşturulmuştur.	32
Tablo 16 - Türkiye’de tüm iller genelindeki kayıtlı ateşli silahların nüfusa göre oranı .	33
Tablo 17 - 31.12.2005 tarihi itibariyle Türkiye genelinde Jandarma bölgesi ve Emniyet bölgesi ateşli silah ruhsat sayıları.....	34
Tablo 20 - Türkiye’de polis bölgelerinde yapılan operasyonlarda ele geçirilen kaçak ateşli silahların çeşitleri.....	38
Tablo 18 - Dünyada ateşli silahlara bağlı ölüm sayıları ve ülkelerin nüfusuna oranları.	44
Tablo 19 - 1993 ve 2011 yılları karşılaştırmalı ABD suç istatistikleri tablosu.....	45
Tablo 21 - Türkiye’deki intihar rakamları ve çeşitleri	47
Tablo 22 - Dünyada ateşli silahlara bağlı ölüm rakamları ve şekilleri	48
Tablo 23 - Katılımcılar birden çok cevap verdiklerinde, bireysel silahlanma nedenleri	52
Tablo 24 - Bartholomew&Horowitz’in ‘Dörtlü Bağlanma Modeli’	65
Tablo 25 – İstatistiksel Bölge Sınıflandırma Sistemi.....	81
Tablo 26 - Katılımcıların demografik özellikleri	82
Tablo 27 - Bireysel silahlanma türlerinin cinsiyete göre rakamları ve oranları.....	90
Tablo 28 - Kaygılı bağlanan bireylerin bireysel silahlanma çeşitleri ve oranları	91
Tablo 29 - Kaçınmacı bağlanan bireylerin bireysel silahlanma çeşitleri ve oranları.....	92

Tablo 30 - Bireysel silahlanma çeşitlerine göre Psikolojik İyi Oluş düzeyleri.....	93
Tablo 31 - Kişisel iyi oluş skorlarına göre bireysel silahlanma.....	95
Tablo 32 - Kaçınmacı bağlananlarda bireysel silahlanma	95
Tablo 33 - Kaygılı bağlananlarda bireysel silahlanma.....	96
Tablo 34 - Eğitim seviyelerine göre taşınan silahların ve ekipmanların türü	100

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 - Dünyadaki ateşli silahların dağılımları.....	21
Şekil 2 - Evinde en az 1 adet ateşli silah bulunan ABD vatandaşlarının istatistikleri. ..	26
Şekil 3 - Dünyada ateşli silah ölümlerinin çeşitlerine göre oranları	48
Şekil 4 - ABD'nde silah sahibi olan vatandaşların profilleri.	50
Şekil 5 - ABD'de bireysel silahlanma profili.....	51
Şekil 5 - Ryff Altı Faktörlü Psikolojik İyi Oluş Modeli	73
Şekil 6 - Örneklem grubunun bireysel silahlanmaya göre oranları.....	89

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Bireysel silahlanma konusu uzun yıllardır tartışılan ve üzerinde fikir birliği sağlanamayan toplum ve suç bakımından öncelikli konuların başında gelmektedir. Bir grubun görüşüne göre bireysel silahlanma kişisel özgürlüklerin temeli ve en doğal hakkıdır. Karşıt görüşü benimseyen bir kitleye göre ise canlıları yaralamak yada yok etmek için üretilen hiçbir ekipmanın özgürlük yada hak olarak kabul edilmemesi gerekmektedir. Tartışmaların merkezindeki kaygı ise ortak; ateşli silahların yanlış eline geçmiş olması korkusu.

Bireysel silahlanma sonucu yanlış ellere geçen, başta ateşli silahlar olmak üzere tüm ateşli ve ateşsiz silahların yol açtığı trajediler Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi UNODC (United Nations Office of Drugs and Crime) 2013 yılı verilerine göre yılda yaklaşık 437,000 insanın kasten öldürülmesi ile sonuçlanıyor. Benzer bulgular Sağlık Ölçüm ve Değerlendirme Enstitüsü IHME (Institute for Health Metrics and Evaluations) tarafından yayınlanan Küresel Hastalıkların Yükü 2017 Çalışması (Global Burden of Disease (GBD) Study 2017) raporlarında da mevcuttur (2018).

Kuzey, Orta ve Güney Amerika Kıtaları 157,000 kasıtlı cinayet ve 16.3/100,000 cinayet oranı ile dünyanın en riskli bölgesini oluşturmakta. Amerika Kıtasını 135,000,000 cinayet ve 12.5/100,000 oranı ile Afrika kıtası izlemekte.

Kalan kıtalardan Asya 122,000,000 cinayet ve 2.9/100,000 cinayet oranına sahip. Avrupa kıtasında işlenen toplam cinayet sayısı 22,000 ve cinayet oranı 3/100,000 olarak belirlenmekte. Okyanusya ülkelerinde ise 1,100 cinayet sayısı ve 3/100,000 oranı göze çarpmakta. Bu rakam dünya genelinde ortalama olarak 6.2/100,000 kişinin kasıt gözeterek öldürüldüğü anlamına geliyor.

İşlenen cinayetlerin kurbanlarının %79'u ve faillerinin %95'i erkek. Cinayet işleme yöntemleri göz önüne alındığında ise, dünya genelinde en çok kullanılan cinayet aleti olarak, %41 oranına ulaşan ateşli silahlar ön plana çıkmakta. İkinci olarak %24 ile kesici-delici aletler gelmekte. Elbette ki raporun detaylarına indiğimizde çok daha çarpıcı istatistikler ön plana çıkmakta. Örneğin, nüfusa oranladığımızda dünya nüfusunun %40'ının (2,900,000,000) güvenli (>3/100,000 cinayet oranına sahip) bölgelerde yaşadığını, %50'sinin (3,400,000,000) orta güvenli (3 - 20/100,000 cinayet oranına sahip) bölgelerde yaşadığını ve kalan %10'luk kesimin (750,000,000) ise yüksek riskli (<20/100,000 cinayet oranına sahip) bölgelerde yaşadığını görmekteyiz. Orta ve Güney Amerika Ülkeleri ile Güney Afrika ve birkaç Asya ülkesi dışında aslında dünyanın %90'ı risk düzeyi ortalama ve ortalama altında kalan bölgelerde yaşamakta (UNODC 2014). Dünya genelinde işlenen cinayetlerin kıtalara ve ülkelere göre sıralaması ise şöyledir (UNODC 2014, IHME 2018, Roser 2019):

Tablo 1 - Kuzey Amerika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

KUZAY AMERİKA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Grönland	56,186	8.09
ABD	328,775,119	6.12
Kanada	36,286,378	1.51

(UN DESA 2017, US Census Bureau, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Kuzey Amerika kıtası cinayet suçları bakımından dünya ortalaması ile aynı oranlara sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'ndeki bireysel silahlanma seviyesinin dünya ortalamasının çok üzerinde olmasına rağmen, kolluk kuvvetlerinin özellikle şiddet suçları ile mücadelede son derece sert tedbirler alıyor olması ve potansiyel kurban olarak görülen sivillerin silahlanma oranının yüksek olması, potansiyel suçlular bakımından caydırıcı unsur olarak görülmesinin bu konuda etkili olduğu düşünülmekte.

Yine de, sokak çetelerinin faaliyetlerindeki artış, ateşli silahlarla intihar oranlarının işlenen cinayet oranlarının iki katı olması ve ateşli silahların kaza sonucu ölüme

neden olma oranının yüksek olması sebebiyle ABD bireysel silahlanmadan en çok zarar gören ülkelerin başında yer almaktadır.

Tablo 2 - Orta Amerika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

ORTA AMERİKA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Honduras	9,568,000	90.4
Belize	390,000	44.7
El Salvador	6,445,000	41.2
Meksika	132,328,000	21.5
Kosta Rika	4,999,000	8.5

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Mevcut veriler ışığında, her ne kadar çoğu popüler tatil konumları olarak tanıtılıyor olsa da, Orta Amerika kıtasının suç istatistikleri her zaman yüksek olmuştur. Bunda ülkelerin sosyokültürel olarak suça eğilimli bir geçmişe sahip olmaları, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, uyuşturucu üretimi başta olmak üzere çeşitli kaçakçılık rotalarında etkin rol oynamalarından kaynaklı olarak kartellerin ve çetelerin güç savaşları gibi sebepler gösterilebilir.

Tablo 3 - Güney Amerika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

GÜNEY AMERİKA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Venezuela	31,977,000	53.7
Kolombiya	49,066,000	30.8
Brezilya	209,288,000	25.2
Uruguay	3,457,000	7.9
Şili	18,055,000	3.1

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Bu bağlamda Güney Amerika kıtası dünyanın cinayet suçları bakımından en riskli bölgelerinden biri olarak göze çarpmaktadır. Bölgedeki siyasi ve ekonomik istikrarsızlığın dışında, bölgenin uyuşturucu ticareti ve trafiğinde etkin rol oynaması ve buna bağlantılı olarak ortaya çıkan çetelerin ve kartellerin de bu tabloda payı büyük.

Tablo 4 - Avrupa Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

BATI AVRUPA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Finlandiya	5,523,000	1.53
Belçika	11,429,000	1.34
Portekiz	10,330,000	1.33
Fransa	64,980,000	0.83
Almanya	82,114,000	0.80
Avusturya	8,735,000	0.78
İtalya	59,360,000	0.77
İngiltere	66,182,000	0.53

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Avrupa Kıtası genel anlamda dünya üzerindeki en güvenli bölgelerden biri olmakla birlikte, özellikle Batı Avrupa bu alanda çok daha düşük cinayet oranlarına sahiptir.

Tablo 5 - Doğu Avrupa Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

DOĞU AVRUPA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Rusya	143,990,000	14.80
Ukrayna	44,223,000	10.08
Letonya	1,950,000	6.87
Belarus	9,468,000	6.83
Moldova	4,051,000	6.03
Litvanya	2,890,000	6.02
Bulgaristan	7,085,000	1.90
Çekya	10,618,000	1.00

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Doğu Avrupa bölgesinde özellikle iç savaş, ekonomik ve siyasi istikrarsızlık ile yine Avrupa'ya kaçak yollarla sokulan uyuşturucu, insan kaçakçılığı ve diğer kaçakçılık rotalarının üzerinde olmasından dolayı cinayet istatistikleri bu bölgelerde artış göstererek dünya ortalamasının üzerine çıkmaktadır.

Tablo 6 - Asya Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

ASYA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Afganistan	35,530,000	10.67
Kazakistan	18,204,000	8.51
Moğolistan	3,076,000	8.38
Hindistan	1,339,180,000	3.03
TÜRKİYE	82,003,882	2.12
Çin Halk Cumhuriyeti	1,409,517,000	1.03

(UN DESA 2017, TUIK 2019, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Asya kıtası da ayrılıkçı terör örgütleri ve bölgesel çatışmaların olduğu birkaç lokasyon hariç, dünyanın güvenli yaşam alanları arasında gelmekte. Asya kıtası ile ilgili tek farklı istatistik, kadına yönelik cinayetlerin %29 oranı ile dünya genelinde en yüksek olduğu kıta olması. Partneri yada aile ferdi tarafından öldürülen kadın sayısı Asya’da 19,700 olarak belirtilmektedir. Bu rakam Afrika’da 13,400 iken Kuzey, Orta ve Güney Amerika’da toplam 6,900 olarak belirtilmektedir. Avrupa’da 3,300 ve Okyanusya’da ise 200 olarak kayıtlara geçmiştir. Bu sebeple Asya kadınların kendi yaşam alanlarında en güvensiz oldukları kıta konumuna geçmektedir (IHME 2018, Roser 2019).

Tablo 7 - Güney Doğu Asya Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

GÜNEY DOĞU ASYA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Filipinler	104,918,000	15.36
Tayland	69,038,000	6.01
Timor-Leste	1,296,000	2.72
Singapur	5,709,000	0.46

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Güney Doğu Asya da iç karışıklıkların ve ayrılıkçı grupların olduğu yerler haricinde dünyanın güvenli yaşam alanları arasında yer almakta. Güney Doğu Asya ile ilgili en çarpıcı istatistik, yoğun eylemlerin olduğu bölgeler haricinde cinayet oranlarının dünya ortalamasının çok altında olduğudur.

Tablo 8 - Afrika Ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

AFRİKA	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Güney Afrika	56,717,000	28.57
Namibia	2,534,000	14.69
Eritre	5,069,000	11.32
Burkina Faso	19,193,000	11.32
Güney Sudan	12,576,000	7.78
Nijerya	190,886,000	4.92
Sierra Leone	7,557,000	1.37
Cezayir	41,318,000	1.08
Sudan	40,533,000	1.06

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Afrika kıtası ayrılıkçı ve köktenci terör örgütleri, okyanus korsanları ve son derece kıt kaynaklara erişim için yoğun savaşlar, kabile çatışmaları sebebiyle dünyanın tehlikeli bölgelerini içermekle birlikte, kıtanın büyük bölümü dünya ortalaması ile eşit yada daha düşük cinayet oranlarına sahip. Ancak gelişmekte olan ve geri kalmış tüm coğrafyalarda olduğu gibi stabil olmayan siyasi ve ekonomik konjonktür sebebiyle suç ve cinayet oranlarının dünya ortalamasının iki katına çıktığı bölgeler de bulunmakta.

Tablo 9 - Arabistan Kıtasında yer alan ülkelerin nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

ARABİSTAN	Nüfus	100.000 Kişide Cinayet Oranı
Irak	38,275,000	5.67
Yemen	28,250,000	2.85
Ürdün	9,702,000	2.61
İran	81,163,000	2.33
İsrail	8,322,000	2.09
Birleşik Arap Emirlikleri	9,400,000	1.20
Suudi Arabistan	32,938,000	0.88

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Arabistan ile ilgili en çarpıcı bilgi ise son yıllarda mutlaka en az bir bölgesinde iç çatışmalar olduğu gerçeğidir. Bu tez yazılırken de Suriye’de ayrılıkçı güçler DAESH ile PKK ve uzantılarının çatışmaları azalmakla birlikte yer yer devam etmektedir. O sebeple Suriye’deki cinayet oranları ile ilgili elde net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak genel itibariyle Arabistan ve Orta Doğu sanılanın aksine, cinayet ortamlarının dünya ortalamasının altında olduğu ülkelerden oluşmaktadır.

Tablo 10 - Okyanusya ülkeleri nüfusları ve 100,000 kişiye düşen cinayet oranları

OKYANUSYA	Nüfus	100,000 Kişide Cinayet Oranı
Papua Yeni Gine	8,251,000	10.78
Fiji	906,000	3.99
Vanadu	276,000	1.67
Avustralya	24,451,000	1.37
Yeni Zellanda	4,706,000	1.34
Endonezya	263,991,000	0.98

(UN DESA 2017, UNODC 2014, IHME 2018, Roser, 2019)

Okyanusya genel anlamda dünyanın en güvenli bölgelerinin başında gelmektedir. Sadece işsizlik ve enflasyonun oranlarının çok yüksek olduğu ve halkın yarısının gecekondularda yaşadığı Papua Yeni Gine hariç. Birleşmiş Milletler’in yaşam kalitesini ölçmek için kullandığı ‘İnsani Gelişim Endeksi’ HDI (Human Development Index) sıralamasında Papua Yeni Gine 188 ülke arasında 154ncü sırada yer almaktadır (UN HDI 2016). Ekonomik ve siyasi istikrarsızlık, çetelerin yoğun aktivitelerine karşın ülkede yeterli sayıda polis olmaması gibi nedenlerden dolayı ülkedeki cinayet oranları dünya ortalamasının çok üzerine çıkmasına rağmen, Okyanusya’da yer alan diğer ada ülkelerdeki suç oranlarının son derece düşük cinayet ve suç oranlarına sahip olması genel anlamda bu bölgeyi dünyanın en güvenli bölgesi yapmakta (UNODC 2014, IHME 2018, Roser 2019).

Dünya genelinde 6.2/100,000 kişinin kasıtlı olarak işlenen cinayet sebebiyle öldüğünü düşündüğümüzde, hele ki bazı bölgelerde bu oranın 10 - 15 kat daha yüksek

olduğunu ele aldığımızda, bireysel silahlanmanın kontrol edilemediği durumlarda yaşanan trajediyi daha net görme imkanımız oluşmakta. Zira, cinayet oranlarının yüksek olduğu bölgeler aynı zamanda özellikle kayıtsız ateşli silahların sayısının ve bireysel silahlanmanın da yüksek olduğu bölgeler olmaktadır (UNODC 2014).

Ancak, bireysel silahlanmayı sadece siyasi yada ekonomik istikrarsızlık, terör faaliyetleri, uyuşturucu ve diğer yasadışı çetelerin aktiviteleri yada kültürel, toplumsal sebeplerle açıklayamayacağımız düşünülmektedir. Bireysel anlamda, özellikle ateşli silahlara duyulan ilgi ve talebin anlaşılabilmesi için insan doğasının, duygu ve düşünce sisteminin mercek altına yatırılması gerektiği düşünülmektedir.

İnsanoğlunun doğum anından itibaren ilk nesnesi olan anne ve daha sonrasında annenin olmadığı durumlarda bakımını üstlenen bakıcısı ile kurduğu bağ çok önemlidir (Bowlby 1969). Zira bu bağ bebeklikten başlayan ve yaşam boyu devam eden içsel çalışan bir model oluşturmaktadır (Bowlby 1960). Bu model sayesinde insanların hem kendilerini hem de çevrelerindeki diğer insanları nasıl algıladıkları, kendilerine ve başkalarına karşı yaklaşımları, duygu ve düşünceleri belirlenmektedir. Güvenli bağ kuran bebekler yaşamlarının ilerleyen bölümlerinde de hem kendilerini, hem de çevrelerini pozitif, saygın, sevmeye değer ve güvenilir bulurlar. Bu sebeple özsaygı ve özyeterlilik bakımından bir sorun yaşamamaktadırlar. Sorunlarla karşılaştıklarında yardım istemekten yada çevrelerindeki insanların yardım istemeleri durumunda yardım etmekten çekinmezler. Çevreleri ile sıcak, samimi ve güvenli bir bağ kurarlar. Ancak güvensiz bağlanan bireyler gerek kendilerine, gerekse çevrelerindeki insanlara güven duymakta zorlanırlar, özsaygıları ve çevrelerine saygıları düşüktür. O sebeple yakın ilişkilerde bile sıcak ve samimi bir bağ kurmaktan kaçınırlar (Ainsworth 1979).

İnsanların kendileri ve çevreleri ile ilgili algıları, duygu ve düşünceleri sadece geçmiş tecrübelerin değil, güncel deneyimlerin ve bu deneyimler karşısında insanların adaptasyonlarının, kontrol ve sorun çözme mekanizmalarının çalışmaları ile de ilişkilidir.

Bu sebeple psikolojik iyi oluş kavramı hem bireylerin erken dönem yaşantılarında kurdukları ilişkilerden elde ettikleri tecrübeler, hem de güncel tecrübeler karşısında yaşadıkları tecrübeler neticesinde sahip oldukları duygu ve düşüncelerle şekillenmektedir (Ryff 1989). Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan bireyler kendilerini oldukları gibi kabul edebilen, çevreleri ile pozitif ilişkiler, sıcak bağlar kurdukları halde özerk kalabilen, yaşadıkları sorunların üstesinden gelmeyi başarabilen bireylerdir. Bu bağlamda psikolojik iyi oluş düzeyleri düşük olan bireylerin çevrelerindeki diğer insanlarla pozitif bağ kuramadıkları, kendilerini ve diğerlerini kabul etmekte sorun yaşadıkları ve karşılaştıkları sorunlar karşısında çözüldükleri belirlenmiştir (Ryff 1995).

1.2. AMAÇ

Araştırmanın amacı bireysel silahlanmaya yönelen bireylerin bağlanma stilleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri bakımından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan soruların cevapları aranmıştır:

- 1.** Bireysel silahlanmayı tercih eden bireylerin bağlanma stilleri bakımından istatistiksel açıdan anlamlı farklar var mıdır?
- 2.** Bireysel silahlanmayı tercih eden bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark var mıdır?
- 3.** Bağlanma stilleri bireysel silahlanmada tercih edilen silah yada alet türleri bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?
- 4.** Psikolojik iyi oluş düzeyleri bireysel silahlanmada tercih edilen silah yada alet türleri bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yaratmakta mıdır?

1.3. ÖNEM

Dünyada ve ülkemizde bireysel silahlanmaya dayalı sorunlar sıklıkla dile getirilmektedir. İnsanoğlu bundan milyonlarca yıl önce bile, sapiens olarak evrilmesiyle birlikte avlanmak, barınaklarını düzenlemek, kendini yırtıcılardan ve çevredeki diğer tehditlerden korumak sebebiyle alet kullanımına yönelmiştir (Harari 2011). Bu beceriler insanoğlunun temel güdülerinin başında gelen hayatta kalma güdüsü sayesinde gerçekleşmektedir. Yine aynı şekilde alet ve silah kullanma becerisi hem erkek, hem de dişi Sapiens'lerin eş seçimi mekanizmalarını da etkilemiştir (Young 2003). Eş seçimi ve üreme sonucu oluşan çekirdek aileler zaman içinde küçük toplumlar oluşturmaya ve bu toplumlar daha da büyüyerek sosyal yaşantıya geçmeye başlamışlardır. Bu noktadan sonra yaşanan gelişmeler ve yerleşik hayata geçişle birlikte insanların becerileri sınıflandırılmış, beceriler ile aynı doğrultuda meslek grupları oluşmuştur. Bu gelişmelerin sonucunda ise silah yapmak, satmak, almak ve kullanmak belirli grupların tekeline geçmiştir.

Ancak günümüzde meslek icabı silah taşımayan kolluk kuvvetleri ile askeri personellerin sahip oldukları ateşli silahlar dünyadaki ateşli silahların sadece %15'ini oluşturmaktadır. Kolluk görevi görmeyen, askeri personel olmayan ve kanunları uygulama vazifesi olmayan, mesleği sebebi ile silah taşımaya gerekmediği halde silah bulundurmaya ve taşımaya seçen insanların sayısı bireysel silahlanmanın geldiği boyutu gözler önüne sermektedir (Karp 2018).

Bireysel silahlanmanın yarattığı trajediler ise günden güne artmaktadır. Amerika Tıp Birliği dergisi JAMA'nın (Journal of American Medical Association) dünya genelinde yaptığı çalışmaya göre ateşli silah yaralanmaları, ateşli silahlarla intihar ve ateşli silahlarla gerçekleşen kazalar sonucu her yıl 251,000 kişi hayatını kaybetmektedir (JAMA 2018). Bu rakam sivillerin ellerinde olan ateşli silahların ne kadar yıkıcı sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Öyleyse özgüveni yüksek, bağımsız karar alıp, uygulayıp, sorunlarının üzerinden gelebilen, fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı ve güçlü, prob-

lemlerin üstesinden gelebilen biri için bireysel silahlanma ne ifade etmektedir; bu konunun önemle irdelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Yani bireysel silahlanma bir ihtiyaç mıdır, hobi midir, eğlence midir; yoksa negatif bir ruh halinin özgüven ve çevresel hakimiyet ile sorunların üstesinden gelebilmek ve güvensizlik içinde yaşanan bir hayatı saran korkuları azaltmak için sığınılan bir liman mıdır? Bu konu hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmakta fayda vardır.

Zira sportif atıcılık, hobi atıcılığı gibi aktiviteler evde, araçta ve atış alanında gerekli emniyet kurallarına dikkatle riayet edildiği sürece sorun teşkil etmemektedir. Ancak emniyet kavramlarının bilincinde olmayan, olsa da üzerinde durmayan yada kasti olarak bir canlıya zarar vermek amacı ile ateşli silah kullanan bireylerin mevcut ruh halini anlamak, bireysel silahlanma kriterlerini belirlerken ve uygularken kanun koyucuların ve uygulayıcıların başvuracağı temel uygulamaların doğmasına neden olacaktır. Ateşli silah taşımanın sorumluluğu ve bilinci ile hareket eden iyi niyetli ve pozitif insanlar toplum için hiçbir sorun teşkil etmemektedirler. Sorun silahlar değil, bu silahları bulunduran, taşıyan kötü niyetli yada sorumsuz, ihmalkar, düşüncesiz insanlardır. O yüzden kasıt yada kaza sonucu oluşabilecek trajedileri asgariye indirebilmek adına, bu tür insanların her türlü silaha erişimlerinin sıkı olarak kontrol edilmesi gerekmektedir.

1.4. HİPOTEZLER

1. Güvenli bağlanma ile bireysel silahlanma arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
2. Kaygılı bağlanma ile bireysel silahlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
3. Kaçınmacı bağlanma ile bireysel silahlanma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
4. Psikolojik iyi oluş düzeyi ile bireysel silahlanma arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

5. Bireysel silahlanmada tercih edilen silah ve alet çeşitleri ile cinsiyet arasında anlamlı ilişkiler vardır

1.5. VARSAYIMLAR

1. Mevcut araştırmada örneklem grubunu oluşturan katılımcıların, gönüllülük esasıyla doldurdukları formların ve verdikleri cevapların içten, samimi ve dürüst cevaplar oldukları varsayılmaktadır.
2. Araştırmadan kullanılan 'Sosyodemografik Bilgi Formu', 'Yakın İlişkilere Yaşantılar Envanteri II' ve 'Kişisel İyi Oluş Endeksi - Yetişkin Formu'nun araştırmada ölçülmesi arzulanan tüm özellikleri ölçmek için yeterli oldukları varsayılmaktadır.
3. Örneklem grubunu oluşturan katılımcıların tüm evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.6. SINIRLAR

1. Mevcut araştırma tüm ülke genelinde 9 demografik bölgede görüşülen 24,990 kişi arasından, uygun bulunan 24,494 KİŞİDEN elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Mevcut araştırma şehir merkezlerinde ve 18 yaş üstü bireylerle görüşülerek elde edilen verilerin analizi ile sınırlıdır.
3. Mevcut araştırmada elde edilen veriler kullanılan ölçeklerin çizdiği çerçevelerle sınırlıdır.
4. Mevcut çalışmada çakı-bıçak ile kesici-delici ateşsiz silahlar ayrı gruplar arasında ölçeklendirilmiştir. Mevcut çalışma aynı gruba dahil olan bu silahların farklı gruplarda değerlendirilmesinden dolayı gruplara dağılmış olan verilerle sınırlıdır.
5. Mevcut çalışma ölümcül risk taşıyan bireysel silahlanma (ateşli silahlar, çakı-bıçak, kesici delici aletler) ile ölümcül olmayan bireysel silahlanmayı (biber gazı, elektroşok) ayırtıran alt gruplarını ölçme imkanı tanınmadığından dolayı, mevcut ölçüm yöntemleriyle sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Bireysel Silahlanma: Askeri personel yada kolluk kuvvetleri mensubu olan ve askerlik yada kolluk görevi görmekte olan kişilerle, askerlik veya kolluk görevinden ayrılmış bulunan, ihraç edilen yada emekli olan kişiler dışında kalan sivil vatandaşların, herhangi bir ideolojik amaca bağlı olmaksızın soğuk yada sıcak silah bulundurma ve/veya taşımalarına bireysel silahlanma denilebilir. Kişisel güvenlik, avcılık ve atıcılık, hobi atıcılığı için alınan tüm ateşli ve ateşsiz silahlar ve aletler da bireysel silahlanma kapsamına girmektedir.

Bağlanma: İnsanların hayatta kalma içgüdüleriyle, kendileri için önem taşıyan, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayan anne ve/veya bakım veren bakıcı ile kurulan duygusal ve düşünsel bağ. Bireyler bebeklikten çıktıktan sonra da bu bağ üzerine kurdukları içsel çalışan modeller üzerinden kendilerini ve diğer insanları değerlendirirler ve kurdukları tüm sosyal, romantik ilişkilerde bu modeller üzerinden hareket ederler (Bowlby 1960, 1969, 1973).

Psikolojik İyi Oluş: Bireyin yaşam koşullarından, fiziksel ve ruhsal sağlığından, ekonomik koşullarından ve öznel iyi oluşundan farklı olarak kendini ve diğer insanları olduğu gibi kabullenme, diğer insanlarla olumlu ve güvenli ilişkiler kurabilme, toplum içinde bağımsız kararlar alıp uygulayabilme, sorunların üzerinden gelebilme becerisine sahip olma, çevresi üzerinde hakimiyet kurabilme becerisine sahip olma, hayatında belli amaçlar belirleme ve bu amaçları geliştirme çabasında olma ve kişisel olarak kendini geliştirme gayesiyle hareket etmek olarak tanımlanmıştır (Ryff 1989, 1995).

BÖLÜM 2. İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. SİLAHIN TANIMI

Türk Dil Kurumu silahın tanımını şu şekilde yapmaktadır:

“Savunmak veya saldırmak için kullanılan nesne, etken araç”(TDK).

Türk Ceza Kanunu 6ncı Maddenin “f “ fıkrasında ise silahların tanımlaması şu şekilde yapılmaktadır:

“Ateşli silahlar, patlayıcı maddeler ile salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere imal edilmiş tüm kesici, delici ve/veya bereleyici aletler ile birlikte saldırı yada savunma eyleminde kullanmak amacıyla imal edilmediği halde fiilen saldırı yada savunma amacıyla kullanmaya elverişli olan diğer şeyler, yakıma, aşındırma, boğuma, zehirleme, sürekli hastalığa yol açma etkisi olan maddeler ile kimyasal, biyolojik, nükleer ve radyoaktif maddelerdir.”

Ülkemiz genel hukuk dilinde ise, silahların tanımı 01.06.1991 tarihli ve 20888 no.lu Resmi Gazetede yayınlanan ‘6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında 91/1779 Sayılı yönetmeliğin 2.ni Maddesi “b” fıkrası’na göre şöyle yapılmaktadır:

“Silah uzaktan veya yakından canlıları öldürebilen, yaralayan, etkisiz bırakan, canlı organizmaları hasta eden, cansızları parçalayan veya yok eden, ruhsata tabi araç ve aletlerin tümüdür.”

Yurt dışında da kullanılan, evrensel tanımlar ile orantılı olarak ateşsiz silahlar genel anlamda beden gücü ile hedefe doğru yöneltilen kesici, delici, bereleyici cisimleri temsil ederler. Bunlara örnek olarak bıçak, sopa, balta, çekiç, kılıç, mızrak, yay, v.b. gösterilebilir. Ateşli silahlar ise, bir mekanizma içerisinde konumlandırılan fişek ya da mermi gibi sert yada patlayıcı cisimleri, barut ateşlemesi yada hava/gaz basıncı gibi itici bir güç ile uzak mesafelere fırlatılarak hedefe yönelten silahlara verilen genel isimdir. Birden fazla insan kullanılarak taşınan ve çalıştırılan ağır ateşli silahlar askeri silahlar

oldukları ve ülkemizdeki sivillerin bireysel silahlanma çerçevesinde bu tür ateşli silahların erişimine sahip olma imkanları bulunmadığı için, bu araştırmanın konusu değildir. Bu çalışmada bir kişi tarafından kolaylıkla taşınıp kullanılabilen, her kesimden bireyin belirli yasal düzenlemelere riayet ederek tamamlayacağı bürokratik bir süreç sonrası bulundurma yada taşıma ruhsatı ile temin edebileceği otomatik yada toplu tabancalar ile yivli-setli yada yivsiz-setsiz av tüfeklerine odaklanılacaktır. Zira hem ülkemizde, hem de diğer ülkelerde ruhsatlı ateşli silahların kayıtları ve istatistikleri bulunmaktadır. Ayrıca, bu çalışmada bireysel silahlanma ile kast edilen, kolluk görevi görmekte olan yada kolluk görevinden ayrılmış bulunan, ihraç edilen yada emekli olanlar dışında kalan sivil vatandaşların, herhangi bir ideolojik amaca bağlı olmaksızın soğuk yada sıcak silah bulundurma ve/veya taşımaları durumudur. Bu sebeple silahlanma terimi sadece ateşli silahların değil, ruhsata tabi olmayan ve kaydı tutulmayan soğuk, gazlı ve künt silahların bulundurulması ve taşınmasını da içermektedir. Ateşsiz silahlar hemen hiçbir ülkede ruhsatlandırmaya tabi olmadıklarından dolayı, herhangi bir istatistik yada kayıt bulunması mümkün değildir. O sebeple, ateşsiz silah bulundurma ve taşıma konusunda katılımcıların beyanları esas alınacaktır.

2.1.1. SİLAHLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

Silahların geçmişi insanlık tarihi kadar eskiye dayanmaktadır. Hayatta kalmak, avlanmak, tehditlerden korunmak ve yaşadığı bölgede hakim olmak isteyen insanlar her daim yanlarında, ellerinde, üzerlerinde silah olarak kullanmak üzere çeşitli aletleri taşımış ve kullanmışlardır. Elbette ki evrimleşme süreci boyunca yaşanan tüm değişiklikler ve gelişmeler silahlara da yansımıştır. Ateşin keşfi, taşınması ve parlayıcı karışımların formülize edilmesine kadar geçen süreç ateşsiz silahların egemen olduğu süreç olarak tarihe geçmiştir.

Ateşsiz silahların da zaman içinde evrildiğini görüyoruz. Önce taş, kemik ve sopalar silah olarak kullanılmaya başlanmasına rağmen, ilerleyen süreçte sivriltilmiş ve keskinleştirilmiş taşlar ve kemikler sopaların uçlarına iliştilerilerek kullanılmaya

başlanmıştır. Daha sonra mancınık, yay, sapan gibi ilkel sevk aletleri üzerinden bu cisimler fırlatılarak, dönemin silah teknolojisi geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak madenlerin topraktan çıkartılıp işlenmeye başlaması, parlayıcı ve patlayıcı karışımların icadı ve yaygınlaşması ve kara barutunun keşfi ile birlikte aşamalar halinde günümüz teknolojisine ulaşılmıştır.

2.1.2. ATEŞSİZ SİLAHLAR

İnsanoğlunun yaklaşık 2,5 milyon yıllık evrimleşme süreci boyunca (Harari 2011) hayatta kalabilmek ve soyunun devamını sağlayabilmek adına pek çok engeller ile yüzleşmek zorunda kalmıştır. Gerek Maslow'un (Burger 2006) "ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidi"nin alt basamaklarında yer alan beslenme gibi fizyolojik ihtiyaçlarını, gerekse avlanma ve toplama gibi faaliyetleri gerçekleştirip, güvenli bir şekilde depolayacağı yaşam alanlarının oluşturulması için alet kullanımı hayati önem taşımıştır. Avcı-toplayıcı doğası gereği insanoğlu her daim elinde yada üzerinde taşıdığı bu aletleri sadece avlanma ve toplamada kullanmakla kalmamış, aynı zamanda Maslow'un hiyerarşisinde bir üst basamakta yer alan güvenlik ihtiyacını karşılamakta, yani yırtıcılar ve diğer dış tehditleri uzaklaştırmak için de kullanmıştır.

Alet üretim ve kullanım becerisi, 2,5 milyon yıl öncesinde bile neslin devamı için en hayati özelliklerin başında gelmekteydi. Dişiler, gerek avlanma-toplama aşamasında daha verimli besin tedariki sağlayacağı, gerekse kendini ve yaşam alanını dış tehditlerden koruyabilme ihtimali daha yüksek olacağı için, eş seçiminde alet üretme ve kullanım becerileri en gelişmiş olan erkekleri tercih etmekteydi. Benzer şekilde, erkekler de avda yada farklı sebeplerle yaşam alanından uzak kaldıkları zamanlarda, dişilerin hem bebeklerini, hem de stoklanmış besin maddelerini koruyabilmeleri açısından alet üretme ve kullanma becerisi yüksek olan dişileri tercih etmeleri şaşırtıcı olmamaktadır.

İlk üretilen silahlar hızlı ve isabetli bir şekilde uzağa fırlatılabilecek taş ve sert cisimler olmuştur. Ancak insan vücudunun, özellikle de insan elinin yumruk yapacak

şekli olarak kavrama yapacak şekilde evrimleşmesi ile birlikte (Young 2003) taşların, kemiklerin, sopaların ve diğer sert cisimlerin sivriltilmesi ve keskinleştirilmesi ile meydana getirilen kesici, delici ve künt cisimler ortaya çıkmıştır. Fırlatılmak ya da vurmak üzere taşınan taşlar, sopalar ve kemikler zamanla işleminden geçirilerek birleştirilmiş ve sopanın ucuna sivri ve keskin taşlar yada kemikler konması ile birlikte mızrak benzeri silahlar elde edilmiştir.

Homo Sapiens'lerin 2,5 milyon yıllık tarihi boyunca avlanma ve savunma amaçlı kullandıkları silahları bedenleri üzerinde konumlandırma noktaları ve açıları, bir av ile karşılaşılması yada ani beliren bir tehdit karşısında hızlı bir şekilde ele alıp, eyleme geçebilmek adına geliştirdikleri ekipman ve beceriler günümüz kolluk kuvvetleri ve özel güvenlik birimleri için temel ekipman ve eğitim müfredatının atası olma özelliği taşımaktadır. Elbette ki günümüzde kullanılan silah, ekipman, kıyafet ve tekniklere ulaşmak için çok uzun bir süreçten geçilmiştir.

2.1.3. ATEŞSİZ SİLAHLARDAN ATEŞLİ SİLAHLARA GEÇİŞ

İlkel silahlardan, günümüz savaş teknolojilerine gelene dek belirli dönüm noktaları olmuştur. Bunlardan ilki M.Ö. 5000-3000 yılları arasında bakır, M.Ö. 3000-1200 yılları arasında tunç ve M.Ö. 1200-330 yılları arasında demir madenlerinin topraktan çıkartılarak işlenmeye başlandığı maden çağıdır. Bu sayede balta, saban, kılıç, vs gibi birçok alet ve silah daha ucuz ve daha yaygın şekilde kullanılmaya ve taşınmaya başlamıştır.

Bu dönemde üretilen ve kullanılan metal ateşsiz silahların çeşitleri ile ilgili ülkemizde de yapılan pek çok kazı, araştırma ve bu kazılar ile araştırmalar sonucunda elde edilen ve sergilenmekte olan eserler mevcuttur. Ülkemizde de özellikle Anadolu, Ege, Mezopotamya ve Asya'daki Türki Cumhuriyet'lerde yapılan kazılarda elde edilen ateşsiz silahlar ve kullandıkları dönem ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Ege bölgesinde yapılan kazılarda bulunan yontma taş döneminden kalan yassı baltalar, sap delikli baltalar, ok uçları ve mızrak uçları ile sürtme taş döneminden kalan savaş baltaları, asa

başları ve sapan taşlarının M.Ö. 3 bin yılına ait oldukları saptanmıştır (Doğan 2005). Yine Ege bölgesinde Karagündüz Nekropolü'nde yapılan kazılarda elde edilen ve erken demir çağına ait olduğu belirlenen hançer, bıçak, mızrak ucu, topuz başı ve halka uçlu demir çubuklar bulunmuştur (Doğan 2002). Mezopotamya'da yapılan kazılarda elde edilen, M.Ö. 3 bin ile M.Ö. 2 bin yıllarına ait olduğu belirlenen hançer, mızrak ucu, ok ucu ve topuz başı gibi silahlar ise İstanbul'daki Arkeoloji Müzelerinde sergilenmektedir (Saribek, 2011). Kazakistan ve çevresinde yapılan kazılarda ise M.Ö. 8.nci yüzyıl ile M.Ö. 2.nci yüzyıllar arasında varlığını sürdüren İskit ve M.Ö. 2.nci yüzyıldan M.S. 3.ncü yüzyıla kadar varlığını sürdüren Sarmat topluluklarına ait olduğu tespit edilen yay ve ok gibi uzak mesafe silahlar, kılıç, kama, balta, mızrak, cirit gibi kısa mesafe silahları, ve zırh, miğfer ve kalkan gibi savunma amaçlı silahlar ele geçirilmiştir (Bagdualet 2012, Bagdualet 2016).

Silah teknolojilerinde yaşanan dönüm noktalarından biri ise günümüzdeki patlayıcıların ve ateşli silahların ilkel atası olan ve M.Ö. 360 yılında savaşlarda kullanılmaya başlandığı düşünülen, toz kömür-üstüğü-zift-neft karışımı olan parlayıcı karışım olan yakıcı kavın ortaya çıkmasıdır (Üner&Çakır 2007). M.S. 671 yılında Lübnan'da yaşayan, Suriye kökenli bir mühendis olan Kallinikos'un güherçile-kükürt-kaya tuzu-neft-reçine-asfalt-sönmemiş kireç-çirali çöp-üstüğü-belemnit karışımlarını kullanarak elde ettiği, suda bile yanan, parlayıcı özellikteki "Deniz Ateşi" yada daha yaygın bilinen adı ile "Grek Ateşi" ile birlikte parlayıcı/patlayıcı silahlar bir üst boyuta ulaşmıştır (Tez 2010).

Kara barutun keşfi ile ilgili yaygın rivayetler olmakla birlikte, en çok kabul gören ve desteklenen görüşler Çin'de keşfedildiği yada İspanya'da yaşayan müslümanlar tarafından keşfedilerek, ticaret yolu üzerinde bulunan Kuzey Afrika üzerinden Çin'e taşındığı yönündedir. Bir sodyum nitrat-odun kömürü-sülfür karışımı olan kara barut, modern ateşli silahlarda kullanılmakta olan nitroselüloz-nitrogliserin karışımı olan dumansız barutun yaygınlaşmasına kadar, çok uzun süre kullanımda kalmıştır. Kim tarafından, nerede geliştirildiği günümüzde hala tartışılmaya devam ettiği halde, savaş amaçlı

ilk kara barut kullanımının M.S. 1161 yılında Çin’de gerçekleştiği ile ilgili bulgular mevcuttur.

Alman bir rahip olan Berthold Ankittzen’in denemeleri başarıyla sonuçlanarak M.S.1313 yılında kara barutu tarihte ilk kez bir mermiyi fırlatmak için kullanıldı. İlerleyen 250 yıllık süreçte yivli namlu, çarklı sistemle ateşlenen, çakmaklı/horozlu sistemle ateşlenen ateşli silahlar geliştirildi. M.S.1570 yılında ateşli silahlarda hızlı doldurmaya yarayan, çekirdek-barut-kağıttan oluşan ve günümüzdeki fişeklerin öncüsü sayılan mermiler kullanılmaya başlandı. M.S. 18.nci yüzyılın sonları ile M.S. 19.ncu yüzyılların hemen başlarında ateşli silahlar konusunda yaşanan gelişmeler günümüzde bile etkilerini devam ettirmekte diyebiliriz (Üner&Çakır 2007).

Ülkemizde Konya bölgesinde yapılan kazılarda ele geçirilen ve Karaman Müzesi’nin Etnografik seksiyonunda sergilenmekte olan Karamanoğulları Beyliği (1256-1487) ile 18.nci ve 19.ncu yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu’na ait olduğu belirlenen deri, kemik, metal grubundan oluşan ateşsiz silahlar ile top, tüfek ve tabancalardan oluşan ateşli silahlar (Atcı 2014) da bu döneme ait olduğu için silah teknolojilerindeki gelişmenin evrensel olduğunu ve yaşanan gelişmelerin hızlı bir şekilde dünyaya yayıldığını gözler önüne sermektedir.

1776 yılında ağızdan dolma tüfeklerin yerini, haznedan doldurulabilen Ferguson marka tüfekler aldı. Daha sonra, M.S. 1807 yılında, İskoç asıllı bir papaz olan Alexander J. Forsyth’in keşfi ile fişekler vurmali sistemle ateşlenir hale geldi. Tüm bu baş döndürücü gelişmeleri Amerikalı mucit Samuel Colt’un M.S. 1835 yılında icad ettiği ilk toplu tabanca ve bir yıl sonrasında Fransız Lefauchaux’un icad ettiği mermi çekirdeği-kovan-barut-kapsülden oluşan ilk modern fişek takip etti. Bu buluşların geliştirilmesi ile M.S.1884 yılında Amerikalı Hiram Maxim ilk otomatik tüfeği ve M.S. 1892 yılında da Avusturyalı Josph Laumann ile Schönberger kardeşler de ilk şarjörlü otomatik tabanca olan Laumann Schönberger’i üretmeyi başarmışlardır (Üner&Çakır 2007).

İlerleyen yıllardaki ateşli silahlar teknolojilerinde çok büyük buluşlar gerçekleşmemiş, yapılan tüm buluşlar otomatik tüfeklerin ve tabancaların maliyetlerini düşürme, üretilen modelleri ise daha hafif, daha küçük, daha uzun kullanım ömrü olan, dayanıklı ve sorunsuz çalışır hale getirmek için yapılmıştır.

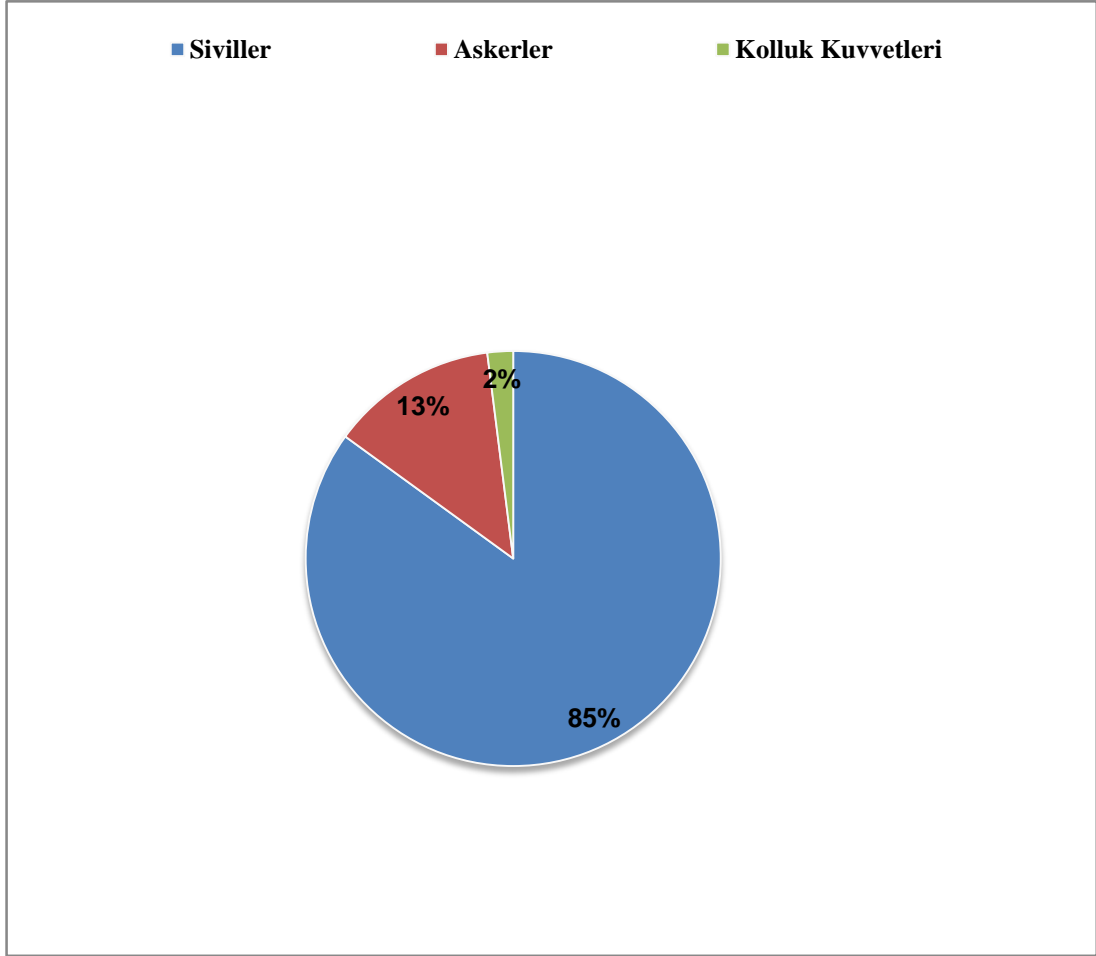
2.1.4. DÜNYADA BİREYSEL SİLAHLANMA

Silah üretimi, satışı, satın alımı, bulundurma ve taşıma ile ilgili koşullar ve yasal düzenlemeler sadece ülkeden ülkeye değil, aynı ülke içinde bile büyük farklılıklar gösterebilmektedir. Örneğin ülkemizde silah üretmek, satmak ve satın almak isteyen tüm özel ve tüzel kişiler ancak *'6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun'* çerçevesinde bu işlemleri gerçekleştirebilirler. Fakat, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde silahların üretimi, satımı, alımı, bulundurulması ve taşınması ile ilgili genel bir düzenleme yoktur. Ateşli Silahlı Şiddeti Önleme Merkezi (Law Center to Prevent Gun Violence) 2016 yılı raporuna göre, ABD'de silah üretimi, satışı, alımı, bulundurulması ve taşınması eyaletten eyalete radikal farklılıklar göstermektedir.

Basit bir örnek vermek gerekirse, Colorado'da yaşayan Mel Bernstein isimli Amerikan vatandaşının kendi adına kayıtlı 4000'den fazla ateşli silahı bulunmaktadır. Kendisi ve sahip olduğu koleksiyon hakkında yapılan bir çok yazılı ve görsel belgesel bulunmaktadır. Sahip olduğu silahlar ve askeri mühimmatlar arasında 200'den fazla ağır makinalı tüfek, bazukalar, havan topları, uzun namlulu ateşli silahlar, alev makinaları, tanklar, ağır ve hafif zırhlı 88 adet askeri muharebe aracı bulunmaktadır. Bütün bu ateşli silahların dışında binlerce kesici-delici ve bereleyici ateşsiz silaha da sahip olan Bernstein, koleksiyonunu Colorado'daki Ejderha Adamın Müzesi *'Dragonman's Museum'* adını verdiği özel müzesine gelen ziyaretçilere belirli bir ücret karşılığında sergilemektedir. Ancak, ABD'de ateşli silah ruhsat alımının çok zor olduğu ve ruhsat alma hakkı kazananların dahi namlu boyu, dipçik şekli, şarjör kapasitesi gibi bir çok kısıtlamalara uyum göstermesi gereken New York City, Maryland ve California gibi eyaletler de mevcuttur (Dragonman's Museum 2019).

Dünya genelinde bireysel silahlanma ve silah sayıları ile ilgili en kapsamlı araştırma 2017 yılında İsviçre merkezli bağımsız bir kuruluş olan Küçük Silahların Teftişi SAS (Small Arms Survey) tarafından yapılmıştır (Karp 2018). Bu çalışmada sadece kayıtlı olan değil, kayıtsız, ruhsatsız silahlar da hesaba katılarak elde edilen kara rakamlar şu şekilde raporlanmıştır:

Şekil 1 - Dünyadaki ateşli silahların dağılımları

(SAS Report 2018)

Bu tabloya göre dünya genelinde tahmini olarak 1 milyar 13 milyon ateşli silah vardır ve bu silahların 857 milyonu, yani %85'i sivillerin elindedir. Dünya genelinde orduların sahip olduğu silah sayısı 133 milyon (%13) ve kolluk kuvvetlerinin sahip olduğu silah sayısı da 23 milyon (%2) olarak belirlenmiştir (Karp 2018).

SAS'in raporlamasında belirtilen ateşli silah sayıları, mevcut ülkelerin son yüzyılda yaşadığı tüm savaşlar, silahlı çatışmalar, terör ve suç istatistikleri hesaplanarak; geçmişten günümüze bu coğrafyaya yaklaşık ne kadar ateşli silah girdiği, bu silahların kaçının kullanılabilir durumda olduğu, kaçının yasal yada yasadışı yollarla sivililerin, suç örgütlerinin yada terör örgütlerinin elinde olduğu, uzmanların öngörülleri ve istatistiksel çalışmalarla hesaplanmaya çalışılmıştır.

Elbette ki bu rakamlar kara rakamlardır ve kesin sayıya ulaşmak mümkün değildir. Bu durumda mevcut verilere ulaşmak için uzmanlardan oluşan bir kurul önce ülkelerdeki askeri ve kolluk kuvvetlerinin envanterlerini baz alıyorlar.

Daha sonra sivililerin adına ruhsatlı ve kayıtlı olan silah sayılarını çıkartıyorlar. Resmi rakamlara ulaştıktan sonra, o bölgede üretilmekte olan silah sayıları, idari kovuşturmalarda kullanılmakta olan ateşli silahların kaçının ruhsatlı, kaçının ruhsatsız olduğu üzerinden tahmini bir bireysel silahlanma tablosu belirginleşmeye başlıyor. En son olarak da illegal yollarla üretilen ateşli silahlar ile birlikte o bölgede faaliyet gösteren suç ve terör örgütlerinin yasadışı yollarla bölgeye sevk ettikleri ateşli silah sayısı da, tahmini olarak tabloya eklenince, nihai rakamlara yakın bir tahmin yapmak mümkün olabiliyor.

SAS'in 2018 yılında yayınladığı rapora göre bireysel silahlanmanın en yüksek olduğu 25 ülke ve bu ülkelerdeki ateşli silah sayıları şunlardır:

Tablo 11 - Bireysel silahlanmanın en yüksek olduğu ülkeler.

	ÜLKE	SİLAH SAYISI
1	Amerika Birleşik Devletleri	393,300,000
2	Hindistan	71,100,000
3	Çin Halk Cumhuriyeti	49,700,000
4	Pakistan	43,900,000
5	Rusya	17,600,000
6	Brezilya	17,500,000
7	Meksika	16,800,000
8	Almanya	15,800,000
9	Yemen	14,900,000
10	Türkiye	13,200,000
11	Fransa	12,700,000
12	Kanada	12,700,000
13	Tayland	10,300,000
14	İtalya	8,600,000
15	Irak	7,600,000
16	Nijerya	6,200,000
17	Venezuela	5,900,000
18	İran	5,900,000
19	Suudi Arabistan	5,500,000
20	Güney Afrika Cumhuriyeti	5,400,000
21	Kolombiya	5,000,000
22	Ukrayna	4,400,000
23	Afganistan	4,300,000
24	Mısır	3,900,000
25	Filipinler	3,800,000

(SAS Report 2018)

Ülkelerin nüfusuna oranlarına göre ise sıralama şu şekilde değişmektedir:

Tablo 12 - Bireysel silahlanmada ülkelerdeki silah sayısının nüfusa göre oranı

	ÜLKE	SİLAH/NÜFUS ORANI
1	Amerika Birleşik Devletleri	% 120.5
2	Yemen	%52.8
3	Karadağ	%39.1
4	Sırbistan	%39.1
5	Kanada	%34.7
6	Uruguay	%34.7
7	Kıbrıs Rum Kesimi	%34.0
8	Finlandiya	%32.4
9	Lübnan	%31.9
10	İzlanda	%31.7
11	Bosna Hersek	%31.2
12	Avusturya	%30.0
13	Makedonya*	%29.8
14	Norveç	%28.8
15	Malta	%28.3
16	İsviçre	%27.6
17	Yeni Zellanda	%26.3
18	Kosova**	%23.8
19	İsveç	%23.1
20	Pakistan	%22.3
21	Portekiz	%21.3
22	Fransa	%19.6
23	Almanya	%19.6
24	Irak	%19.6
25	Lüksemburg	%18.9

***Kosova BM'e bağımsızlık talebi ile başvuru yaptığından, bu çalışmada Makedonya'dan ayrı olarak listelenmiştir.*

(SAS Report 2018)

2.1.5. BİREYSEL SİLAHLANMA DEVİ ABD

Bireysel silahlanma konusunda ABD her daim zirvede olmuş ve tüm araştırmaların merkezinde yer almıştır. Ülke genelinde, hem eyaletler arası hem de siyasi görüş (demokratlar ve cumhuriyetçiler) bakımından fikir ayrılıkları olsa da, bireysel silahlanma konusunda her zaman diğer bütün ülkelerin çok ilerisinde olmuştur. Dünyadaki ateşli silahların yaklaşık 1/3'ü bu coğrafyada yer almaktadır ve bu ateşli silahların çoğu ruhsatlı ve kayıtlıdır.

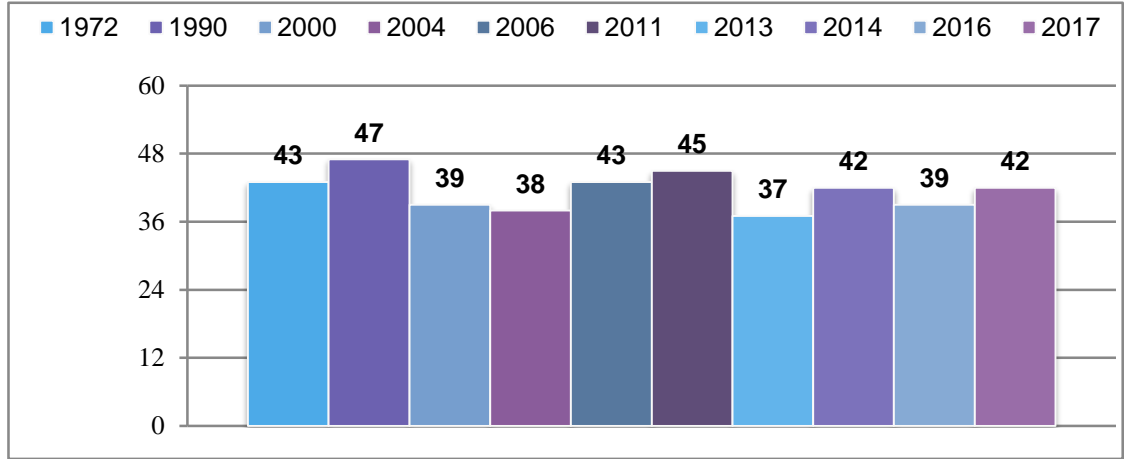
ABD'de ateşli silah ruhsatlandırılması bakımından eyaletler-arası farklı bürokratik uygulamalar olmakla birlikte, genele bakıldığında ateşli silah satın alma, bulundurma ve taşıma hakkı Anayasa'ya dayandırılmaktadır. ABD Anayasa'sında yer alan '2 Sayılı Yasal Düzenleme' (Second Amendment) maddesi gereğince '*Ateşli Silahlar Hakkında*' başlıklı yasal düzenlemede belirtildiği üzere:

"İyi şekilde düzenlenmiş bir milis birlik ulus devletin bağımsızlığı için önem taşıdığından dolayı, vatandaşların silahlanma ve taşıma hakkına tecavüz edilmemelidir."

Bu bağlamda ABD'de, neredeyse tüm anlaşmazlıkların ve sorunların çözümünde "daha fazla silah" almanın yarar getireceğini düşünen bir anlayış hakim olmaktadır. Şöyle ki, 1972-2017 yılları arasında "en az 1 ateşli silah bulunan yerleşim birimleri" ile ilgili yapılan 2018 yılı tarihli rapor konu ile ilgili çok daha kapsamlı bilgi sağlamaktadır (Parker et al. 2017).

Harvard&Northeast Üniversiteleri'nin düzenlediği ve SAS, PEW Araştırma Merkezi gibi diğer tüm veri toplama merkezlerinin ABD'ndeki bireysel silahlanma çalışmalarıyla uyumlu sonuçlar elde eden rapora göre 45 yıllık süreçte Amerika Birleşik Devletleri'nde en az bir ateşli silah bulunan yerleşim birimleri ile ilgili tablo şu şekildedir:

Şekil 2 - Evinde en az 1 adet ateşli silah bulunan ABD vatandaşlarının istatistikleri.

(Parker et al. 2017)

Bu bağlamda yapılan araştırmada evinde en az 1 ateşli silah bulunduğunu bildiren ABD vatandaşlarının nüfusa oranı %37 ile %47 arasında dalgalanmıştır. Günümüzde bu sayıda küçük bir yükselme yaşanarak %39'dan %42'ye çıkmıştır (Parker et. Al. 2017).

ABD'de sivillerin elinde, farklı çap ve boyutlarda değişmek üzere, ruhsatlı ve kayıtlı olarak 291,952,305 (270,000,000 - 310,000,000) adet ateşli silah olduğu belirtilmektedir. Kayıt dışı yollarla elde edilen ateşli silahlarla birlikte ABD'de yaşayan sivillerin elinde bulunan ateşli silah sayısının 393,000,000 civarına ulaştığı ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır (Karp 2017, Parker 2017). ABD nüfusunun 328,775,119 (U.S. Census Bureau) olduğu düşünülürse, ülkede kişi başına düşen silah sayısı nüfusa oranlandığında %119.5 seviyesine ulaşmaktadır. Yani ülkede yaşayan insan sayısından fazla ateşli silah olduğu ve kişi başına 1.2 ateşli silah düştüğü göze çarpmaktadır (Karp 2007, Parker 2017).

Elbette ki eldeki rakamlara bakarak tüm Amerikan vatandaşlarının en az 1 adet ateşli silah bulundurduğu yada taşıdığı sonucunu varmak somut gerçeklikten uzak olacaktır. Yaşadığı evde en az 1 ateşli silah bulunan insanların genel nüfusa oranı %42 olmakla birlikte, ateşli silah sahibi insan sayısı %22 ile %29 arası değişmekte. Yani her 3 ABD

vatandaşından sadece 1'i ateşli silah bulundurmakta ya da taşımakta. Mevcut veriler ışığında ortaya çıkan bir diğer istatistik ise, ABD nüfusunun sadece %3'ünün, ülkedeki ateşli silahların yarısına sahip olduğu gerçeği.

Yapılan araştırmalarda ABD'ndeki ateşli silah sahibi olanların %32'sinde sadece tek bir ateşli silah bulunmakta. Adına kayıtlı ateşli silah bulunan kesimde, 2 ile 4 adet ateşli silah sahibi olan ABD vatandaşlarının oranı ise %37. Geri kalan %29'luk dilimde ise 5 yada daha fazla ateşli silah sahibi olan ABD vatandaşları yer almakta. Mel Bernstein gibi marjinal koleksiyonerlerin de dahil olduğu %3'lük dilimin ortalamasında yer alan insanların ise ellerinde 8 ile 140 arası ateşli silah bulunmakta, ki bu da mevcut dilimde yer alan her bir kişinin ortalama 17 adet ateşli silaha sahip olduğu anlamına gelmekte (Parker 2017).

2.1.6. ABD'DE SİLAH ENDÜSTRİSİNİN EKONOMİK BOYUTU

Ateşli silah satın almak, bulundurmak ve taşımak konusunda bu denli yüksek bir talep oluşması sebebi ile silah üretiminde de büyük bir yükseliş yaşanmış ve silah sanayii günden güne güçlenmiştir.

1986 ile 2015 yılları arasında ABD'de üretilen, ithal ve ihraç edilen ateşli silah sayıları ile ilgili somut rakamları 'Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı Alkol, Tütün, Ateşli Silah ve Patlayıcılar Bürosu' (United States Department of Justice Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives) 'Amerika Birleşik Devletleri Ateşli Silahlar Ticareti' (Firearms Commerce in the United States) '2017 Yıllık İstatistik Güncelleme' (Annual Statistical Update 2017) raporunda bulmak mümkündür.

Adı geçen rapora göre 2010 yılına kadar ABD'de ortalama 3,000,000 ile 5,000,000 ateşli silah üretilmekteyken 2011 yılında bu oran ciddi bir yükselme trendine

girmiştir. Bu trendin neticesinde 2013 yılında ABD’de 10,844,792 adet ateşli silah üretilerek bu alanda zirveye çıkmıştır. 2014 yılında bu rakam 9,000,000 sınırına düşse de, 2015 yılında yine artış göstermiş ve bu yılda ABD’de 9,360,000 ateşli silah üretilmiştir.

Üretilen bu ateşli silahların ortalama 200,000 ile 420,000 adedi ihraç edilmekte, geri kalanı iç piyasada alıcıları ile buluşmaktadır. Bununla birlikte 2016 yılında 736,482’si pompalı av tüfeği (%14), 729,452’si diğer uzun namlulu tüfekler (%14), ve 3,671,837’si tabanca (%72) sınıfında olmak üzere, ABD’nin ithal ettiği ateşli silah sayısı 5,137,771 olarak belirtilmiştir.

ABD’nin ithalat yaptığı ülkeler arasında Türkiye 335,190 adet pompalı tüfek ile pompalı tüfek klasmanında 1.nci, 109,751 adet tabanca ile tabanca klasmanında 7.nci, ve 2,444 adet diğer uzun namlulu tüfek ile de bu klasmanda 18.nci sıradadır (USDJ BATFE 2017).

Ulusal Atış Sporları Vakfı (National Shooting Sports Foundation) tarafından yapılan çalışmaya göre günümüzde ABD silah endüstrisi 311,991 kişiyi istihdam eden ve ülke ekonomisine katkısı \$52,087,506,000 olan bir sektör olma özelliği kazanmıştır. Büyüme hızı özellikle son 10 yıllık süreçte katlanarak yükselişe geçmiştir.(NSSF 2019).

Tablo 13 - ABD’nde bireysel silahlanma endüstrisinin ülke ekonomisine yıllık katkısı

	Direkt	Tedarikçi	Dolaylı	Toplam
Çalışan sayısı	149,146	62,827	100,018	311,991
Ödenen maaşlar	\$6,227,108,200	\$4,342,966,200	\$5,161,711,300	\$15,731,785,700
Ekonomiye katkı	\$21,361,163,600	\$14,320,977,800	\$16,405,365,000	\$52,087,506,400

(NSSF 2019)

Ayrıca ABD silah endüstrisinin son 10 yıllık süreçte gösterdiği gelişimi incelemek için şu tabloya bakmakta fayda vardır:

Tablo 14 - Bireysel silahlanmanın ABD'ne getirdiği yıllık vergilerin miktarları ve dağılımları

	2008	2018	Artış yüzdesi
Çalışan sayısı	166,200	311,991	%88
Ödenen maaşlar	\$6,400,000,000	\$15,731,785,700	%147
Ekonomiye katkı	\$19,100,000,000	\$52,087,506,400	%171
Eyalet vergileri	\$1,500,000,000	\$4,000,000,000	%164
Ülke vergileri	\$1,300,000,000	\$2,900,000,000	%120
İşletme vergileri	\$352,000,000	\$654,000,000	%100

(NSSF 2019)

2.1.7. TÜRKİYE'DE BİREYSEL SİLAHLANMA

Ülkemizde ateşli silah bulundurma ya da taşıma ruhsatı ile ilgili işlemler talepte bulunan vatandaşın kayıtlı bulunduğu yerleşim birimindeki kolluk kuvvetleri üzerinden ilerlemektedir. Eğer ikamet edilen bölge yada işyeri Polis bölgesindeyse, gerekli evraklarla birlikte bağlı bulunduğu Emniyet Müdürlüklerine, Jandarma bölgesiyse de bağlı bulunan Jandarma Komutanlıkları'na başvurulmakta ve başvurunun uygun bulunması durumunda valilik onayı ile ateşli silah alım belgesi ve satın alınan ateşli silahların seri numaralarının yer aldığı silah bulundurma yada taşıma ruhsatı verilmektedir.

Ruhsatlandırılarak, adli kontrole tabi olan ateşli silahlarla ilgili yasal düzenlemeler ülkemizde iki farklı kanun maddesi altında toplanmaktadır. İlki 15.07.1953 tarihli ve 8458 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan '*6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun*' ve bu kanuna dayandırılarak uygulamaya geçmek üzere 01.06.1991 tarihli ve 20888 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmak suretiyle yürürlüğe giren

kanunla aynı adı taşıyan Açıklamalı Yönetmelik vasıtasıyla belirlenmiştir. Bu kanun maddesi temelde yivli-setli, kısa ve uzun namlulu silahların üretimi, satılması, alımı, bulundurulması ve taşınması ile ilgili yasal düzenlemeleri belirlemek için kullanılmaktadır.

Diğeri ise 11.09.1981 tarihli ve 17459 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan '2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçakları Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurmasına Dair Kanun'dur. Bu kanun maddesi de, adından da anlaşılacağı gibi, havalı tabanca ve tüfekleri, düşük kalibre müsabaka tabancaları, trap ve skeet türü yarışmalarda kullanılan yivsiz-setsiz müsabaka tüfekleri ile avlanma sebebiyle üretilen, satılan ve alınan soğuk ve ateşli silahlar ile ilgili yasal düzenlemeleri içermektedir.

Ülkemizde sivillerin patlayıcılar, piyade tüfekleri yada ağır ateşli silahlara erişimi yasal olarak mümkün değildir. Bununla birlikte alınacak olan ateşli silahın çeşidine göre, belirli bir yaşın üzerinde olan, fiziksel yada ruhsal bir sorun yaşamadığını belgeleyen, vergi borcu bulunmayan, 6136 sayılı yasaya muhalefet edecek herhangi bir suçtan sabıka kaydı bulunmayan bireyler gelir durumlarına, meslek durumlarına yada can güvenliği ile ilgili durumlarına göre dilekçeler ile birlikte bağlı buldukları kolluk birimine müracaat ederek taşıma yada bulundurma ruhsatlı otomatik/toplu tabanca ve/veya yivli-setli yada yivsiz-setsiz av tüfeği satın alabilmektedirler. Taşıma ruhsatlı otomatik tabanca, bulundurma ruhsatlı otomatik tabanca ile yivli-setli av tüfeği ve yivsiz-setsiz av tüfeği almaya uygun olma koşulları ile ruhsat ücretleri değişkenlik gösterse de, verilen tüm ruhsatların yasal süresi 5 yıldır ve bu süre sonunda ruhsat yenilemesi yapmak zorunludur.

2.1.8. ÜLKEMİZDEKİ BİREYSEL SİLAHLANMA RAKAMLARI

Ülkemizdeki toplam ateşli silahların sayısı tam olarak bilinmemekle birlikte, bireysel silahlanma üzerine bağımsız çalışmalar yürüten SAS (2017) gibi uluslararası ve Umut Vakfı (2017, 2018) gibi yerel kuruluşların, uzman görüşleri ve gazete haberlerine dayandırılan raporları mevcuttur. Yine de yayınlanan raporlarda yer alan sayılar konusunda büyük farklılıklar göze çarpmaktadır. SAS 2017 raporunda Türkiye’de sivillerin elinde bulunan ateşli silah sayısı 13,200,000 olarak belirtilmiştir. Ancak Umut Vakfı’nın ‘Türkiye’de ve Dünyada Bireysel Silahlanma’ başlığıyla yayınladığı ateşli silahlar raporuna göre ülkemizde tahmini olarak 20,000,000 ateşli silah bulunmakta. Aynı raporda bu ateşli silahların 2,500,000 (%15) adedinin ruhsatlı, 17,500,000 (%85) adedinin ruhsatsız olduğu öne sürülmektedir (2012).

Ülkemizde jandarma ve polis bölgelerinde verilen, ruhsatlı ve kayıtlı olan ateşli silah sayısı ise SAS’in ve Umut Vakfı’nın raporunda yer alan rakamların çok altındadır. Örneğin, ülkemizde Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Özel Güvenlik Daire Başkanlığı (ÖGDB) tarafından yayınlanan “Bireysel Silahlanmaya Dair 2017 Yılı Raporu” (EGM ÖGDB 2018) verilerine bakacak olursak, 2015 yılında polis sorumluluğunda olan bölgelerde sivillere verilen ateşli silah bulundurma veya taşıma ruhsat sayısı 100,836’dır. Bu rakam 2016 yılında 84,268’e düşmüştür. 2017 yılının ilk 9 aylık sürecinde de polis kontrolünde olan bölgelerde 63,453 adet ateşli silah ruhsatı verilmiştir.

Aynı şekilde mevcut çalışmanın teslim aşamasında T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)’den 1901018899 sayılı, 28.04.2019 tarihli başvuruya 31.05.2019 tarihinde GENEL SEKRETERLİK kanalından cevaben şu bilgiler paylaşılmıştır:

“Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine hitaben Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında yapmış olduğunuz 28 Nisan 2019 tarihli başvurunuz alınarak, incelenmiştir.

Söz konusu başvurunuzda Jandarma tarafından son beş yılda (2014-2018 yılları arası) verilen ruhsat sayısı 85.361'dir. Aynı dönem içerisinde, ateşli silahların karıştığı ve ruhsatlı silah ele geçen olay sayısı 5.587 olduğunu bilgilerinize rica ederiz."

Umut Vakfı'nın (1017) Türkiye'deki Silah Şiddet Haritası Raporunda da ülkemizdeki ateşli ve ateşsiz silahlarla ilgili çarpıcı istatistikler bulunmaktadır. Mevcut veriler resmi rakamlar olmamakla birlikte, gazete haberleri, resmi rakamlar ve uzman görüşlerinin derlemesi ile ortaya çıkan bağımsız çalışmalar olması bakımından önemlidir.

Milletvekili Aylin Nazlıaka'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde yönelttiği soru önermesine cevaben İçişleri Bakanlığı'nın verdiği yanıtta istinaden ülkemizde 2016 yılın sonu verilerine göre, polis sorumluluk alanlarında yeni verilen, yenilenen yada devredilen ateşli silah ruhsat sayısı 692,921 olarak yer almaktadır. Yine aynı bildirimde yer alan bilgilere göre bu ateşli silahların 308,296 adedi sivillere tahsis edilmiştir. 2017 yılının ilk üç aylık döneminde ise sivil vatandaşlara verilen ruhsat sayısı yaklaşık %10 oranında artış göstererek 338,052 olarak belirtilmiştir (DHA 2017a, DHA 2017b). Ülkemizdeki, polis bölgelerinde verilen ruhsat sayılarının en yoğun olduğu iller ise şu şekilde olmuştur:

Tablo 15 - Türkiye'de Polis bölgesinde yaşayan sivillere verilen ateşli silah ruhsat sayıları ve illerin nüfusları hesaplanarak oluşturulmuştur.

İL	Nüfus	Ruhsatlı ateşli silah sayısı	Silah/Nüfus oranı
İstanbul	15,029,231	71,202	%0.47
Ankara	5,445,026	50,084	%0.92
İzmir	4,279,877	12,574	%0.29
Trabzon	786,326	10,273	%13.0
Gaziantep	2,005,515	10,063	%0.50
Antalya	2,364,396	8,171	%0.34
Kocaeli	1,883,270	7,918	%0.42
Konya	2,180,149	7,462	%0.34
Diyarbakır	1,699,901	6,119	%0.36

(İçişleri Bakanlığı 2017, TUIK 2019)

Listeyi illerdeki nüfus dağılımına göre oranladığımızda, sadece Ankara 2nci sıradaki yerini korumakta, diğer şehirlerin sıralaması ciddi anlamda değişmektedir.

Tablo 16 - Türkiye’de tüm iller genelindeki kayıtlı ateşli silahların nüfusa göre oranı

İL	Nüfus	Ruhsatlı ateşli silah sayısı	Silah/Nüfus oranı
Trabzon	786,326	10,273	%13.0
Ankara	5,445,026	50,084	%0.92
Gaziantep	2,005,515	10,063	%0.50
İstanbul	15,029,231	71,202	%0.47
Kocaeli	1,883,270	7,918	%0.42
Diyarbakır	1,699,901	6,119	%0.36
Antalya	2,364,396	8,171	%0.34
Konya	2,180,149	7,462	%0.34
İzmir	4,279,877	12,574	%0.29

(İçişleri Bakanlığı 2017, TUIK 2019)

Jandarma Genel Komutanlığı kapsamında kalan bölgelerde sivillere verilen ateşli silah bulundurma ve taşıma ruhsatları istatistikleri ile ilgili erişim dahilinde olan tek çalışma 2005 yılına aittir (Buhara 2007). Bu dönemde OHAL kapsamında verilen ateşli silahlar bireysel silahlandırma kapsamında değerlendirilmemiştir. CİMER tarafından verilen bilgiler doğrultusunda 2014-2018 yılları arasında Jandarma tarafından verilen ruhsat sayısı 85.361’dir. Dolayısıyla gerek Emniyet Müdürlükleri, gerekse Jandarma Komutanlıkları verilerine göre ülkemizde bireysel silahlanma konusunda ciddi bir artış gözlenmediğini söylemek mümkündür. Ancak, mevcut istatistiklerde ruhsatsız, kaçak ve el yapımı silahlar ile ilgili rakamlar sadece suça karışan ve ele geçirilen ateşli silahların oranlanması ve tahmini yoluyla yapılabilmektedir.

Bu bağlamda 2005 yılı Türkiye genelinde Jandarma Genel Komutanlığı tarafından verilen ruhsatlarla ilgili çalışma doğrultusunda sivillere verilen ateşli silah sayısı 1,541,503 olarak belirtilmiştir. İlgili çalışma doğrultusunda hazırlanan veriler şu şekildedir:

Tablo 17 - 31.12.2005 tarihi itibariyle Türkiye genelinde Jandarma bölgesi ve Emniyet bölgesi ateşli silah ruhsat sayıları

Ruhsatın kapsamı	JGK verilen ruhsat sayısı	EGM verilen ruhsat sayısı
Taşıma ruhsatı	26,886	123,116
Bulundurma ruhsatı	74,687	314,154
Yivli Av Tüfeği	2,160	4,565
Yivsiz Av Tüfeği	1,427,941	1,907,110
Toplam	1,531,674*	2,348,945

* 1989 Tarihli OHAL Bölge Valiliği tarafından ‘Silah Taşıma, ve Bulundurma Ruhsatları Verilmesinde Uyulacak Esaslar Hakkında’ verilmesi uygun görülen 2,383 adet tüfek ve 7, 446 adet tabanca bireysel silahlanma çerçevesinde değerlendirilmediğinden, bu tabloya dahil edilmemiştir.

(Buhara 2005)

2.1.9. ÜLKEMİZDE BİREYSEL SİLAHLANMA İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Türkiye’de Bireysel Silahlanma ile ilgili yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Yapılan çalışmalardan hiçbiri de Adli Bilimler yada Psikoloji alanlarında yapılmamıştır. İki çalışma Sosyoloji alanında yapılan Yüksek Lisans (Avcı 2018) ve Doktora (Tanrıverdi 2010) tezleri, bir çalışma Kamu Yönetimi alanında yapılan Yüksek Lisans tezi (Buhara 2007) ve bir çalışma da Hukuk alanında yapılan Yüksek Lisans tezidir (Gülayman 2004).

Sadece dönemin Sivas Vali Yardımcılığı görevini üstlenmiş olan ve şu an Ankara Çankaya Kaymakamı görevinde bulunana Sn. Hüdayar Mete Buhara’nın çalışmasında ülke genelinde EGM ve JGK tarafından ruhsatlandırılan ateşli silahların sayısı ve çeşidi ile ilgili rakamlar bulunmakta ve 2005 yılında ülkemizdeki bireysel silahlanma hakkında kapsamlı istatistikler içeren bir çalışma yapılmıştır. Diğer çalışmalar ise lokal mercekte araştırılan il ve/veya ilçelerdeki bireysel silahlanmanın boyutu ve/veya ateşli silahlarla işlenen suçları ile ilgili çalışmalardır.

2.1.10. DÜNYADA ARTAN BİREYSEL SİLAHLANMAYA DAYALI SORUNLAR

Dünyada ateşli silah kullanımı konusunda hemen her coğrafyada iki zıt kutup ekseninde toplanan örgütler bulunmaktadır. Dünya genelinde sivil vatandaşların ateşli silahlara erişimi konusunda iki zıt kutup olduğu göze çarpmaktadır. Diğer coğrafyalarda bireysel silahlanma ile ilgili çok fazla akademik çalışma yer almadığından, konuya ABD’nden verilerle ilerlemekte fayda olacağı düşünülmektedir. ABD’nde bireysel silahlanma ile ilgili vatandaşların görüşü alındığında, iki uç eksende gruplaşmalar olduğu ve tarafsız bölgede kalan çok fazla insan olmadığı göze çarpmaktadır. Bu gruplaşmada silah tarafları (pro-gun) olan kesim ateşli silahlara erişimin anayasal bir hak olduğunu ve bu hakkın vatandaşların elinden alınamayacağını savunmakta ve Ulusal Tüfek Birliği NRA (National Rifle Association) çevresinde örgütlenmektedir. Silah savunucuları özellikle cumhuriyetçi parti yandaşlarının başı çektiği ve adına “Silah Lobisi” de denilen taraf olarak kayda geçmektedir. Tam karşıt görüşlülerin yer aldığı grup ise, ateşli silah karşıtlarının (anti-gun) yer aldığı, silahlara erişimin devlet eliyle ciddi anlamda kısıtlanması gerektiğini savunan, demokrat parti yandaşlarının egemen olduğu gruptur.

Bu iki grubun ateşli silahlarla ilgili kaygılarının ise ortak olduğu göze çarpmaktadır. Yani silah karşıtları ülkede çok fazla ve genellikle de kontrolsüz şekilde ateşli silah dağılımı olduğunun ve bu sorunu çözmek için fazla miktarda, kontrolsüz şekilde dağıtılan silahların kontrol edilmesi gerektiği görüşünü savunmaktadırlar. Silah taraftarı olan grubun da kaygısı ülkede çok fazla ve kontrolsüz şekilde dağılmış olan ateşli silahlardır. Ancak onların çözüm önerisi “iyi niyetli insanların” daha çok silahlanması gerektiği yönündedir. Yani bir grubun “Çok fazla silah var ve devletin bu silahların büyük kısmını toplaması ve yeni silah vermeyi zorlaştırması, kısıtlaması gerekmektedir” görüşünü savunurken, diğer grubun konuya “Çok fazla silah var ve bu sorunu bertaraf etmek için iyi insanların bunlardan daha fazla silah sahibi olması gerekmektedir” şeklinde yaklaştığını görmekteyiz.

Dolayısıyla her iki grup da sıklıkla kendi görüşlerini destekleyen çalışmaları ve bu çalışmalardan elde edilen istatistikleri paylaştıkları için, elimizde somut veriler bulunmaktadır.

Öncelikle Küçük Silahların Müşahadesi (Small Arms Survey), Uluslararası Af Örgütü AI (Amnesty International), PEW Araştırma Merkezi (Pew Research Center), ABD’nde bireysel silahlanmanın toplumda açtığı yaralara dikkat çekmek için kurulan The Trace, Silah Şiddet Arşivi (Gun Violence Archive), Umut Vakfı, v.b. sivil silahlanma konusunda farkındalık yaratmaya çalışan bağımsız kuruluşların çalışmalarını esas aldığımızda, asıl sorunun dünya üzerindeki ruhsatlandırılmış silahlardan ziyade, yasadışı yollarla elde edilen, ruhsatsız silahlardan kaynaklandığı göze çarpmaktadır.

Ancak bu kurumların yaptıkları çalışmalar bazen istatistiksel yada bilimsel verilere dayandırılmadan gerçekleştirilmektedir. Zira kurumların ortak kaygıları bilimsel çalışmalar üretmekten ziyade, bireysel silahlanmanın tehlikelerine dikkat çekmektir.

2.1.10.1. Kayıtsız, Kaçak ve El Yapımı Ateşli Silahlar

Dünya genelindeki kayıtlı ve ruhsatlı silah sayısı ile kara rakamlar arasında uçurum olduğu çeşitli araştırmalarla göz önüne getirilmiştir (SAS 2018, AI 2018). Kaçak yollarla ülkeye sokulan silahlar dışında, el yapımı, hatta üç boyutlu (3D) yazıcı ile imal edilen silahların sayısında artış olduğu da bilinmektedir. El yapımı silahların başkenti olarak bilinen Pakistan’ın Dara Adem Khel kentinde bulunan yüzlerce imalathanede, dünyadaki hemen tüm hafif ve ağır ateşli silahların her gün binlerce taklitinin üretildiği ile ilgili birçok belgesel vardır (Maila 2018). Toplu tabancalar, yarı otomatik tabancalar, piyade tüfekleri, havan topları, ağır makineli tüfekler başta olmak üzere, her gün binlerce el yapımı silah, her biri bir adet cep telefonundan daha düşük fiyata alıcıları ile buluşmaktadır.

Ülkemizde ise özellikle Doğu Karadeniz bölgesinde el yapımı ateşli silahların kaçak olarak üretimlerinin devam ettiği bilinmektedir. Yapılan operasyonlarda tıpkı Paikstan'daki Darra Adam Khel bölgesindeki gibi, usta-çırak öğretisi ile kaçak silah üretiminin aktarımı konusunda çarpıcı bilgiler yer almaktadır. Raporda el yapımı silah üretiminin özellikle Doğu Karadeniz'in kontrol edilmesi zor, yüksek, dağlık ve ormanlık bölgelerine kurulmuş basit atölyeler ve ilkel tezgahlarla, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde devam etmekte olduğu tespit edilmiştir. Raporda şöyle bir ibare yer almaktadır:

“Giresun (6), Trabzon (2), Rize (2), İzmir (2), İstanbul (2), Sakarya (1), Adana (1) ve Karabük'te (1) olmak üzere toplamda 17 adet silah imalathanesi ele geçirilmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesinin ön plana çıktığı yasadışı silah imalatı konusunda diğer illerimizde de silah imal edilen mekânların var olduğu görülmüştür.”

EGM Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) ekiplerinin 13 ayrı soruşturmada tespit ettiği 17 kaçak silah imalathanesinin 11'i Doğu Karadeniz bölgesindedir. Bu rakam çok çarpıcıdır. Zira bölgedeki kaçak silah üretiminin sadece kolluk operasyonları ile engellenemeyeceği düşünüldüğünden MKEK (Makine Kimya Endüstrisi Kurumu) desteği ile KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) tarafından başlatılan 'Doğu Karadeniz Silah Projesi' neticesinde Trabzon, Rize, Giresun, Ordu, Artvin, Samsun ve Gümüşhane'de toplam 7 adet silah fabrikası kurulmuştur (EGM KOM 2009).

EGM KOM 2017 yılında yayınladığı bir diğer 'Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu'na göre 2013 ile 2018 yılları arasında, polis bölgelerinde silah-mühimmat kaçakçılığı kapsamında toplam 860 operasyon yapılmış ve 5,125 adet tabanca ele geçirilmiştir. Ele geçirilen kaçak silahların büyük kısmı Kuzey Irak ve Suriye üzerinden ülkeye giren silahlar olmakla üzere kaçak yollarla ülkeye gelen fabrikasyon silahların sayısında ciddi bir artış olduğu, ancak el yapımı silahların ve kurusıkı tabir edilen gaz, ses ve işaret fişegi atan tabancalardan dönüştürülmüş silahların sayısında ciddi bir azalma görüldüğü belirtilmiştir. (EGM KOM 2017).

Tablo 20 - Türkiye’de polis bölgelerinde yapılan operasyonlarda ele geçirilen kaçak ateşli silahların çeşitleri

	Fabrikasyon tabanca	El yapımı tabanca	Kurusıkı tabanca
2008	%59	%33	%8
2009	%58	%23	%19
2013-2017	%92	%5	%3
2017	%95	%3	%2

(EGM KOM 2009, EGM KOM 2017)

Elbette ki bu istatistikler sadece polis kontrolleri ve operasyonları sonucu elde edilen istatistiklerdir. Kaçak silahların Kuzey Irak ve Suriye üzerinden yaya, katırlarla veya araç içinde gizlenerek geldiğini düşünürsek, asıl büyük operasyonlar askeri bölgelerde jandarma tarafından yapılmaktadır. Benzer şekilde, özellikle Orta ve Doğu Karadeniz başta olmak üzere ülkemizde kaçak silah üretim faaliyetleri azalmakla birlikte, devam etmektedir. Ancak bugün gelinen noktada; özel sektöre ait silah fabrikaları kurulmasına rağmen, bölgede yasadışı silah imalat ve ticaretinin önüne geçilemediği görülmektedir. Buna gerekçe olarak ruhsatlı silah alma maliyeti ve bürokrasisinin yüksek olması, ruhsatlı silahların fiyatlarının yüksek olması yada illegal eylemlerde kullanılması muhtemel olan ateşli silahların kayıt dışı kalarak satın alan kişiye erişimin zorlaştırılması gösterilebilir.

Ayrıca, kaçak silah üretim tezgahlarının kurulduğu atölyeler şehirlerden ve meraklı gözelerden uzak, kırsal bölgelerde yoğunlaşmaktadır, ve bu bölgeler de jandarma bölgeleridir. Dolayısıyla polisin ele geçirdiği kaçak ve el yapımı silahlar buzdağının görünen kısmıdır. Asıl ciddi oran jandarmanın elindedir. Ancak, bununla ilgili erişilebilir herhangi bir veri bulunmamaktadır.

El yapımı silah teknolojisi hakkında konuşurken, şu an tam olgunlaşmamış olan, ancak ilerleyen yıllarda oldukça adından söz ettirecek olan 3 boyutlu yazıcılarda üretilen

silahlara da değinmek isterim. Üç boyutlu (3D) yazıcılarda ve baskılar konusunda dünyanın önde gelen yayın mecralarından biri olan ‘ALL3DP’de Koslow (2019) konu ile ilgili detaylı bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada belirtildiği üzere 3D yazıcı vasıtası ile silah üretimi konusu yaklaşık 5 yıllık bir meseledir. İlk fonksiyonel 3D basımı ateşli silah ünvanını taşıyan ve Texas merkezli bir yazılım şirketinin kurucusu olan Cody Wilson’un internete yüklediği ‘Kurtarıcı’ (Liberator) adını verdiği ateşli silahın dizaynı dünyanın hemen her kıtası tarafından indirilmiş ve geliştirilmiştir. Kurtarıcı model ateşli silahın ateşleme iğnesi ve kullanılan fişekler hariç, tamamını 3D yazıcıda üretmek mümkündür.

Raporda belirtildiği üzere, bu aşamadan sonra Seattle Federal Yargıcı 08.01.2018 tarihinde bu modelin yer aldığı web sitesine erişimi kısıtlama kararı aldı ve buna bağlı olarak 7 ABD eyaleti (Washington, Connecticut, New Jersey, Oregon, Maryland, Pennsylvania, New York ve Washington D.C.) birleşerek 3D yazıcıda ateşli silah üretimine onay veren ABD. Başkanı Trump yönetimine dava açtılar. Günümüzde 3D yazıcıda üretilmiş bir ateşli silah ile işlenmiş olan bir suç kaydı bulunmamaktadır. Buna gerekçe olarak ise günümüz teknolojisinin bu tür ateşli silahların efektif olarak üretilmesinin zor olmasından kaynaklanmaktadır. Zira ABS malzemeden üretilen silahlar ilk atışta patlayarak dağılmakta ve daha yumuşak bir madde olan PLA’dan üretilen yazıcılar da ilk atıştan sonra eriyip, bükülerek deforme olmaktadır. İlerleyen dönemde teknolojinin gelişmesi ile birlikte metal malzeme kullanılarak 3 boyutlu materyaller üretmek mümkün olacaktır. Ancak bu yazıcılarda üretilen 3 boyutlu yazıcı mamülü ateşli silahlar da karaborsada ruhsatsız ve kayıtsız olarak satılan ateşli silahlardan çok daha pahalı olacaktır. Bu sebeple 3 boyutlu yazıcıda üretilen silahlarla ilgili ciddi kaygı duymamızı sağlayacak bir dönem içinde olmadığımız düşünülebilir. Ancak yine de ABD dahil, özellikle ateşli silah denetimlerinin sıkı olduğu pek çok ülkede 3D yazıcı mahsulü olan ateşli silahlarla ilgili ciddi kanuni düzenlemeler yapılmıştır. Singapur’da 3 boyutlu yazıcıda üretilmiş bir ateli silah bulundurmamak idama kadar bile gidebilecek bir ağır ceza suçu oluşturur. Yine başka bir Uzak Doğu ülkesi olan Çin Halk Cumhuriyeti’nde 3 boyutlu yazıcı üretimleri çok ciddi devlet kontrolü altında yapılmaktadır. Bu tür yazıcıları olan işletmeler “Özel Endüstri” statüsü altında hem kullandıkları tüm malzemeleri ve ürünleri hem de işletmede çalışan tüm personeli düzenli olarak emniyet birimlerine bildirmek zorundadırlar. Uzak

Doğu'dan bir örnek daha verecek olursak, Japonya'da ZigZag adını verdiği toplu (revolver) model bir tabanca üreten Yoshitomo Imura 2 yıl hapis cezası ile cezalandırıldı. Ateşli silah kısıtlamalarının çok ağır olduğu Avustralya'da ise kolluk kuvvetleri yasadışı olarak 3 boyutlu yazıcıda silah üreten imalathanelerin bulunması ve yasadışı suç örgütlerinde 3 boyutlu yazıcıda üretilmiş ateşli silahların ele geçirilmesi ile birlikte bu konuda ciddi kanuni düzenlemeler getirilmiştir. Bunun neticesinde 3 boyutlu yazıcıda ateşli silah üretilmesi yada bu yazıcılarda üretilen ateşli silah bulundurulması durumunda ağır ceza mahkemeleri sanığa 14 yıla varan hapis hane yatışı ön görmektedir. Avrupa'da da İngiltere gibi, 3 boyutlu yazıcıda üretilen ateşli silahları ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olarak belirleyen ülkeler bulunmaktadır. Zira ABD ve Brezilya dışında en çok 3 boyutlu yazıcıda üretilen ateşli silah şemalarının İspanya, Almanya ve İngiltere gibi ateşli silah kısıtlamalarının çok sıkı olduğu ülkelerde indirildiği saptanmıştır. Bu yüzden bu tür silahların üretimi, satışı ve bulundurulması ile ilgili ciddi yasal düzenlemeler yapılmıştır (Koslow 2019).

2.1.10.2. Kayıp, Çalıntı Ateşli Silahlar

Pek çok ülkede yasal yollarla satışı yapılsa dahi, ateşli silahların kayıtlandırılması ve ruhsatlandırılması konusunda ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Örneğin; ABD'nde yasal yollarla silah almak için kimlik beyanı ile başvuruda bulunan herkes FBI'ın Ulusal Anlık Suç Geçmiş Kontrol Sistemi NICS (National Instant Criminal Background Check System) tarafından kontrol ediliyor. İlk kez 1998 yılında kullanılmaya başlanan NICS sistemine henüz ilk ayında 892,840 başvuru alınmış. Sisteme 2017 yılı sonuna kadar yapılan toplam başvuru sayısı ise 25,235,215 olarak belirtilmekte. Bu başvuruların ise 1,497,714'ü çeşitli sebeplerle reddedilmiş. Sadece 2017 yılında yapılan ateşli silah satın alımına uygunluk başvurularının 103,985'i de yine suç kaydı, madde bağımlılığı, ruh sağlığı, evrak eksikliği gibi çeşitli sebeplerle reddedilmiş (FBI NICS Operations 2019).

Eğer başvuru sahibinin özgeçmişinin araştırılması sonrasında satışa engel bir durum yoksa, satış gerçekleştirilmektedir. Fakat, belirli eyaletlerdeki silah ticaretinin

serbestliğinden dolayı, şahsın geçmişinin incelenmesi çok yüzeysel yapılmakta, hatta bazen hiç yapılmamaktadır. Miller'ın (2017) çalışmalara göre %22'ye varan oranlarda detaylı özgeçmiş taraması yapılmadan silah satışı yapıldığı belirtilmiştir. Özellikle kısa süreliğine kurulan silah fuarlarında hızlı satışlar ve takaslar olduğu bilinmektedir. Şöyle ki, ABD'nde, 478'i sadece Texas eyaleti sınırlarında olmak üzere, yılda ortalama 2,500 - 5,000 arasında silah fuarı kurulduğu belirtilmektedir. Bu fuarlarda stand açan ve satış yapan şahıs ve firmaların %25 - %50'i resmi ve yasal olarak silah satış lisansına sahip değiller (USDJ ATF Report 1999).

Kaldı ki, satış işlemi gerçekleştikten sonra silahın sahibi, hiçbir evrak işine girmeden, silahı satabilir, hediye edebilir yada takas edebilir. Böylece ülkede satış kaydı olan, ancak ruhsatlandırılmamış milyonlarca silah elden ele geçmektedir. Kayıtlı ve ruhsatsız silahların oluşmasına sebep olan durumlardan biri de meskun mahal, araç yada şahıstan çalınan yada gasp edilen ateşli silahlardır. FBI'ın 1995 yılında suçta kullanılan silahlarla ilgili yaptığı çalışmaya göre 1985-1994 yılları arasında her yıl ortalama 274,000 ateşli silah çalınmaktadır (Zawitz 1995). Çalınan bu silahlar uyuşturucu ve silah tacirlerinin eline geçmekte, rehinci dükkanlarında, bit pazarlarında, karaborsada illegal yollarla alıcılarına ulaşmaktadır.

Son yıllarda ABD'de ateşli silahlarla ilgili düzenlemelerin biraz olsun sıkılaştırılmasından dolayı çalınan silah sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. ABD Adalet Bakanlığı (2013) tarafından yayınlanan 'Kayıp ve Çalıntı İhbarı Yapılan Silahlar 2012 Özeti'ne göre 2012 yılında ABD'nde 190,342 adet ateşli silahın kaybolduğu yada çalındığı ile ilgili ihbar kayıtlara geçmiştir.

Ancak bu sayının yılda 500,000'in üzerine çıktığı düşünülmektedir. Ateşli silahların çalınma oranı günde 1,600 adet silah olarak istatistiklere yansımaktadır. Buna gerekçe olarak, taşıma ruhsatı olsa dahi belli lokasyonlardaki belirli binalara silahla girişin yasak olmasından dolayı bu lokasyonlara ve binalara giden ziyaretçiler silahlarını evlerinde yada araçlarında bırakmak zorunda kalmaktadır. Bunu bilen soyguncular da bu

noktalarda ev ve araç içine girerek ateşli silahları çalmaktadır; ki bu da ülke genelinde dakika başına bir adet ateşli silahın çalındığı anlamına gelmektedir ABD Hazine Bakanlığı (USDT) Alkol, Tütün ve Ateşli Silahlar Bürosu (BATF) 2000 yılı raporunda konu ile ilgili çarpıcı detaylar bulunmaktadır.

ABD'ne bakıldığında ülke genelinde cezaevinde olan tutuklular üzerinde yapılan araştırmada silah marifeti ile suç işleyen mahkumların silahı nasıl temin ettikleri incelenmiştir. Ateşli silahlarla suç işleyen tutukluların silahları nasıl temin ettiklerine bakıldığında ise, bu suçların sadece %11.3'ünün suçu işleyen kişi tarafından satın alınan silahlarla işlendiği görülmüştür. Satın alınan ateşli silahların %7.3'ü silah satış mağazalarından, %2.6'sı rehinci dükkanlarından, %0.6'sı bit pazarlarından ve %0.8'i de silah fuarlarında kurulan sergilerden alınmıştır (Planty&Truman 2013).

Aynı çalışmada verilen rakamlara göre, tutukluların suç işledikleri ateşli silahların %37.4'ünü ise aile ferdi yada arkadaşlarından temin etmişlerdir. Bu silahlar arasında aile ferdi yada arkadaştan satın alınan yada takas yolu ile alınan silahların oranı %12.2, kiralama yada ödünç alma yolu ile alınan silahların oranı %14.1 ve diğer yollarla (çalma, gasp, v.s.) alınan silahların oranı %11.1'dir. Suça karışmış ateşli silahların geri kalan %40.0'luk kısım ise sokaklardan, illegal yollarla temin edilmiştir. Bu silahların %7.5'i çalınarak, %25.2'si kaçakçılar, uyuşturucu tacirleri tarafından ve %7.4'ü de karaborsadan temin edilmiştir. Dolayısıyla ABD'de suça karışan silahların küçük br kısmı kayıtlı ve ruhsatlı ateşli silahlarla işlenmektedir.

Ülkemiz istatistikleri de benzer şekildedir. EGM 'Bireysel Silahlanmaya Dair 2017 Yılı Raporu' verilerine bakacak olursak, ülkemizde son 10 yıllık süreçte her türlü silah marifeti ile işlenen toplam suç sayısı 385,886'dır. Bu suçların 201,216'sı kesici-delici aletler ve ateşsiz silahlar marifeti ile işlenmiştir. Ateşli silahlarla işlenen suçların 159,123'ü, (%73) ruhsatsız, 25,547'si (%27) ruhsatlı ateşli silahlarla işlenmiştir. Bu bağlamda bireysel silahlanmanın olumsuz toplumsal etkileri bakımından riski oluşturan kesimin ateşli yada ateşsiz silahı kullanma aşamasında değil de, daha en baştan temin

etme, bulundurma ve/veya taşıma aşamasında kanuna muhalefet etmekten çekinmeyen kesim olduğu gözle çarpılmaktadır.

Ülkemizde çalıntı ihbarı yapılan ateşli silahların sayısı ve oranı ile ilgili bir istatistik bulunmamakla birlikte, bu oranın ABD ile kıyaslandığında, çok daha düşük olduğu düşünülmektedir.

Suç örgütlerinin ve suç işlemek kastı ile ateşli silah temin eden profildeki kişilerin, emniyet birimlerinde silahın kaydı bulunmadığı için, şahsın silahla özdeşleştirilmesinin zor olduğundan, ruhsatsız ve kayıtsız silahlara yönelmesi normal karşılanabilir. Burada asıl sorun, çeşitli kontroller neticesinde ateşli silah ruhsatı verilen bireylerin işledikleri suçlardır. Satış ve ruhsatlandırma aşamalarında yapılan kontrollerde bu bireylerin suç işleyebilme potansiyelleri gözden kaçırılmış yada göz ardı edilmiştir.

Kayıp, çalıntı ateşli silahlarla ilgili ülkemizde hiçbir veriye rastlanmamıştır.

2.1.10.3. Suça Karışan Ateşli Silahlar

Amerika Tıp Birliği Dergisi (2018) JAMA (Journal of American Medical Association) verilerine göre dünya genelinde her yıl ortalama olarak 251,000 (195,000 - 276,000) kişi ateşli silah yaralanmaları neticesinde hayatını kaybetmektedir. Sadece 6 ülkede (Brezilya, ABD, Meksika, Kolombiya, Venezuela ve Guatemala) gerçekleşen ateşli silah yaralanmasına bağlı ölüm vakaları, oran olarak dünyada gerçekleşen ateşli silahlara bağlı ölüm vakalarının %50.56'sını oluşturmaktadır. Çalışmanın ilk sütunundaki rakamlar 1990 yılı ve ikinci sütunda yer alan rakamlar 2016 verilerini yansıtmaktadır.

Tablo 18 - Dünyada ateşli silahlara bağlı ölüm sayıları ve ülkelerin nüfusuna oranları

Ülke	Nüfus	Ateşli silahlara bağlı ölümler (1990-2016)	Dünyadaki tüm ölümlere oranı	100.000 Kişide Ölüm Oranı
Brezilya	211,642,118	43,200 (24,800-50,400)	%17.21	18.4 – 19.4
ABD	382,775,119	37,200 (29,000 - 41,200)	%14.82	13.6 – 10.6
Meksika	131,554,754	15,400 (8,680 - 18,900)	%6.13	15.9 – 11.8
Kolombiya	48,747,708	13,300 (9,420 - 16,300)	%5.29	56.7 – 25.9
Venezuela	31,028,637	12,800 (7,220 - 18,300)	%5.09	17.1 – 38.7
Guatemala	16,176,133	5,090 (2,650 - 7,250)	%2.03	20.9 – 32.3
Türkiye	82,003,882	2,430 (1,520 - 3,170)	%0.97	5.7 – 3.0

(JAMA 2018)

Geçmiş çalışmalara bakıldığında işlenen toplam suç sayısı aynı kalırken, ateşli silah marifeti ile işlenen suçlarla bu suçlar neticedinde hayatını kaybeden insanların sayılarında ciddi düşüşler yaşandığı göze çarpmaktadır.

Örneğin; konu ile ilgili detaylı bilgiler içeren Federal Soruşturma Bürosu FBI (Federal Bureau of Investigation) “Birleşik Suç Raporu” UCR (Uniform Crime Report) 2017 verilerine göre incelendiğinde çarpıcı istatistikler ortaya çıkmaktadır (2019).

1993 yılında ülke genelinde 14,144,800 suç kaydı alınmıştır. Bu suçların 1,548,000’i ateşli silah marifeti ile işlenmiştir. Aynı yıl suç mağduru olarak hayatını kaybeden 24,526 kişinin de 18,253’ü (%70) ateşli silahlar ile öldürülmüştür. 1993 yılında ülke genelinde işlenen tüm suçlara bakıldığında, suçların %9’u silah marifeti ile işlenmiştir.

2011 yılında ise ABD’nde 10,258,774 suç kaydı alınmıştır. Bu kayıtlarda, silah marifeti ile işlenen suçların sayısı 478,400’dür. Silahla işlenen suçlar sonucu 11,101 kişi

hayatını kaybetmiştir. Değişmeyen bir istatistik olarak ülke genelinde işlenen suçların %8'inin ateşli silahlar marifeti ile işlendiği belirlenmiştir (FBI UCR 2019).

Tablo 19 - 1993 ve 2011 yılları karşılaştırmalı ABD suç istatistikleri tablosu

ABD	Toplam suç	Ateşli silahla suç	Toplam cinayet	Ateşli silahlarla cinayet
1993	14,144,800	1,548,000	24,530	18,253
2011	10,258,774	478,400	14,661	11,101

(FBI UCS 2019)

Türkiye genelinde işlenen cinayet suçları ile ilgili istatistiklere erişim sağlanamamaktadır. Ancak EGM ÖGDB verileri uyarınca son on yılda (2008-2017) yılları arasında ülkemizde ateşli silahlarla işlenen suç sayısı 184,670'tir. Bu suçlarda kullanılan ruhsatlı ateşli silah sayısı 25,547 ve ruhsatsız ateşli silah sayısı da 159,123 olarak belirtilmektedir. Jandarma bölgelerinde ise son beş yıllık (2014-2018 yılları arası) dönem içerisinde, ateşli silahların karıştığı ve ruhsatlı silah ele geçen olay sayısı ise CİMER tarafından 5,587 olarak bildirilmiştir.

Konu ile ilgili en kapsamlı araştırma raporu ülke genelindeki gazete haberlerini inceleyip derleyen Umut Vakfı'nın 'Silahlı Şiddet Haritası 2018' başlıklı raporudur (2018). Bu rapor doğrultusunda ülke genelinde basına yansıyan olaylarda silahlı saldırılar sonucu hayatını kaybeden insanların sayısı 2,279 olurken, 3,762 kişi de yaralanmıştır. Yaşanan olayların 1,429'u (%39) kısa namlulu ateşli silahlar, 1,478'i (%40) uzun namlulu ateşli silahlar ve 772'si (%21) kesici-delici ateşsiz silahlar marifeti ile işlenmiştir (Umut Vakfı 2019). Bu rakamların sadece basına yansıyan haberlerden derlendiği düşünülürse, gerçek rakamların daha yukarıda olduğu sonucuna varılmaktadır. Zira TUIK 'Türkiye Ölüm Nedeni İstatistikleri 2013' raporuna göre yaşanan 416,881 ölüm olayından dışsal yaralanma ve zehirlenme sonucunu hayatını kaybeden insan sayısı 18,901 olmuştur (TUIK Haber Bülteni 2013). Ancak bu vakalardan kaçının yaralanma, kaçının zehirlenme, kaçının cinayet, kaçının kaza olduğu belirtilmemiştir.

2.1.10.4. Ateşli Silahlarla İşlenen İntihar Vakaları

Ateşli silahlara erişimin kolay olduğu yerlerde öz kıyım vakalarında ateşli silahların yaygın olarak kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Amerika Tıp Birliği Dergisi JAMA (Journal of American Medicine Association) 2018 verilerine göre 2016 yılında tüm dünya genelinde 251,000,000 (195,000,000 - 276,000,000) kişi ateşli silah yaralanması sonucu hayatını kaybetmiştir. Ölüm oranları incelendiğinde, 2016 yılında tüm dünya genelinde ateşli silahlarla intihar ederek hayatını kaybeden insan sayısı 67,500 (18,200 - 84,100) olarak belirtilmiştir (JAMA 2018).

Hastalık Kontrol Merkezi CDC (Center for Disease Control) 2017 yılı verilerine göre ABD’nde 1999 yılından itibaren her yıl ateşli silahlarla intihar ederek hayatını kaybeden insan sayısı ortalama olarak 22,000 civarındadır. Ki bu da ülke genelinde her gün ortalama olarak 59 kişinin ateşli silahlarla intihar ederek hayatını kaybettiği anlamına gelmektedir. İstatistiksel anlamda ise, ortalama olarak her yıl ateşli silah yaralanması sebebi ile hayatını kaybeden 30,000 ABD vatandaşının 2/3’ü ateşli silah marifeti ile kendi hayatına son vermektedir (Miller et. al. 2012, Vyrostek 2004, Miller et. al. 2007).

Aslında intihar teşebbüslerinin sadece %17’si ateşli silahlar ile gerçekleşmektedir. Ancak, intihar sonucu ölüm vakalarının yarısı ateşli silahlardan gelmektedir (Anglemyer, 2014). Bunun sebebi ise, ateşli silah marifeti ile teşebbüslerin ölümcüllük oranının %85 (Miller 2012, Miller 2004) diğer tüm yöntemlerle gerçekleştirilen teşebbüslerin ise ölümcüllük oranının %5 olmasıdır (Miller 2012, Vyrostek 2004). Bir başka çalışmada ise ateşli silah kullanılarak gerçekleştirilen intihar teşebbüslerinin ölümle neticelenme ihtimalinin diğer yöntemlere nazaran üç kattan daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Anglemyer 2014).

ABD’nde bireyleri intihara teşebbüs etmeye yönelten sebepler incelendiğinde yoksulluk, işsizlik, ileri derecede zihinsel hastalıklar ve madde kullanımı ön plana çıkmaktayken, ateşli silahlara erişimin de özellikle ölümle sonuçlanan teşebbüslerde azami derecede etkili olduğu belirlenmiştir.

Yaşadığı eyalette silah yasaları serbest olan bireylerin, silah yasalarının sıkı olduğu eyalette yaşayan bireylere oranla intihar sonucu hayatlarını kaybetme ihtimali 4 kat daha yüksektir (Miller 2007). ABD’ni diğer yüksek gelir grubuna ait ülkelerle kıyasladığımızda ise, yine ateşli silahlara erişimin kolaylığından dolayı, ABD’ndeki intihar sonucu ölüm oranlarının diğer yüksek gelir grubundaki ülkelerden 8 kat daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır (Grinshteyn 2016).

Ülkemizde istatistikler çok daha farklıdır. Öncelikle, ülkemizde intihar etmenin dini açıdan günah sayılıyor olmasından dolayı, intihar vakaları çok daha düşük seviyede olmaktadır. Bunun dışında, ateşli silahlara erişimin çok daha kısıtlı olması sebebi ile ülkemizdeki intihar vakalarında en çok tercih edilen yöntem %50 oranında ası olmaktadır. Bunu %25 oranında seyreden ateşli silah takip etmektedir.

Tablo 21 - Türkiye’deki intihar rakamları ve çeşitleri

	Erkek	Yüzde	Kadın	Yüzde	Toplam	Yüzde
Ası	1,073	%47,1	387	%49,0	1,460	%47,6
Ateşli silah	674	%29,6	121	%15,3	795	%25,9
Yüksekten atlama	184	%8,1	154	%19,5	338	%11,0
Kimyasal kullanımı	113	%5,0	64	%8,1	177	%5,8
Kesici alet	63	%2,8	4	%0,5	67	%2,2
Suya atlama	40	%1,8	18	%2,3	58	%1,9
Diğer	129	%5,6	41	%5,3	170	%5,6
TOPLAM	2,276	%100	789	%100	3,065	%100

(TUIK 2015)

Türkiye İstatistik Kurumu (2015) ‘Türkiyedeki İntihar İstatistikleri - 2014’ verilerine bakacak olursak, ülkemizde intihar eden insanların yaklaşık yarısı kendini asarak intihar etmişlerdir. Ateşli silah kullanımı ise ortalama %26 civarındadır.

2.1.10.5. Kasıt Olmaksızın Gerçekleşen Ateşli Silah Yaralanmaları

Ateşli silahlarla ilgili bir diğer sorun ise suç işleme kaydı olmaksızın, kontrolsüz şekilde ateşlenen ateşli silahların yol açtığı trajik kazalardır. Ülkemizde sıklıkla yaşanan “maganda kurşunu” olayları gibi, suç işlemek kasıt olmaksızın ateşlenen yada ateşleme maksadı olmaksızın kaza ile ateşlenerek birilerinin yaralanmalarına neden olan ateşli silah yaralanmaları bakımından dünya genelinde ciddi bir risk olduğu düşünülmektedir. Yine JAMA 2018 verileri incelendiğinde dünya genelinde ateşli silah sebebi ile gerçekleşen ölüm vakaları şu şekilde dağılmaktadır:

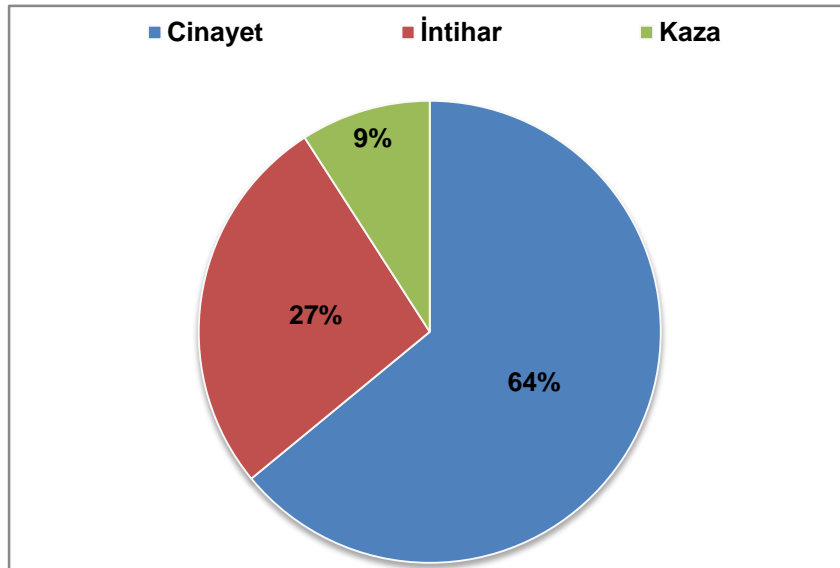
Tablo 22 - Dünyada ateşli silahlara bağlı ölüm rakamları ve şekilleri

	Cinayet	İntihar	Kaza
Ölen insan sayısı	161,000	67,500	22,900

(JAMA 2018)

Dünya genelinde ateşli silah yaralanmaları sonucu hayatını kaybeden insanlar incelendiğinde, istatistiksel anlamda dengeli bir dağılım olduğu göze çarpmaktadır. Her yıl ateşli silahlar sebebi ile hayatını kaybeden insanların %9.12’si (%7,25 - %9.88) ateşli silahların istem dışı ateşlenmesi ile hayatlarını kaybetmektedirler.

Şekil 3 - Dünyada ateşli silah ölümlerinin çeşitlerine göre oranları

(JAMA 2018)

Evde ateşli silahını temizlerken, iş yerinde, aracında yada açık alanda silahını kılıfından çıkartmaya çalışırken, atış poligonunda atış yaparken yaşanan kazalar hariç, yetişkinlerin yaptıkları şakalar yada bilgisizlik, dikkatsizlik sonucu oluşan kazalar ile birlikte çocukların ebeveynlerinin silahlarını ele geçirip oynadıkları durumlarda sebep oldukları kazalar ön plana çıkmaktadır.

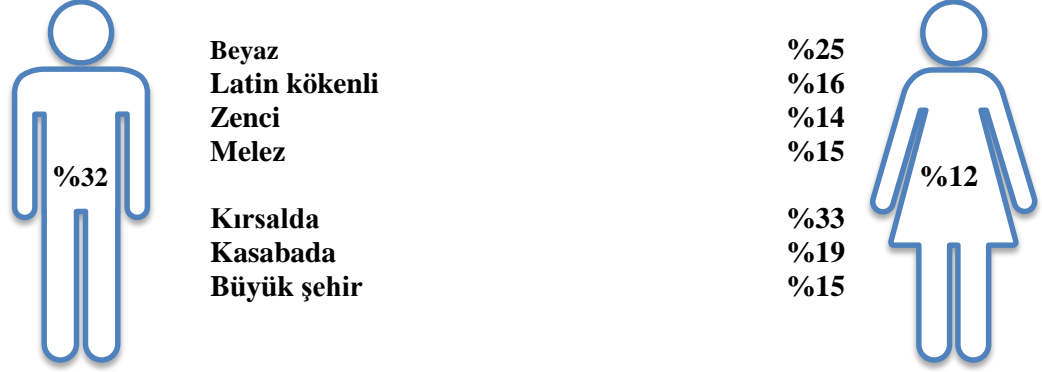
ABD’de ateşli silahlar marifeti ile yılda ortalama 500,000 civarında suç işlendiği ve suçlar neticesinde 11.000 civarı kişinin cinayete kurban gittiği bilinmektedir. Bununla birlikte yılda toplam 110,000 civarında ateşli silahlara bağlı ölüm veya yaralanma vakası ile karşılaşılmaktadır (Azrael et al. 2017). Adı geçen eserde 2015 yılında ABD’nde ateşli silahlar sebebi ile hayatını kaybeden insanların sayısı 36,252, yaralanan insanların sayısı ise 80,000 ‘in üzerinde olarak belirlenmiştir. Ortalama olarak ateşli silah yaralanmaları neticesinde hayatını kaybeden insan sayısı 30,000 civarındadır. Bu vakaların ciddi bir kısmında ise istemsiz şekilde ateşlenmiş ateşli silahlar ne yazık ki civarda bulunan bir insanın ölmesine yada yaralanmasına neden olmuştur.

Bir çok yaralanma vakasının kolluk kuvvetlerine yada hastanelere bildirilmediği de göz önüne alındığında, rakamlar çok daha trajik boyutlara ulaşmaktadır.

Ülkemizde ateşli silah kazaları sonucu gerçekleşen yaralanma ve ölüm vakaları ile ilgili herhangi bir kaynak bulunmamaktadır.

2.1.11. BİREYSEL SİLAHLANMA PROFİLLERİ

Şekil 4 - ABD’nde silah sahibi olan vatandaşların profilleri.

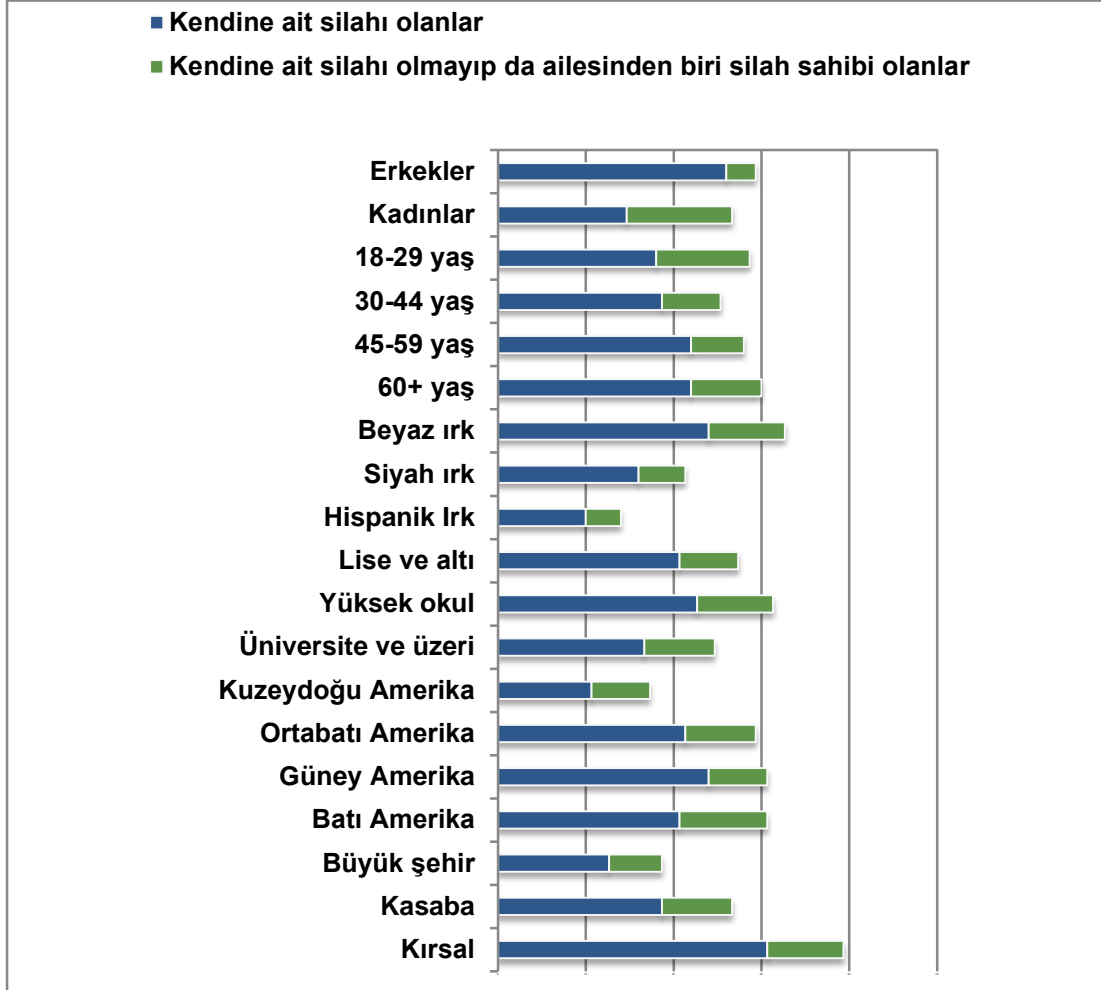
(Igielnik&Brown 2017)

ABD’nde her ne kadar ateşli silah denilince elinde ateşli silah tutan, azınlıklara mensup, öfkeli ve saldırgan bir genç figürü çizilse de, aslında durum tam tersi diyebiliriz. ABD’ndeki silahlanma profili kırsalda yaşayan yaşlı ve beyaz ırka mensup vatandaşlar. Hatta Uluslararası Af Örgütü’nün raporuna göre ABD’nde 15 - 34 yaş arasındaki zenci bir vatandaşın ateşli silahla işlenen bir cinayetin kurbanı olma ihtimali aynı yaş grubundaki bir beyaza göre neredeyse 20 kat daha yüksek (AI 2018).

Bu vahim tabloya rağmen, bireysel silahlanmaya olan talebin artarak devam etme eğiliminde olması dikkatli bir şekilde incelenmelidir. İnsanların silahlardan kaynaklanan sorunları daha fazla silahla çözüme ulaşacağını düşünmelerine neden olan kültürel ve psikolojik sebepler detaylı olarak incelenmeden, silahlanmaya duyulan ihtiyaç tam olarak anlaşılamayacağı gibi, bu konuda etkili yasaların doğması ve uygulanması da beklenilemez. Bu konuda derinlemesine bir çalışma yapabilmek adına sosyolojik, kültürel ve psikolojik etmenlerin hem bağımsız, hem de birbirleri ile bağlantılı etkilerini incelemek önemlidir.

Bu sebeple, bireysel silahlanma eğiliminde olan bireylerin demografik ve sosyokültürel profillerinin çıkartılması en önemli konuların başında gelmektedir. Harvard&Northeastern Üniveritesi'nin 2015 yılında yaptığı çalışmadan derlenen verilerin yer aldığı rapora göre, ABD'nde yapılan çalışmada bireysel silahlanma ile ilgili demografik veriler şu şekilde belirlenmiştir (Yablon 2016).

Şekil 5 - ABD'de bireysel silahlanma profili

(Yablon 2016)

Ülkemizde ne yazık ki bireysel silahlanmayı tercih eden bireylerin profillerini belirlemek için yapılmış bir çalışma yada yayınlanmış herhangi bir makale bulunmamaktadır.

2.1.12. BİREYSEL SİLAHLANMANIN NEDENLERİYLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Dünyada ateşli silah bulundurma ve taşıma nedenleri ile ilgili yapılmış en kapsamlı araştırmalar ABD’nde yapılan çalışmalardır. PEW, Trace, Harvard&Northeast Üniversitesi çalışmalarının neticesinde ateşli silah bulundurma yada taşıma nedenleri genel anlamda şu şekilde belirlenmiştir:

Tablo 23 - Katılımcılar birden çok cevap verdiklerinde, bireysel silahlanma nedenleri

	Tüm ateşli silah sahiplerine göre oranı
İnsanlara karşı korunma	%63
Avlanma	%40
Diğer	%40
Koleksiyon amaçlı	%34
Sportif amaçlı	%28
Hayvanlara karşı korunma	%20

(PEW Research Center 2017)

Bu bağlamda bireysel silahlanma gerekçelerinin başında kişisel güvenlik kaygısı gelmektedir. Fiziksel güvenlik dürtüsü ve hayatta kalma güdüsü en temel insani ihtiyaçtır (Maslow, 1943). Bireysel silahlanmanın en önemli ve ağırlıklı nedenleri ‘suç korkusu’ ve ‘mağdur olma riski’ olarak belirlenmiştir (Cao et al 1997, DeJong 1997, Williams&McCorath 1976). Fakat, son yıllarda özellikle ağır şiddet suçları giderek azalmaktayken, artan bireysel silahlanma ihtiyacını tek boyutlu bir neden-sonuç ilişkisi ile ölçeklendirerek yada bu ölçek sonucunda elde edilen bir teorem ile açıklamaya çalışmak çok da mantıklı olmayacaktır. Zira işlenen şiddet suçlarındaki düşüş algılanan şiddet mağduru olma korkusunun mantıksal bir zemini bulunmamaktadır. Bu sebeple, gerçekte var olan şiddet olayları istatistiklerine odaklanılarak, insanların “algıladıkları” risk ve tehdit düzeyinin yeterince araştırılmadığı gözlenmektedir (Kleck et al 2011). Algılanan risk ile ilgili ilk kapsamlı çalışma Altemeyer’in BDW, yani “Dünyanın Tehlikeli Olduğu İnancı” (Believe in Dangerous World) çalışmasıdır. Bu çalışmada bireylerin mevcut suç istatistiklerini göz önünde bulundurmadan, gerek içinde yaşadıkları toplumun ve gerekse genel anlamda dünyanın tabiatı üzerinde bir inanç sistemi geliştirdikleri ve bu inançların

da dünya görüşü olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir (Altemeyer 1988, akt Ryff 1989). İlerleyen yıllarda Duckitt tarafından modifiye edilerek geliştirilen BDW ölçeğinde yer alan sorularda “tehlikeli insanlar”, “saf kötülük”, “sebepsiz şiddet”, “kaos”, “anarşi” gibi terimlere de yer verilerek insanların görüşleri araştırılmıştır (Duckitt 2001).

Bireysel silahlanma nedenleri ile ilgili yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak kültürel faktörlerin incelendiği, ancak psikolojik nedenlerin üzerinde yeterince durulmadığı gözlenmiştir. Kültürel faktörler incelendiğinde ise hemen her toplumda silah kullanarak adalet dağıtan insanların kahramanlaştırıldığı, dolayısıyla silah kullanımının özendirildiği şeklindedir. Sadece suçlularla savaşan polis, dedektif, şerif yada sivil kahramanların değil, John Dillinger, Bonnie&Clyde, Billy the Kid gibi kanun dışı karakterlerin işledikleri silahlı suçların dahi romantik birer trajedi gibi sahnelenmesinden dolayı zaman içinde silah kullanımına ilgi giderek artmıştır.

Amerikan toplumunda, özellikle ‘Amerikan Piyadesi/Nişancısı’ (Amerikan Rifleman) dergisi gibi Ulusal Tüfek Birliği NRA (National Rifle Association) ve silah yanlılarının sözcülüğünü yapan mecralarda sıklıkla suç işlemek maksadıyla evlerine giren gözü dönmüş saldırganlara karşı ateşli silah kullanarak kendini ve ailesini koruyan silahlı kahramanlar portrelenmektedir (O’Neill 2007). Elbette ki bu portre de gerçeği yansıtmaktan son derece uzaktır. Zira cinayet vakaları incelendiğinde, ABD genelinde işlenen cinayetlerin sadece %20’si bir yabancı tarafından işlenmektedir. Cinayet faillerinin %80’inin maktulün ailesinden biri, arkadaşı yada tanıdığı olduğu belirtilmektedir (Siegel et al 2014). Ayrıca, yaşanan olayların %1’den daha azında, yani 14,145 olayın 127’sinde, kurbanlar ateşli silahlarını kullanarak saldırgana direnç göstermişlerdir (Hemenway&Solnick 2015).

Bir diğer algı manipülasyonu ise geniş kitlelere ateşli silah saldırısı düzenleyen ‘mass shooter’ adı verilen saldırganların tasvirinde yaşanmaktadır. Bu saldırganlar ekseriyetle akıl sağlığını yitirmiş, uzun namlulu ve askeri tarzda ateşli silahlar ve mühimma-

tlar kullanan, ciddi zihinsel rahatsızlıkları olan saldırganlar oldukları ve bu tür saldırganların sadece ateşli silah marifeti ile etkisiz hale getirilerek durdurabilecekleri tasvir edilmektedir. Ancak, FBI ülkedeki ‘active shooter’ saldırılarını incelemek için bir dizi çalışmalar yaptı. FBI’ın yaptığı araştırmada kalabalık bir kitleyi hedef alarak ateşli silah saldırılarını düzenleyen saldırganların profillerini incelemiş ve %1’den azında ciddi zihinsel sağlık sorunları olduğu sonucunu çıkarmıştır (FBI 2018). FBI’ın UCR 2014 yılı kapsamında düzenlediği ‘Active Shooter’ (kalabalık bir grup insanın olduğu bölgeye ateş açan silahlı saldırganlar) raporunda da bu kişilerin %2’den azının uzun namlulu ateşli silahlar kullandığı ve %3’ünden daha azının ciddi derecede zihinsel sağlık sorunları yaşadıkları belirlenmiştir (Gold&Simon 2016). Ayrıca, bu tür saldırı durumlarında sivil vatandaşların ateşli silah kullanarak saldırganı etkisiz hale getirmeye çalışmaları durumunda çok dikkatli olmaları gerektiği, zira bölgede olaya müdahale etmek isteyen kolluk kuvvetleri yada diğer silahlı siviller tarafından saldırgan zannedilerek vurulma ihtimallerinin yüksek olduğu belirtilmektedir (Blair et al 2013).

Zihinsel sağlık sorunları sadece geniş bir kitleyi hedef alan saldırgan durumlarında değil, hemen tüm ateşli silah saldırılarını açıklamakta kullanılan bir mazerettir ve “silah öldürmez, insan öldürür” hipotezinin merkezinde yer almaktadır (Gostin&Record 2011). Bu hipotez doğru olmakla birlikte, biraz eksik kalmaktadır. Zira “silah öldürmez, ama belirli insanlar silah marifeti ile öldürür” olarak vurgulanmasında fayda olduğu düşünülmektedir (Pirelli et al 2019). Peki bu “belirli insanlar” kimlerdir? Medyada bize manyak, akıl sağlığını yitirmiş, psikopat, v.b. etiketlerle sunulan bu silahlı saldırganların analizini iyi yapmak gerekmektedir. Bu bağlamda ABD’ndeki silahlı saldırganların zihinsel sağlıkları ve kişilik sorunlarını araştırmak üzere yapılan çalışmalara değinmek isterim. Ciddi derecede zihinsel sağlık sorunu yaşayan bireylerin sadece %3’ten az kısmında saldırganlık eğilimi gözlenmektedir, ki bu saldırganlık genellikle silah kullanımı içermemektedir (Fazel&Grann 2006). Özellikle madde kötüye kullanımına rastlanmayan vakalarda psikiyatrik bozukluklar ile saldırganlık arasındaki ilişki de azami düzeyde kalmaktadır (Martone et al 2013). Benzer şekilde özellikle ana akım medyada şizofreni ile şiddet kavramı ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır. Ancak, şizofreni tanısı olan bireylerin işledikleri ve ölümle sonuçlanan silahlı saldırıların incelendiği bir çalışmada ABD’nde yılda 23 kişinin şizofren bir birey tarafından öldürüldüğü belirlenmiştir. Bu

oran 1/14,300,000 olarak belirlenmiştir (Nielsen et al 2011). Her yıl 330 ABD vatandaşının yıldırım düşmesi sonucu hayatını kaybettiğini düşünürsek (Jensenius 2014) şizofreni teşhisi olan bireylerin toplum açısından taşıdığı ateşli silahlı saldırı riskinin ne kadar düşük düzeyde olduğu daha net anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte kişilik bozukluklarının şiddet eğilim ile ilişkisi konusunda önemli bulgulara rastlanmaktadır. Jonason ve arkadaşlarının çalışmasında 'Kara Üçlü' (Dark Triad) adını verdikleri narsisizm, psikopati ve Makyavelcilik kişilik özellikleri taşıyan insanların şiddet eğilimine yatkın oldukları belirtilmiştir. Ancak bu karanlık üçlünün tüm özelliklerini taşıdığı halde kahramanlaştırılan karakterler vardır, Dr. (Gregory) House, James Bond ve Batman gibi (Jonason et al 2012). Ülkemizde de karanlık üçlü üzerine yapılan bir çalışma narsisizm, psikopati ve Makyavelciliğin psikolojik iyi oluşla olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiş ve başa çıkma stillerinin geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Saltoğlu 2018). Bunu destekleyen bir bulgu da FBI tarafından yapılan ve 'active shooter' eylemi gerçekleştiren saldırganların eylem gerçekleştirebilecekleri için önceden davranışsal deliller sergileyip sergilemediklerini sorgulayan çalışmadan çıkartılmaktadır. 'Active shooter' Twenge eylemi gerçekleştiren saldırganların ortak özellikleri, eylem öncesi yaşantılarında en az 3 stres faktörü ile boğuşuyor olmaları ve yarısından çoğunun psikolojik yada psikiyatrik yardım ihtiyacı bulunmasıdır. Araştırmanın sonuçlarında ABD vatandaşlarının %46'sının hayatlarının en az bir döneminde psikolojik yada psikiyatrik yardım arayışında oldukları ve bunun eylem gerçekleştirmek için bir davranış delili olarak değerlendirilemeyeceğini, ancak hem yıkıcı, saldırgan dürtüleri olan, hem de başa çıkma yöntemleri etkisiz olan kişilerin yoğun stres altında eylem gerçekleştirmeye yatkın oldukları belirtilmiştir (FBI 2018). Twenge ve Campbell de yaptıkları çalışmada birçok sebeplere bağlı olarak işlenen şiddet olaylarında ciddi düşüşler yaşandığını, ancak narsisizm sebebiyle yaşanan şiddet olaylarında hiçbir azalma görülmediğini ve özellikle narsisizm (yaralı ego) ile birlikte sosyal reddedilme yaşayan bireylerde saldırgan davranışların tetiklediğini belirtmiştir (Twenge&Campbell 2009).

2.2. BAĞLANMA KURAMI

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın temel etmenlerinden olan bağlanmayı açıklamayı hedefleyen kuramsal açıklamalar ve bilgiler yer almaktadır.

Bowlby (1969) bağlanmayı ‘bebeklik döneminden itibaren başlayan ve bebeklerin gerek fizyolojik, gerekse duygusal bakımdan ihtiyaç duydukları ve hayatta kalmaları için önemli olduğunu düşündükleri insanlara olan yakınlıklarını devam ettirebilmek adına oluşturdukları duygusal bağ’ olarak tanımlamaktadır. Bu terim aynı zamanda hayatta kalmak için anneye yada bir bakıcıya ihtiyaç duyan bebeğin ona bu bakımı sağlayan figür ile kurduğu pozitif, destekleyici, duygusal ilişki örüntüsüne verilen isimdir (Tüzün&Sayar 2006). İnsan yavrusu doğadaki diğer canlıların yavrularından farklı bir doğum ve gelişim seyrine sahiptir. Prematüre ve az gelişmiş şekilde dünyaya gelen insan yavrusunun doğada hayatta kalabilme becerisini sağlayabilmesi diğer tüm canlılardan çok daha uzun sürmektedir (Kaplan et al 2000). Bu yüzden bakıcı ile kurulan bu bağ, aslında en çığ dürtülerin başında gelen ‘hayatta kalma güdüsü’nü beslemektedir, çünkü bir bakıcının yokluğunda bebeklerin yaşam ömrü çok kısıtlı olacaktır. Bu sebeple Açlık, susuzluk, tehlike durumları ve hastalık gibi fiziksel ihtiyaçların ve korku, rahatlama gibi duygusal ihtiyaçların giderilmesi sayesinde hayatta kalabilen bebekleri için bu bağ yaşamın temelidir (Bowlby 1982). Bu bağ neticesinde bebeklerin annelerine verdikleri tepkiler doğuştan gelen tepkilerdir. Örneğin annesinin yada bakıcısının o anlık fizyolojik yada duygusal ihtiyacını gidermesini bekleyen bebeğin ağlama, gülme yada kullandığı sesli yada sessiz tüm mimikler sinyal davranışlardır ve doğuştan gelmektedir. Bu tür sinyal davranışlar kör ve sağır olarak dünyaya gelen ve çevresi ile hiçbir görsel yada sözel iletişim kuramamış bebeklerde de tüm duyuları aktif olan bebeklerle aynı şekilde görülmektedir. (Miller 2002). Her ne kadar bağlanma ile bağımlılık farklı anlamlar taşıyor olsalarda, bebek için anne yada bakıcı ile kurulan bağ fizyolojik ilişkilerin giderilmesi sonucu hayatta kalmayı sağladığı için bağımlı bir ilişkidir (Bowlby 2012) ve tıpkı ‘hayatta kalma’ güdüsü gibi, anne yada bakıcı ile kurulan bu bağ bebeklerde doğuştan gelmektedir (Simpson 1999) ve “beşikten mezara” kadar devam etmektedir (Bowlby 1980).

Elbette ki bağlanma bebeğe her yakınlık gösteren yada bir anlık olarak fiziksel ihtiyaçlarını yetişkin ile kurulmamaktadır. Sanayileşme devrimi ile birlikte insanların topluluk halinde yaşamaları pekişti diyebiliriz. Çekirdek aileler dışında geniş aileler, sevindirici yada üzücü olaylarda bir araya gelen yakın çevreler sebebi ile yeni doğan bebek de bu topluluğun bir parçası olmakta ve doğumdan sonra sadece çekirdek ailesi ile değil, birçok yetişkin ile temas kurmaktadır. Anne ile kurulan bağ zaten bebeğin doğum öncesi fiziksel sağlığını da desteklemekte ve bu nedenle de doğumdan önce kurulmaktadır. Ancak bebeğin annenin yokluğundaki bakıcısını diğer yetişkinlerden ayırt etmesi doğumdan 3 ay sonra başlamaktadır. Bebeğin anne yada bakıcıyla nasıl bir bağ kurduğunu gösteren davranışsal tepkiler ise 6.ncı aydan sonra ortaya çıkmaktadır (Bowlby 1960). Zira bağlanma sürecinde bebek ile bakıcısı arasında kurulan bağ yaşanmış olan sayısız deneyimden sonra şekillenmektedir (Bowlby 1969). Bebek ve anne yada bakıcı arasında yaşanan bu tecrübeler hem duygusal hem de bilişsel bir yapının oluşmasına neden olmaktadır. Erken bebeklik döneminde deneyimlenen bu tecrübeler sonucu nöral ağda genişlemeler, hareketlenmeler ve yapısal bağlanmalar gibi değişiklikler de meydana gelmektedir. Bu biyokimyasal tepkimeler kurulan bağın gücünü ve derinliğini de pekiştirmektedir. İnsan beynindeki orbitofrontal sistem, cortical ve subcortical bağlantılarının yardımı ile duygulanımların tetiklediği içgüdüsel tepkileri kontrol etmekte. Bağlanma tepkileri de bu içgüdüsel tepkiler arasında yer almakta (Schore 2000).

Bebeğin annenin yada bakıcının varlığına verdikleri tepkiler gibi, yokluğuna verdikleri tepkiler de doğuştan gelme, evrensel ve öngörülebilir tepkilerdir. Sadece bebeklerde değil, çocuklarda ve maymun gibi primatların yavrularında da aynı tepkiler görülmektedir (Bowlby 1980). Zira bebeğin biyolojik ve duygusal olarak uyarımını sağlayan anne yada bakıcının yokluğu durumunda bebekler stresli, üzüntülü ve acı veren bir deneyim yaşarlar (Hofer 1987).

Anne yada bakıcının ortamda bulunmaması, bebeğin ihtiyaç yada ilgi çağrısına cevap vermemesi durumunda bebekler hüsrana ve kızgınlıklarını ortaya koyarak mevcut durumu protesto etme davranışı gösterirler. Ağlayarak yada bağırarak bakıcıyı çağırmaya çalışan bebeklerde bu protesto davranışını tetikleyen dürtü sadece hüsrana ve kızgınlık

değil, aynı zamanda ‘hayatta kalma’ güdüsüdür. Ve yine aynı güdü sebebiyle, ikinci aşamada çökkünlük, depresif bir umutsuzluk durumu gözlenir. Bu aşamadaki tepkisizliğin de salt sebebi üzüntü değil, yine buna eşlik eden ‘hayatta kalma güdüsü’dür. Zira bakım verenin dikkatini çekemeyen bebek, etrafta bulunması muhtemel yırtıcıların dikkatini çekmek istemez. Bakıcının ne zaman geleceğini de bilemediğinden, enerji tasarrufuna giderek, efor harcayacağı hareketlerden ve tepkilerden kaçınır. Bu noktada yine hayatta kalma güdüsü sebebi ile anneye yada bakıcıya alternatif ikinci yada yeni bir bakıcı bulmaya odaklanır (Bowlby 1982).

Bebeğin birincil bakıcı ile kurduğu bağ, bir diğer bakıcı ile bağ kurmasına engel değildir. Bu ikincil bakıcı genelde baba yada geniş aileden bir figür olmaktadır. Ancak bazı durumlarda dışarıdan hizmet veren bir çalışanın da bu rolü üstlenmekte olduğunu görebiliyoruz. Yine de bebeğin anne yada bakıcı dışında ikincil bir bakıcı ile kuracağı bağ için belirli koşulların oluşması gerekmektedir. Öncelikle, anne yada bakıcının ayrılığında bebeğin kendini rahat ve güvende hissedebilmesi için ikincil bakıcının bebeğin anne yada bakıcı ile vakit geçirdiği, kendini konforlu ve güvende hissettiği zamanlara çağrışım yapan, önceden tanıdığı bir figür olması gerekmektedir. Bunun dışında bebeğin, sadece ikincil bakıcıyı değil, içinde bulunduğu ortamı da tanıyor ve bulunduğu ortamda kendini konforlu ve güvende hissediyor olması gerekmektedir. Son olarak da, bebeğin olumsuz bir tepki vermeden ikincil bakıcı ile aynı ortamda bulunabilmesi için, annenin yada bakıcının geri geleceğine dair bilgi yada inancının olması gerekmektedir (Aktay 2014). Ki bu da evrensel bir durumdur. Zira çoğu evcil hayvanda bile koşullanmaya bağlı bu tarz bir biyolojik saat olduğunu ve bakıcılarının ne zaman eve döneceklerini sezdiklerini bilmekteyiz.

Bebeğin bakıcısından ayrıldığı zaman gösterdiği tepkiler, bebeğin en stresli ve üzüntülü dönemlerinde, hayatta kalma güdüsü ile gösterilen ve bağlanmanın türünü gösteren tepkilerdir. Zira beyin oluşumu tamamlanmamış, erken gelişim döneminde olan bir bebeğin tüm biyolojik, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan bakıcıdan, çok kısa süreliğine bile ayrı kalması öngörülebilir ve ölçülebilir tepkilere yol açar. Hatta bu

tepkiler gine domuzu yavrusunda bile benzer şekilde gelişir. Yabancı bir ortamda, annelerinden 30 dakika ayrı tutulan 11-12 ve 18-19 günlük yavruların ayrılığa sadece davranışsal protesto tepkileri değil, aynı zamanda adrenocorticoid salınımı gibi biyolojik tepkiler de verdikleri tespit edilmiştir. (Hennessy&Ritchey 1987). Bu ölçülebilir tepkiler sayesinde bebeklerin anne yada bakıcı ile kurdukları bağlanmanın türünü gözlemlene şansımız oluşur. Zira bağlanma tarzları arasındaki farkları somut şekilde görebildiğimiz durumlar, bebeğin kendini güvensiz hissettiği, çok stresli olduğu zamanlarda ortaya koyduğu tepkileri görebildiğimiz durumlardır (Schrafe&Bartholomew 1994, Feeney&Noller 1996).

Verilen bu tepkiler bebeklik döneminde Bowlby'e göre "beşikten mezara" kadar sürecek olan ve bireyin tüm ilişkilerinde model olarak kullanacağı "içsel çalışan modeller" in oluşmasına neden olurlar (Bowlby 1969, Bowlby 1973). İçsel çalışan modeller bebeğin bakıcı ile kurduğu bağ sonucu yaşadığı deneyimler üzerinden işler. Bebek tüm tecrübelerini bu model ile ilişkilendirir ve neticede deneyimlerle örtüşen tüm yaşanmışlıklar belleğe alınır (Bowlby 1982). Bu içsel çalışan modellerin şekillenmesi bakıcı ile kurulan bağın sürekliliğine ve kalitesine bağlıdır. Fiziksel ihtiyaçlar yada duygusal yakınlık, konfor, rahatlama gibi ihtiyaçları için bakıcısından her zaman tepki alan bebekler olumlu içsel çalışan modeller oluştururlar (Bowlby 1973). Anne yada bakıcının bebeğin ihtiyaçlarına hızlı ve tutarlı tepki vermediği durumlarda ise olumsuz içsel çalışan modeller oluşur (Bowlby 1980). Bakıcı ile kurulan bu bağ ömür boyu kurulan tüm ilişkiler için de temel oluşturur. Okul arkadaşları, iş çevresi ve romantik ilişkilerde kurulacak olan tüm bağlar, erken çocukluk döneminde anne yada bakıcı ile kurulan bağ referans alınarak değerlendirilir. Bu sebeple bağın kalitesi sadece özgüven ile değil dış çevreye karşı duyulan güven duygusu ile de yakından ilişkilidir. Bir kişinin stres karşısındaki direnci yada zayıflığı gelişim çağındaki ve olağan bağlanma stili ile yakından ilişkilidir (Bowlby 1988). Bu sebeple bağlanma tarzı sadece fizyolojik ve duygusal ihtiyaçların karşılanıp karşılanmaması ile değil, aynı zamanda ne kadar kısa sürede, tutarlılıkta ve sıcaklıkla karşılandığı ile ilişkilidir (Bowlby 2012). Zira tüm bu tecrübelerimiz neticesinde zihnimizde nörolojik bir harita oluşur ve bu harita sonucunda yetişkinlik ilişkilerimizde yaşadığımız tüm olayları bu harita üzerinden değerlendiririz. Bilinçli

olarak bu şekilde hareket etme kararı almamış olsak da, yaşadığımız deneyimlere verdiğimiz pozitif yada negatif tepkileri betimleyen de bu nörolojik haritadır. Çünkü insan beyninde sosyal uyarımlarla iletişimde olan kişiler arasında karşılıklı aktarımlar oluşmaktadır (Cozolino 2014).

2.2.1. BAĞLANMA STİLLERİ

Bebeğin anne yada bakıcı ile kurduğu bağın türü ve kalitesini görmek için yapılan ilk çalışma Ainsworth ve arkadaşlarının laboratuvar ortamında gerçekleştirdikleri “Tuhaf Durum” (Strange Situation) deneyidir. Bu deneyde 12 ile 18 ay arası bebekler anne yada bakıcı ile birlikte daha önce hiç bulunmadıkları, ilk kez gördükleri bir odaya girerler ve bebek annenin eşliğinde yerdeki oyuncaklarla oynamaya başlar. Bir süre sonra odaya bir yabancı girer, ki bu kişi aslında deneyin gözlemcisidir. Çocuk oynamaya devam ettiği sırada, annesi bir süre sonra dışarı çıkar. Bu ayrılık anında odada bulunan gözlemci çocuğun verdiği tepkiler doğrultusunda çocuğu rahatlatmaya yönelik bir çaba gösterir. Ayrılıktan kısa bir süre sonra anne odaya geri döner ve bebeği kucağına alıp rahatlatmaya çalışır. Gözlemci bu yeniden birleşme anında da bebeğin verdiği tepkileri gözlemleyerek bebeğin anne ile kurduğu bağın tarzını ve kalitesini belirlemeye çalışır. Bunun neticesinde, kategorik olarak üç farklı bağlanma tarzı belirlenir; güvenli bağlanma (secure attachment), kaygılı/kararsız bağlanma (anxious/ambivalent attachment) ve kaçınmacı bağlanma (avoidant attachment) (Ainsworth et al 1978).

Güvenli bağlanma bebeğin bakıcının varlığı, yeterliliği, ilgisi yada güvenilirliği konusunda şüphe duymadığı, bakıcının bebeğin ihtiyaçlarına zamanında ve tutarlı ve istikrarlı olarak sıcak ve şefkatli tepkiler verdiği ve bebeğin çevresini keşfederken bakıcıyı güvenli bir üs olarak gördüğü durumlarda oluşur (Bowlby 1969). Güvenli bağ kuran bebekler bakıcılarına inanır ve güvenirlir, ve varlıkları bebeğe güven duygusu verir. Bakıcı ortamı terk ettiği zaman protesto tepkileri verebilirler, bu durum normaldir, ancak bakıcının geri döneceğine dair güçlü umutları vardır. Protesto tepkileri de aslında bakıcılarını çağırmak için gösterdikleri bir çabadır. O yüzden bakıcı geri döndüğünde

negatif tepkiler vermezler. Hatta aksine bakıcı geri döndüğünde bakıcılarının kucaklarında huzur ve rahatlama ararlar. Çünkü bakım verenin en çok ihtiyaç duyulan anlarda yanlarında olacağına yada yanlarına geleceğine dair binlerce tecrübeden kaynaklı şartlı koşullanmaları vardır. Yeterince rahatlama yaşadıklarında da bakıcılarını güvenli bir üs almaya devam ederek çevrelerini keşfe devam ederler (Ainsworth et al 1969, Ainsworth et al 1978, Ainsworth 1979, Ainsworth 1989).

Bebeğin anneden yada bakıcıdan ayrıldığında (separation) ve annenin yada bakıcının geri gelmesiyle yaşanan kavuşma (reunion) anında verdiği tepkileri gözlemleyen Ainsworth ve arkadaşları bebeklerin sırasıyla altı farklı davranış sergilediklerini gözlemlemişlerdir. Bunlar; yakınlık, ilişki kurma çabası, kurulan ilişkiyi devam ettirebilme gayreti, direnme, kaçınma, mesafe koyma çabası ve mesafeli etkileşim davranışlarıdır (Ainsworth et al 1978). Bu tepkilerin neticesinde de 3 ayrı bağlanma tarzı gözlenmektedir; güvenli bağlanma (secure attachment), kaygılı/kararsız bağlanma (anxious/ambivalent attachment) ve kaçınmacı bağlanma (avoidant attachment) (Ainsworth et al 1978, Ainsworth 1979, Bowlby 1980, Ainsworth 1989, Sümer et al 2016).

Güvenli bağlanma bebeğin bakıcıyı inanılır ve güvenilir yapan ve bakıcıyı güvenli bir üs olarak algılamasını sağlayan binlerce tecrübe sonrası oluşan bir koşullanma durumudur. Bakıcının varlığından, sıcaklığından, güvenilirliğinden şüphe duymayan bebekler reddedilme korkusu yaşamadan bakıcıyı güvenli bir üs olarak kabul ederler ve bu özgüven ile çevrelerini keşfetmeye odaklanırlar (Bowlby 1969). Güvenli bağlanan bir bebek bakıcının tutarlı ve istikrarlı bir şekilde her ihtiyaç anında hızlı, güvenli, pozitif ve sıcak bir şekilde ihtiyaçlarını gidermek için orada olacağını bilir. Ayrılık durumunda protesto tepkileri göstererek bakıcının geri dönmesi için ağlayıp bağırabilir. Ancak bu tepkiler aşırı kaygı içermezler. Zira bakıcının geri döneceğine dair güçlü umutları vardır ve bakıcı geri döndüğünde bu tepkileri devam ettirmez. Korku ve mutsuzluğunu yine bakıcının kollarında gidererek rahatlama çabasıyla çalışır. Bakıcının kollarında ihtiyaçları olan rahatlama sağladıktan sonra da, güvenli bir üs olarak gördükleri bakıcının eşliğinde etraflarını keşfetmeye devam ederler (Ainsworth et al 1978, Ainsworth 1979, Ainsworth 1989). Bu bağlamda anne yada bakıcı ile bebek arasında kurulan en ideal bağın güvenli

bağlanma olduğunu söyleyebiliriz (Solmuş 2010). Zira güvenli bağlanmada bebek özgüveni, özdeğeri ve benlik algısı yüksek bir şekilde çevresi ile etkileşime geçebilir (Bowlby 1988). Güvenli bağlanan bebeklerin pozitif duygusal uyum becerileri, sosyal yeterlilik becerileri ve kaynaşma becerileri de yüksek olur (Mattanah et al 2004). Güvenli bağlanan bebekler, erken dönemde bakıcı ile kurdukları istikrarlı, pozitif ve sıcak ilişki neticesinde sağlıklı bir ruh hali ve içsel çalışan model inşa ederler (Bowlby 1969, Bretherton 1992) ve bu model ilerleyen yaşantısında da bireyin sıcak, pozitif, istikrarlı ve tutarlı bir yaşantı kuracağına, kendini ve çevresindekileri sevebilir ve güvenilebilir göreceğine ve hem kendisi hem de çevresi hakkında iyi atıflar yapacağına işaretler (Bowlby 1980). Bu tatmin edici ve istikrarlı bağlanma türü neticesinde de bireyin kendine ve çevresine karşı beslediği güven duygusu pekişerek, bireyin sosyal adaptasyon oranını yükseltir (Bartholomew 1990, Sable 2008). Dolayısıyla duygusal yeterlilik bakımından gelişmiş, sosyal problem çözme becerileri yüksek, vicdani gelişimi pekişmiş ve özdeğer yüzdesi yüksek olarak yetişen bireyler erken çocukluk döneminde bakıcısı ile güvenli bir bağ kurmuş olan bireylerdir (Thompson 2006).

Erken gelişim döneminde anne ya da bakıcı ile güvenli bir bağ kuramayan çocuklarda ise sağlıklı bir psikolojik gelişim ile içsel çalışan modeller oluşur. Bu içsel çalışan modeller de bireyin ilerleyen dönemdeki tüm kaygılı yada kaçınmacı davranışta oraya çıkarlar (Bowlby 1960).

Güvenli olmayan bağlanma modellerinden kaygılı/kararsız bağlanma ise bakıcının bebeğin fizyolojik yada duygusal ihtiyaçlarına istikrarlı ve tutarlı şekilde karşılık vermediği durumlarda oluşur. Kaygılı/kararsız bağlanma yaşayan bebekler anneden yada bakıcıdan ayrıldıklarında huzursuz, aşırı stresli ve kaygılı tepkiler gösterirler. Bağlanma figürü geri döndüğünde bile bu tepkileri yada negatif duygulanımları azalma göstermez. Bakıcının ihtiyaç anında, pozitif bir şekilde tepki ile bebeğin yanında olacağı ile ilgili umutları vardır, ama güvenle ilgili ciddi sorun yaşarlar. Zira bakıcının bebeğin fizyolojik ve duygusal ihtiyaçlarına hızlı, sıcak ve sevgi dolu tepkimeleri kadar bu ihtiyaçları göz ardı ederek tepkisiz, duyarsız, ilgisiz kaldığı anlar da olmuştur. Bu yüzden bakıcının o anki varlığında bile sakinleşmede ve rahatlamada güçlük

çekerler. Çevreleri ile ilgileri tamamen ortadan kalkabilir, hatta en çok sevdikleri nesnelere bile göz ardı edebilirler. Bu güvensizlik ve kuşku durumu da içsel çalışan modeller oluşmasına ve ilerleyen yaşantılarında çevrelerine ve tanıştıkları kişilere karşı kuşkulu, şüpheli ve güvensiz olmalarına yol açar (Ainsworth 1979).

Kaygılı/kararsız bağlanan bebekler aslında annenin yad bakıcının kucağında rahatlama ihtiyacı hisseder, ancak bu ihtiyacın karşılık bulamayacağı düşüncesi ile reddedilme, terk edilme korkusu yaşadığından dolayı tepkileri mesafeli olur. Hatta bir yabancıya bile anneleri yada bakıcılarına gösterdikleri kadar yakın davranışlar sergileyebilirler (Bowlby 1988). Bu aslında çevrelerindeki insanlarla bağ kurmak istemedikleri anlamına gelmez. Ancak reddedilme ve terk edilme korkusu sebebi ile ilişkilerindeki dengeyi bulmaları konusunda sorunlar yaşarlar. Zira gerek arkadaşlarına, gerekse romantik ilişkide oldukları partnerlerine karşı ya aşırı bağımlılık ve gerçeklikten uzak beklentilerle bağlanmaya çalışırlar yada uzak, mesafeli ve soğuk bir duruş sergiledikleri için ilişkileri kopma noktasına gelir. Her iki uç tepki de aslında arkadaşlarına yada partnerlerine karşı besledikleri pozitif ve sıcak duyguların karşılık bulamayacağından endişe etmelerinden kaynaklı bir reddedilme ve terk edilme korkusu sonucu ortaya çıkan ego savunma düzenekinden kaynaklanmaktadır (Hazan&Shaver 1994).

Kaçıncı bağlanma geliştiren bebeklerde ise durum biraz daha farklıdır. Zira bu bağlanma tarzını geliştiren bebekler anneyi yada bakıcıyı yok sayma eğilimindedirler. Bakıcıyı güvenli bir üs gibi görmezler. Hatta bağımsız davranışlar sergilerler. Bakıcıları ayrıldığında büyük bir protesto tepkisi göstermedikleri gibi, bakıcıları il yeniden kavuşma anında da bir yakınlık arayışları olmaz (Ainsworth 1898). Bunun sebeplerinden en önemlisi ise bebeğin fizyolojik ve duygusal ihtiyaçlarına bakıcıdan hiçbir sıcak, pozitif tepki almamış olmasıdır. Bakıcının fiziksel yada duygusal olarak istismar ettiği, ihtiyaçlarına önem vermediği durumlarda bebekler bakıcıya karşı soğuk ve mesafeli kalarak tepki gösterirler (Arslan 2008). Bu tepkinin sebebi ise bakıcının ilgisiz, tutarsız ve güvensiz tepkilerini bebeğin farklı şekilde atfetmesinden kaynaklıdır. Bebek bakıcının bu tepkilerine neden olan şeyin bakıcının bebeği cezalandırdığını düşünmesidir. Bu sebeple anne yada bakıcı ile kaçınmacı bir bağ kuran çocuklar annenin tepkilerine karşı direnç

geliştirirler, rahatlama yada konfor arayışı gibi duygusal talepleri olmaz, hatta aralarında bir bağ yokmuş gibi tepkiler verebilirler. Kaçınmacı bağlanan bebekler ilerleyen yaşamlarında da çevrelerindeki insanlara karşı mesafeli ve soğuk tutumlar sergilerler, yardım yada destek arayışında bulunmazlar, yardım yada destek arayışlarına da cevap verme eğilimi göstermezler (Hazan&Shaver 1994).

Bağlanma süreci Bowlby'e göre bebeğin doğumundan 6 ay sonra başlamakta ve ilk 24 ay içinde şekillenmektedir (Bowlby 1960). Bebeğin 2.nci yaşından sonra anne yada bağlanma figürüne verdiği tepkiler tipik, sistemli ve öngörülebilir hale gelmektedir ve her stres yada tehlike anında bebeğin tepkileri aktif hale gelmektedir. Bu tepkileri ortadan kaldırmak için ise bağlanma figürü ile yeniden kavuşmak, ve bu kavuşmada bağlanma figürünün bebeğe yumuşak, rahatlatıcı ve konforlu dokunuşları ve seslenmesidir. Bu durum çocuğun 3.ncü yaşına kadar devam eder. Zira 3 yaşına gelen çocuklarda ikincil bağlanma figürleri olduğu gözlenmektedir. Çocuk annenin yokluğunda ikincil bağlanma figürlerini güvenli bir üs olarak görerek çevresi ile etkileşimde bulunma yoluna gider (Bowlby 2012). Ancak, ergenlik dönemine gelindiğinde çocuğun birincil yada ikincil bağlanma figürleri ile kurduğu bağ bazı değişikliklere uğrar. Çünkü ergenlik döneminde çocuğun ilgisi anne yada bakıcıdan ziyade yaşlılarındadır (Hamarta 2004). Çünkü ergenlik döneminde çocuğun amacı hiçkimseye bağımlı olmadan, bireysel bağımsızlığını kazanmak ve kendi yolunu çizmektir. Bu sebeple, özellikle bağlanma kuramına eleştirel bir bakış açısı getiren bazı teoremler, erken bebeklik döneminde anne yada bakıcı ile kurulan bağ artık çocuğu kısıtlayan, sınırlandıran ve çerçevesizlendiren bir bağ olarak görülmeye başlanır (Lee 2003).

2.2.2. YETİŞKİN BAĞLANMA TARZI OLARAK DÖRTLÜ BAĞLANMA MODELİ

Bağlanmanın beşikten mezara kadar devam eden bir süreç olduğunu belirttik. Ancak ergenlik döneminde bağlanmaya etki etmeye başlayan bağımsızlık ve bireysellik arayışı neticesinde yetişkinlik döneminde okul, iş, yaşam alanı çevresi, yakın arkadaşlar

ve romantik ilişkide olunan partnerlerle kurulan bağ kişinin kendini ve diğerlerini nasıl gördüğü ile açıklanmaktadır.

Tablo 24 - Bartholomew&Horowitz'in 'Dörtlü Bağlanma Modeli'

	BENLİK	MODELİ	(MODEL	OF SELF)
		POZİTİF		NEGATİF
BAŞKALARI	POZİTİF	GÜVENLİ		SAPLANTILI
MODELİ		(SECURE)		(PREOCCUPIED)
(MODEL OF	NEGATİF	KAYITSIZ		KORKULU
OTHERS)		(DISMISSING)		(FEARFUL)

(Bartholomew&Horowitz 1991)

Bartholomew ve Horowitz'in iki eksen ve çift kutuplu modeli neticesinde ortaya dörtlü bağlanma modeli çıkmıştır. Bu modele göre kişilerin yetişkinlik dönemlerinde kendilerine ve diğerlerine karşı besledikleri duygu ve düşünceleri pozitif yada negatif olarak bu ekseninde yer almakta ve hem kendilik modelleri (Model of Self) hem de başkaları modeli (Model of Others) neticesinde bağlanma tarzları şekillenmektedir (Bartholomew&Horowitz 1991).

Bu modele göre güvenli bağlanma tarzına sahip bireyler, erken bebeklik döneminde bağlanma figürü ile güvenli bağ kuran ve bu içsel çalışan modeli devam ettiren bireylerdir. 'Dörtlü Bağlanma Modeli'ne göre güvenli bağlanma tarzı geliştiren bireyler hem kendilerine hem de diğerlerine değer veren, saygı duyan, özgüveni yüksek ve hem kendilerini hem de diğer insanları değerli ve sevgiye layık bulan kişilerdir. Gerek kendileri, gerekse çevrelerindeki insanlar için olumlu duygu ve düşüncelere sahiptirler. Bu kişiler yabancılarla kolay kaynaşırlar, sıcak ilişkiler kurabilirler ve yeni girdikleri ortamlara sosyal uyum gösterme, adapte olma becerileri yüksektir. Kendilerini güvenilir ve sevinebilir buldukları gibi diğer insanları da kolay kabul ederler, olumlu tepkiler vermekte ve güvenmekte zorlanmazlar (Bartholomew&Horowitz 1991). Çevreleri ile kurdukları pozitif etkileşim ve uyum süreci boyunca özsaygı ve özgüvenleri değişikliğe uğramadığından, hem çevreleriyle uyumlu hem de otonom kalmayı başarabilirler (Sümer&Güngör 1999b). Güvenli bağlanma tarzına sahip yetişkinlerde başkalarına

bağımlı olma ihtimali, sosyal kaygı geliştirme, yakınlıktan kaçınma ve insanlardan uzaklaşma arayışları son derece düşüktür.

‘Dörtlü Bağlanma Modeli’ne göre kayıtsız (dismissing) bağlanan kişilerde ise kendileri ile ilgili olumlu, diğer insanlarla ilgili olumsuz duygu ve düşünceler hakimdir. Bu insanlar bağımsız ve özgüveni yüksek insanlardır. Ancak, diğerleri hakkında şüpheli ve güvensiz duygu ve düşünceler beslerler. Bu sebeple diğerleri ile bağ kurmaktan çekinirler, başkaları ile yakın ilişkiler kurmanın gereksiz ve imkansız olduğunu düşünürler (Bartholomew&Horowitz 1991). Bu bireyler özerkliklerine son derece düşkünlerdir ve bu özerkliklerini koruyabilmek adına ilişkilerinde daima bir mesafe koyma arayışı vardır (Sümer&Güngör 1999b).

‘Dörtlü Bağlanma Modeli’ne göre saplantılı (preoccupied) bağlanma stiline sahip olan bireylerde ise kendileri ile ilgili olumsuz, diğer insanlarla ilgili ise olumlu duygu ve düşünceler hakimdir. Gelişim dönemi boyunca anne yada bakıcı tarafından sürekli eleştirilen, başarıları değersizleştirilen ve başarısızlıkları sürekli yüzüne vurulan insanlarda bu tür bir bağlanma oluşması kaçınılmazdır. Bu insanların sosyal reddedilme ve terk edilme korkuları yüksektir, ancak yakınlık arayışları yüksektir. Diğer insanların kendilerini sevmesini, kabul etmesini ve değer vermesini isterler. Fakat, başkalarından gördükleri olumlu tepkilere rağmen reddedilme ve terk edilme korkularının üzerinden gelemeyizler. Bu sebeple özerkliklerinden vaz geçerek yakın ilişki kurdukları kişiye bağımlı hale gelirler ve bu kişiye saplantılı bir şekilde bağlanırlar.

Bu saplantının sebebi, yakın ilişki kurulan kişiye kendini kabul ettirme, sevdirmeye ve bu kişiden saygı ve değer görme çabasıdır. Bunun neticesinde, her söz ve davranışlarının onaylanması, her hareketlerinin ödüllendirilmesi gibi, ilişkilerinde çok da gerçekçi olmayan beklentiler içine girebilirler (Sümer&Güngör 1999b). Sıklıkla da ilişkileri yakınlık kurdukları kişiye karşı gösterdikleri aşırı ilgi, bağımlılık ve yüksek beklentiler sebebi ile sona ermektedir.

'Dörtlü Bağlanma Modeli'nin güvenli bağlanmaya tam zıt olan kutbunda ise korkulu bağlanmayı görüyoruz. Korkulu bağlanma tarzına sahip kişilerin hem kendileri, hem de diğer insanlarla ilgili düşünceleri olumsuzdur, kaygılıdırlar, özgüvenleri düşüktür, diğerlerinin de güvenilmez olduklarını düşünürler. Ne kendilerini, ne de başkalarını değerli, sevgiye layık, güvenilir bulmazlar. Bu sebeple başkalarının da kendileri için taşıdıkları duygu ve düşünceleri onlar için taşıyacaklarından korktuklarından dolayı ilişki kurmaktan kaçınırlar. Bu sayede başkalarının kendilerinin ne kadar değersiz, sevlilmeye layık olmayan, bireyler olduklarını görmelerini önlemiş olurlar (Bartholomew&Horowitz 1991). Başkalarına güvenmekle ilgili derin kuşkuları da olduğundan, bu mesafe arayışı ve yakınlaşma kaygısı her iki taraf için de gerekli bir duvar işlevi görmektedir (Sümer&Güngör 1999b).

2.2.3. LİTERATÜRDE BAĞLANMA İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Literatürde erken bebeklik, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlikte bağlanma üzerine yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. YÖK Uusal Tez Merkezi'nde bağlanma stilleri ile ilgili yayınlanmış 181 adet yüksek lisans ve doktora tezi bulunmaktadır. Ancak bunlar arasında bağlanma ile bireysel silahlanma konularını inceleyen bir çalışma yer almamaktadır. Daha ziyade, başta üniversite öğrencileri olmak üzere, bağlanmanın yaşam değişiklikleri gibi sosyal zorluklara uyum becerileri, romantik ilişkiler, evlilik uyumu ders ve sınav kaygısı ile ilişkileri incelenmiştir. Bağlanmanın, bireysel silahlanma nedenlerinin başında gelen suç mağduru olma korkusu ile ilişkisiyle ilgili yapılmış bir çalışma bile bulunmamaktadır. Ancak, daha geniş çerçeveden baktığımızda, bağlanma ve suç olgusu, özellikle suçlu davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen ulusal ve uluslararası çalışmalar bulmak mümkündür.

Öncü (2016) antisosyal kişilik tanısı olan bireylerde psikopati, yüz tanıma ve bağlanma ilişkisini ölçen çalışmasında Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Psikiyatri Kliniğinde Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğu (ASKB) tanısı bulunan 200 erkek hasta ile çalışmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ve diğer

ölçeklerle birlikte bağlanma ölçeği uygulanan hastalar 3 ayrı gruba ayrıştırılmıştır. Sürekli olarak işini değiştiren, sigara ve psikoaktif madde kullanımı olan, şiddet gören, çocukluk çağında istismara uğrayan, ihmal edilen anne yada babasından 6 aydan fazla süre boyunca ayrı kalan, kendine zarar verem davranışı geliştiren, kendine zarar verme davranışının başladığı yaş ve döneme ile sıklığı ve davranışın bağımlılık haline gelmesi, intihara teşebbüs etme, yasal sorunlar yaşama, suç kaydı bulunma, suç işleme sıklığı ve işlenen suçların çeşitlerine ile alınan cezalar bakımından karşılaştırıldığında gruplar arasında anlamlı farklılıklar saptandı. Anne babaya bağlanma ile psikopati arasında negatif anlamlı bir fark saptandı. Bu bağlamda anne babaya olan bağlanmanın düşmesi, psikopatinin ortaya çıkması bakımından önmeli bir etken olabileceği belirtilmiştir (Öncü 2016).

Ayan (2013) Marmara Bölgesi'nde bulunan çeşitli ceza infaz kurumlarında kasten adam öldürme suçu işlemekten hükümlü bulunan 100 erkekte oluşan örneklem grubu ile suç kaydı bulunmayan 100 erkekte oluşan kontrol grubu üzerinde çocukluk çağı travmaları, öfke ifade biçimleri ve bağlanmanın ilişkisini inceleyen bir çalışma yapmıştır. Araştırmaya dahil olan her iki gruba da bilgi onam formu, kişisel bilgi formu, çocukluk çağı travma ölçeği (CTQ-28), Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) ve Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Ölçeği (SÖÖTÖ) doldurtulmuştur. Çalışma sonunda elde edilen veriler Pearson Momentler çarpımı korelasyonu kullanılarak analiz edilmiştir. Kaygılı bağlanma tarzına sahip bireyler ile öfkenin dışavurumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Ayrıca kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerde sürekli öfke bakımından negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani, yakın ilişkilerinde kaçınmacı bağ kuran bireylerin bağlanma düzeyleri arttıkça, öfkelenimlerinde azalma görülmüştür (Ayan 2013).

Bağlanma ile suç arasındaki etkileşimi inceleyen bir araştırma da İstanbul ilinin Fatih İlçesi'nde ikamet eden ve emniyet birimlerinde en az bir şiddet içeren suç (gasp, yaralama, mala zarar verme, tehdit, hakaret, cinsel taciz, v.b.) kaydı bulunan örneklem ve hiçbir sabıkası bulunmayan kontrol grubundan elde edilen verilerin karşılaştırmalı analiz edilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan 100 erkek katılımcının

yaşları 18-54 arası değişmektedir. Kontrol grubunu oluşturan 100 erkek katılımcının da yaş aralığı 18-61 arası olarak belirlenmiştir. Katılımcılar gelişigüzel seçilmiş ve katılım gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. İki grubun bağlanma tarzları incelendiğinde şiddet suçu işlemiş olan örneklem grubunda kayıtsız ve saplantılı bağlanmanın suç işlememiş olan kontrol grubuna göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca her iki grupta da güvenli bağlanma arttıkça ile öfke kontrolünün de arttığı tespit edilmiştir. Yine her iki grupta da saplantılı bağlanma skorları yükseldikçe öfkenin içe vurumunun yükseldiği belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bir diğer çarpıcı bulgu da, korkulu ve saplantılı bağlanma stiline sahip olan kişilerde sürekli öfke, öfkenin içe vurumu ve öfkenin dışa vurumu bakımından pozitif yönde anlamlı bir bağlantı saptanmasıdır (Aksu 2015).

Yurt dışında bağlanma ve suç olgusu arasında yapılan çalışmalar da benzer şekilde şiddet ve cinsel şiddet suçu işleyen kişilerin duygudurum değişiklikleri ve bağlanma stilleri ile öfke kontrolleri bakımından kıyaslamalar içermektedir.

Bulgular yurt dışında yapılan çalışmalar ve genel literatür ile uyumlu çıkmıştır. Zira yurt dışında yapılan çalışmalarda da güvensiz bağlanma ile şiddet suçları arasında pozitif yönde ilişkiler saptanmıştır. Özellikle güvensiz bağlanma ile antisosyal davranışlar, saldırganlık ve cebri cinsel davranışlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilen fazla sayıda çalışma mevcuttur (Tonin 2004, Smallbone&Dadds 2000, Lyn&Burton 2004, Wood&Riggs 2008, Lyn&Burton 2005).

Miner ve arkadaşlarının (2010) yaptıkları çalışmada cinsel istismarda bulunmanın bağlanma stili ve ergenlikte sosyal gelişim ile ilişkisini incelemek üzere Bowlby'nin (1969) bağlanma ve Gottfredson&Hirschi'nin (1990) gelişim basamaklarının erken dönemlerinde öğrenilen ve yaşam boyu dirençli şekilde varlığını sürdüren özdenetim mekanizmasının suç davranışı üzerindeki etkilerini vurgulayan teorilerini mercek altına alınmıştır. Çalışmada iki örneklem grubu küçük yaştaki çocuklara cinsel istismarda bulunan ve yaşlılarına ve yetişkinlere cinsel istismarda bulunan ergen suçlulardan, kontrol grubu ise cinsel saldırı dışında suçlara karışmış ergenlerden oluşturulmuştur. Her

üç gruptaki erkek katılımcıların yaşları 13-18 arası değişmektedir. Katılımcılara bilgisayar yönetiminde bir kendini tanıma raporu ile birlikte yarı yapılandırılmış bağlanma stili görüşmesi verilmiştir. Elde edilen verilerin çapraz karşılaştırılması sonucu yapılan analizde diğerleri ile ilişki kurmakta zorlanan, hatta ciddi şekilde kaçınmacı bağlanma yaşayan bireylerde yaşlılardan soyutlanma ve ilişki kurmakta yetersizlik görüldüğü saptanmıştır. Kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişilerin bağ kurmak için kendinden küçüklere yöneldikleri, yakınlık arayışını ve cinsel ihtiyaçlarının giderilmesini kendilerinden küçüklere aradıkları tespit edilmiştir (Miner et al. 2010).

2.3. PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın bir diğer temel etmeni olan psikolojik iyi oluşu açıklamayı hedefleyen kuramsal açıklamalar ve bilgiler yer almaktadır.

Psikolojik iyi oluş modern psikoloji için çok yeni olan kavramlardan biridir. İlk olarak 'Psikolojik İyi Oluş' kavramı 1969 yılında Bradburn tarafından ele alınmıştır ve o zaman psikolojik iyi oluşla ilgili yapılan öznel tanımlamalar günümüzde terk edilmektedir. Zira Bradburn'e göre pozitif yaşam tecrübeleri ile duygulanım ve negatif yaşam tecrübeleri ile duygulanım arasındaki bu dengede olumlu duygu ve tecrübelerin ağır basması durumunda psikolojik iyi oluştan bahsedilmesi mümkündür (Bradburn 1969). Psikolojik iyi oluş hali ile ilgili erken dönem tanımlamalar mutsuz olmama, ruhen ve fiziken sağlıklı olma, fizyolojik ve duygusal ihtiyaçların tatmin edilmiş olması durumu gibi hedonist bir değerlendirme şeması üzerine kuruludur. Aslında pozitif psikoloji akımı öncesi psikoloji biliminin ağırlıklı olarak abnormalite ve patolojiye odaklı ilerleme göstermesinin (Jahoda 1958) de bu görüş üzerinde büyük bir payı olduğunu söylemek mümkündür. Bu ilgi alanının periyodik olduğu düşünülebilir. Zira iki dünya savaşı arasındaki döneme denk gelen çalışmalarda insanla yaşamına egemen olan savaş psikolojisi, askeri tehditler, yoksulluk, kıtlık, ekonomik ve siyasi açıdan istikrarsızlık ve belirsizlikler gibi pek çok negatif etken hakimdir (Seligman&Csikzentmihalyi 2000).

Bu bağlamda psikolojik iyi oluşu öznel iyi oluşla ilişkilendirmekte olan ve psikolojik iyi oluşu yaşam doyumu, hayattan zevk almak üzerinden açıklamaya çalışan başka çalışmalar da olmuştur. Bu yaklaşımlar çok şeye sahip olduğu halde negatif bir ruh hali içinde olan yada hayatında birçok sorun olduğu halde pozitif kalmayı başarabilen insanları anlamakta ve açıklamakta yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, somut varlıklar ve öznel tanımlamalar yerine insanların yaşam beklentileri, algıları ve atfetme stilleri üzerine bir yaklaşım kurulması kaçınılmaz olmuştur.

Bradburn ilk kez 'Psikolojik İyi Oluş' terimini ortaya atarken Antik Yunan filozofu Aristoteles'in "Nicomachean Ethics" (1974) eserindeki "İnsan hayatında yakalanabilecek başarıların en büyüğü mutlu olmaktır" çıkarımına referans vermektedir. Ancak bu konu hakkında iki önemli detay vardır. Öncelikle kavramsal bir uyumsuzluk vardır,. Aristoteles'in İngilizceye "mutluluk" olarak çevrilen "eudaimonia" ile ifade ettiği şey aslında kişinin kendi potansiyelini gerçekleştirmek için doğru arzuları ve amaçları hedef alarak çalışırken, davranışlarına eşlik eden duygulardır (Waterman, 1981). İkinci olarak ise, başarı ve mutluluk iki farklı kavramdır ve başarıyı ölçebilecek bir çok objektif metod olduğu halde, mutluluğu ölçebilecek objektif bir metod bulunamamaktadır. Başarı nesnel, ancak mutluluk öznel. Zira mutluluk çok boyutlu ve geniş kapsamlı, zamana yayılmış bir süreci kapsamaktadır (Ryff 1989). Bu sebeple ilk dönemde psikolojik iyi oluş ile ilgili yapılan tüm değerlendirmeler Neugarten ve arkadaşları (1961) gibi LSI - Yaşam Doyun Endeksi (Life Satisfaction Index), Bradburn (1969) gibi Duygulanım Denge Ölçeği (Affect Balance Scale) yada Lawton (1975) gibi Philadelphia Geriatri Merkezi Moral Ölçeği (Philadelphia Geriatric Center Morale Scale) ölçekler kullanmışlardır. Ne var ki bu ölçekler pozitif yaşam değişiklikleri olan ve başarılı yaşlanan insanların subjektif değerlendirmelerini ele alan ölçeklerdir. Çünkü Bradburn döneminde psikolojik iyi oluş bir tabana oturtulmaya çalışılırken Jung'un (1933) "bireyleşme formülasyonu" (formulation of individuation) Rodgers'ın (1961) "tam işlevsel birey" görüşü (view of fully functioning person), Allport'un (1961) olgunluk kavramı (concept of maturity) ve Maslow'un (1968) "kendini gerçekleştirmek" (self actualization) kavramları temel alındı.

Daha sonra Ryff, bu kavramlara Erikson'un (1959) "psikososyal aşama modeli" (psychosocial stage model), Bühler'in (1935) "hayat eğrisi" (curve of life), Jahoda'nın (1958) "pozitif zihin sağlığı kriterleri" (positive criteria of mental health) ve Neugarten'in (1968) "yetişkinlik ve yaşlılıkta kişilik değişimi tanımlamaları" (descriptions of personality change in adulthood and old age) gibi kavramlarını da ekleyerek psikolojik iyi oluşun psikiyatrik sağlık ile birlikte, daha geniş bir çerçevede ve uzun dönemleri kapsayarak değerlendirilmesi gerektiği yaklaşımını benimsemiştir (Ryff 1989).

Ryff psikolojik iyi oluşun tek boyutlu olarak değerlendirilemeyeceğini öne sürmektedir. Zira insanların yaşamları tek boyutlu değildir. Aksine uzun bir döneme yayılmış deneyimlerin kazandırdığı, derin ve dalgalanan duygu ve düşüncelerle örüntülü bir süreçtir. İşte bu sebeple de çok boyutlu yaşamların farklı alanlarındaki tecrübelerden elde edilen öznel doyumun yüksek olması, bilişsel anlamda pozitif duygulanımın diğer alanlardaki negatif duygulanımlardan daha yüksek olabileceği anlamına gelmektedir (Diener 1984). Ayrıca farklı alanlardaki yaşam tecrübelerinin neticesinde içinde bulunduğumuz duygulanımların yoğunlukları ve frekansları da birbirinden kıyaslanabilir değildir (Diener et al 1985). Zira genelde yaşantımızda deneyimlediğimiz tecrübeler genelde negatiftir, ancak pozitif tecrübelerimizin yoğunluğu çok daha yüksektir (Ryff &Keyes1995).

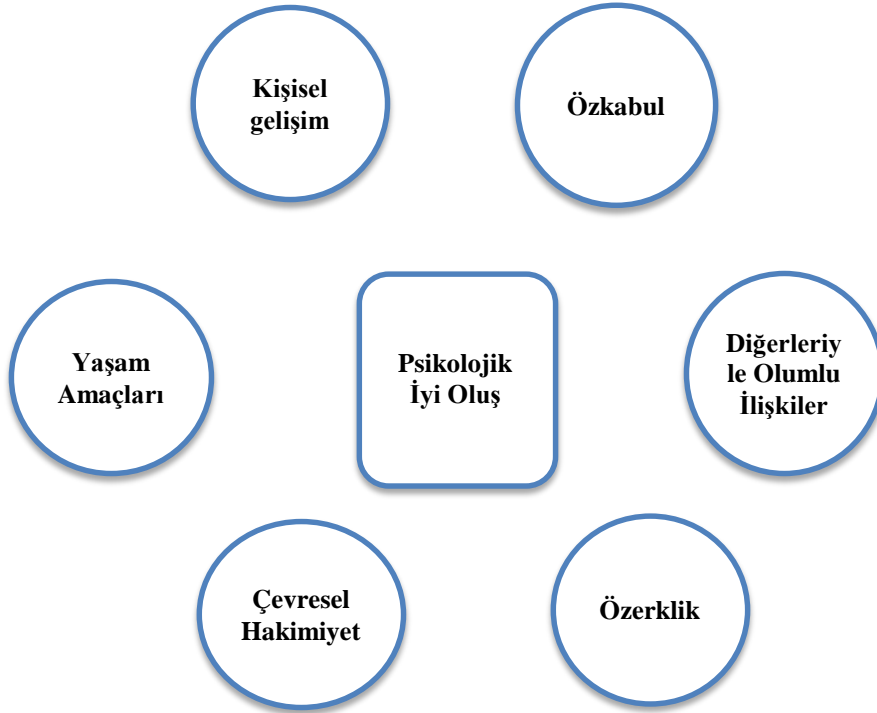
2.3.1. RYFF'İN ALTI FAKTÖRLÜ PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ MODELİ

Ryff insanların algılanan iyi oluş düzeylerinin ölçülmesi için tek boyutlu bir model yerine, çok boyutlu bir model uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu modelde yer alan altı alt faktörün her biri Psikolojik iyi oluşun zaman içindeki gelişimine katkı sağlayan ve daha önce yukarıda belirtilmiş olan "kendini gerçekleştirme", "tam işlevsellik", "sağlıklı ruhsal işlevsellik", "yaşam boyu gelişim" ve "olgunluk" teorileri çerçevesinden ele alınacaktır.

Altı boyutlu Psikolojik İyi Oluş modelinin alt boyutları, model olarak erken dönem yaklaşımlardan adapte edilen ve geliştirilmiş kavramlar oldukları için, tüm alt boyutları kökenlerine inerek irdelemekte fayda olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda Ryff'in Altı Faktörlü Psikolojik İyi Oluş modelini aşağıda yer alan şema üzerinden incelemekte fayda olacağı düşünülmektedir.

Çok boyutlu yaklaşımda alt boyutlar olarak özkabul, özerklik, diğerleriyle olumlu ilişkiler, çevresel hakimiyet, yaşam amaçları ve kendini gerçekleştirme bakımından bireylerin algılanan psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesinin, tek boyutlu modellere nazaran çok daha etkili olacağı düşünülmüştür.

Şekil 5 - Ryff Altı Faktörlü Psikolojik İyi Oluş Modeli

Ryff (1989, 1995)

2.3.2. RYFF'İN ALTI FAKTÖRLÜ PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ MODELİNİN ALT BOYUTLARI

Ryff psikolojik iyi oluş modelinin çok boyutlu olarak ele almış ve bu boyutları altı ana başlık altında toplamıştır.

2.3.2.1. Özkabul

Psikolojik iyi oluş bakımından Ryff'in ve ondan önceki araştırmacıların model aldığı kriterler arasında belki de en çok tekrarlanan kavram öz kabul olmaktadır. Zira kendini gerçekleştirme, tam randımanlı işleyiş, olgunluk gibi yaşam boyu süreçleri ele alan teorilerin tamamının çıkış noktalarından biridir. Kişinin kendini ve geçmiş yaşantılarını kabullenebilmesi aynı zamanda pozitif ruhsal işleyiş için de en önemli kriterdir (Ryff 1989).

Kendini oldukları gibi kabul edebilen insanlar geçmiş yaşantılarına ve kişiliklerine pozitif bakabilen, gelecekle ilgili pozitif inanışlara sahip insanlardır. Öz kabul bakımından sorun yaşayan bireyler ise geçmiş yaşantıları ve kişilikleri ile ilgili negatif görüşleri olan, gelecek ile ilgili de pozitif beklentiler içinde olmakta zorlanan insanlardır (Akın&Akın 2015).

2.3.2.2. Diğerleriyle Pozitif İlişkiler

Psikolojik İyi Oluş kavramı içinde en çok tekrarlanan kriterlerden biri de diğer insanlarla sıcak, güvenli yakın ilişkiler kurabilme kriteridir. Sevebilme becerisi, diğer insanları sevebilir bulmak aynı zamanda pozitif ruh sağlığı ile de ilişkilidir. Kendini gerçekleştirme taraftarları sıklıkla güçlü bir empati kurabilme becerisine sahip, büyük bir sevgi ve derin bir dostluk içinde diğer insanlar ve canlılarla pozitif duygulanım içinde olan insanlar tasvir edilir. Diğerleri ile sıcak ilişkiler kurmak aynı zamanda olgunluğun da belirteçlerindedir. Bu sebeple yakınlık, yakınlaşma, başka insanlara yol göstererek üretkenlik sağlamak gibi yetişkinleri ele alan teorilerin de temel kavramları arasındadır (Ryff 1989). Elbette ki diğer insanlarla güvenli, sıcak ve sevgi dolu ilişkiler kurabilmek için gelişmiş bir empati duygusuna sahip olmak, diğer insanlara güvenmek, onların duygu ve düşüncelerine saygı duyma ve önem vermek, diğer insanları sevebilir ve güvenilebilir bulmak gerekmektedir (Keyes et al 2002). Bu kriter güvenli bağlanma tarzı ile de ilişkilidir (Bowlby 1980, Bartholomew&Horowitz 1991). Diğerleri ile pozitif ilişkiler kurabilen kişiler bencillikten uzak ve ilişkide olan insanın duygu ve düşüncelerine önem verilmesi gerektiğini düşünen kişilerdir. Kişilerarası iletişimin tek boyutlu olmadığını bilirler. Diğerleri ile pozitif ilişki kurmakta zorlanan kişiler ise güvenli ve sıcak dostluklar kurmakta başarısız olurlar ve ilişkileri kısa süreli olur. Diğer insanlara açılmakta sorunlar yaşarlar, bu sebeple çevrelerinde iletişim kurabilecekleri çok fazla insan olmaz ve genel anlamda yalnızlık yaşarlar (Akın&Akın 2015).

2.3.2.3. Özerklik

Otonom olma, özerklik sağlama becerisi de Ryff'in temel aldığı teoriler tarafından sıklıkla ele alınmıştır. Kendini gerçekleştirme görüşünün savunucuları toplumsal düşünce mekanizmaları dışında kalabilen, bağımsız ve hür irade ile hareket edebilen insanlara atıfta bulunmaktadır. Tam işlevsellik görüşünü savunan teorilerde ise kendini ve dış dünyayı değerlendirirken başkalarının onayına gerek duymayan, kendine has standartları olan ve içsel bir değerlendirme mekanizması geliştirmiş bireyler tasvir edilmektedir. Birey-

leşme teorilerinde de geleneklerden soyutlanmış, kolektif korku, düşünce ve kanunlarından sıyrılmış bireyler ele alınmaktadır. Yaşam boyu gelişimciler ise otonomiye/özerkliğe, günlük yaşamın niteliklerinden ve normlarından özgürleşmiş bireyler olarak yaklaşmaktadır (Ryff 1989, Ryff & Essex 1992).

2.3.2.4. Çevresel Hakimiyet

Ruh sağlığı bakımından kişinin kendi ruhsal durumuna uygun çevreleri seçmesi yada oluşturması son derece önemlidir. Olgunlaşma açısından yaklaşacak olursak da, kişinin faaliyet alanını genişletmesi ve dışa dönüklük konuları üzerinde sıklıkla durduğunu görmekteyiz. Yaşam boyu gelişim perspektifinden ise kişinin karmaşık ortamları kontrol edebilme ve manipüle edebilmesi elzemdir. Başarılı yaşlanma görüşü ise çevresindeki fırsatları etkili değerlendirebilen bireylere atıfta bulunmaktadır. Müşterek bir noktada buluşup karma bir çerçeveden konuyu ele alırsak, bulunulan ortama aktif katılım gösterme ve çevresel üstünlüğü elde etmek pozitif psikolojik işlevsellik bakımından önemli bir etmendir (Ryff 1989). Çevresel üstünlük hissi, bireyin yaşam aktiviteleri ve sorumlulukları üstünde kontrol sahibi olduğu inancını da beraberinde getirmektedir (Ryff&Keyes 1995).

2.3.2.5. Yaşam Amaçları

Bu boyutu ruh sağlığı bakımından ele alırsak, sağlıklı bir ruh haline sahip olan insanların hayatlarında bir amaçları, hayatlarının bir nedeni olduğu görüşü hakimdir. Olgunluk açısından ele alacak olursak ise, yaşamın amacı, yöneltme hissiyatı, taammüt, kasıtlılık gibi terimler göze çarpmaktadır. Yaşam boyu gelişim teorileri üretkenlik, yaratıcılık, yaşlılıkta duygusal bütünleşme gibi değişken yaşam hedeflerine atıfta bulunmaktadır. Bu bağlamda, pozitif işlevselliğe sahip bireylerde hedefler, niyetler, yönelimler vardır ve bütün bunlar neticesinde hayat anlam kazanmaktadır (Ryff 1989). Hayatlarında bir amaca sahip olan bireyler hedefler belirleyebilir ve bu hedeflere ulaşmak adına planlı bir çalışma içine girebilirler. Bu sayede sadece mevcut yaşamlarının değil, geçmiş

tecrübelerinin de bir amaca hizmet ettiğini ve anlam taşıdığını düşünürler. Hayatlarında hiçbir amacı olmayan bireyler ise yaşantılarına anlam katacak, hayatlarını anlamlı kılacak hedeflere sahip olmadıkları için, genel anlamda hayatın anlamsız, yaşantılarının boş olduğunu düşünen bireylerdir (Akın&Akın 2015).

2.3.2.6. Kişisel Gelişim

Verimli bir ruhsal işlevsellik için sadece önceki kriterleri sağlamak değil, aynı zamanda kişinin potansiyelini geliştirmeye devam etmesi, büyümesi ve genişletmesi gerekmektedir. Kişisel gelişimin bilimsel bakış açısından konuyu ele alırsak, kendini gerçekleştirmenin merkezinde kişinin potansiyeline ulaşması olduğunu görürüz. Tam işlevsellik yaklaşımında da ana öğelerden biri olarak yeni deneyimlere açık olma yer almaktadır. Öyle ki, gelişimi ve oluşumu sağlamak adına mevcut sorunların üstesinden gelmiş biri olarak statükoyu korumak yerine, yeni sorunlarla karşılaşmak pahasına gelişmeye ve ilerlemeye devam etmek gerektiği vurgulanmaktadır. Yaşam boyu gelişim teorileri ise kişisel gelişime hayatın farklı dönemlerinde karşılaşılan yeni zorlukların üstesinden gelme, yeni görevleri başarma ve süreğen gelişim bakımından atıfta bulunmaktadır. Özgelişim, özgerçekleşim olarak da ifade edilen bu süreğen kişisel gelişim kavramı aslında tüm mevcut tanımlamalar arasında Aristoteles'in "eudaimonia" olarak tarif ettiği ve İngilizeye "happiness" olarak çevrilen kavramdır. (Ryff 1989). Bireysel gelişime açık olanlar yeni yaşam deneyimlerine açık ve istekli kişilerdir. Kenilerinde olan değişimi gözlemleyebilme becerileri vardır. Bireysel gelişime kapalı olanlar ise hayat karşı ilgisiz, yaşam enerjileri düşük kişilerdir. Yaşadıkları değişimi göremezler ve hiçbir gelişim göstermediklerini düşünürler (Akın&Akın 2015).

2.3.3. LİTERATÜRDE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ İLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

Literatürde psikolojik iyi oluşla ilgili yapılan pek çok çalışmalar mevcuttur. Ancak bu çalışmaların neredeyse tamamı Ryff'in çalışmalarının farklı sosyokültürel ortamlarda yeniden yapılması ve psikolojik iyi oluşun evrenselliğini test etmek üzerine tasarlanmıştır. Örneğin YÖK Tez Merkezi'nde içinde psikolojik iyi oluş kelimesi geçen 219 adet basılmış yüksek lisans ve doktora tezi bulunmaktadır. Ancak bunların yarısından azı psikoloji alanında yapılmış tezlerdir. Geri kalanı din, spor, eğitim, işletme, turizm, sosyoloji, hemşirelik, aile hekimliği, sosyal hizmetler, gazetecilik, ilk ve acil yardım, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, hatta peyzaj mimarlığı ile iç mimarlık üzerinedir. Psikolojik iyi oluş bizde de genelde yurt dışında olduğu gibi kaliteli yaşlanma, kişisel gelişim, ilişki uyumu, mesleki doyum ve yaşam doyumunu ile birlikte incelenmektedir. Bireysel silahlanma ile psikolojik iyi oluşun ilişkisini inceleyen ulusal yada uluslararası bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hatta bireysel silahlanmanın başta gelen sebeplerinden biri olan suç mağduru olma korkusu yada daha genel çerçeveden bakarsak suç olgusu ile psikolojik iyi oluşu ilişkilendiren ulusal bir çalışma da bulunamamıştır.

Ancak, uluslararası literatürde psikolojik iyi oluş, iyi oluş ve mutsuzluk hali ile suç olgusunun ilişkisini inceleyen az sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Lorenc et al. 2012, Hanlmaier 2013). Suç mağduru olma korkusunun iyi oluş ile negatif yönde ilişkili olduğu ve özkabul, çevresel hakimiyet, özerklik ve diğerleri ile pozitif ilişkiler kurma üzerinde olumsuz yönde etkileri olduğu belirtilmiştir.

Powdthavee (2005) yaptığı çalışmada suç mağduru olma korkusunun da en az suç mağduru olmak kadar psikolojik iyi oluş düzeyini düşürdüğü, ancak yaşanılan toplumda benzer suçların kurbanı olmuş kişilerin sayısının yüksek olduğunun bilinmesinin ise psikolojik iyi oluş bakımından pozitif etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Phelan ve arkadaşları (2005) ise ABD'nin kuzeydoğu bölümünde yer alan büyük bir devlet üniversitesindeki lisans öğrencileri ile yaptıkları iki ayrı çalışmada suç korkusunun iyi oluş ve romantik ilişkiler üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. İlk çalışmada 105'i kadın olan 216 katılımcıdan elde edilen bulgularda suç mağduru olma korkusunun, uyumlu cinsiyet modeli (benevolent sexism) ile pozitif yönde, uyumsuz cinsiyet modeli (hostile sexism) ile ise negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ancak bu durumun aynı zamanda davranışsal ketlenmeyi arttırdığı ve özgüveni düşürdüğü saptanmıştır. İkinci araştırmada ise 73'ü kadın olan 115 katılımcıya suç mağduru olma korkusu aşılandığında, suç mağduru olacaklarını düşünen katılımcılar, kontrol grubundaki katılımcılara kıyasla daha fazla uyumlu cinsiyet modeli davranışları sergileyip, daha fazla davranış ketlenmesi yaşadılar ve özgüven bakımından daha düşük seviyede oldukları saptandı (Phelan et al 2005).

BÖLÜM 3. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde örneklem bilgileri, veri toplama araçları ile kullanılan ölçeklerin psikometrik ölçümleri ve verilerin analiz teknikleri hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

3.1. EVREN VE ÖRNEKLEM

Mevcut çalışma Üsküdar Üniversitesi tarafından tüm Türkiye genelinde yürütülen ve “Türkiye’nin Bağımlılık Risk Profili ve Ruh Sağlığı Haritası”nı (TURBAHAR) çıkartmayı amaçlayan çalışmanın altında gerçekleşmiştir. TURBAHAR örnekleme Türkiye genelinde 26 İstatistiksel Bölge Birimleri Sınıflandırması ikinci kademe (İBBS-2) bölgesinden alınan verilerden oluşmuştur. Türkiye’deki İstatistiksel Bölge Birimleri Sınıflandırması TURBAHAR’ın örneklem seçiminde ağırlıklı olarak tabakalı küme örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır.

Avrupa Birliği genelinde tek bir veri tabanı oluşturmak, bölgesel istatistikleri standartlaştırmak ve bunu yaparken de karşılaştırılabilir bir tablo ortaya çıkarmak için bölgelerin sahip oldukları benzer niteliklere göre oluşturulan İBBS, Türkiye’de de örnek bölge birimi uygulaması olarak kabul edilmiş ve Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) desteği ile Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından 2002 yılında tamamlanmıştır (<http://www.dpt.gov.tr/bgyu/biid/ibbs.html>). 2001 yılı içerisinde TÜİK ve DPT tarafından hazırlanan İBBS raporu Bakanlar Kurulu’nun 2002/4720 sayılı Kararı ile 22 Eylül 2002 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Üç kademeli bölge sistemi oluşturulurken, 81 il Düzey 3 olarak tanımlanmış, “ekonomik, sosyal ve coğrafi yönden benzerlik gösteren komşu iller ise bölgesel kalkınma planları ve nüfus büyüklükleri de dikkate alınarak” Düzey 2 (26 adet) ve Düzey 1 (12 adet) bölgeleri belirlenmiştir.

Tablo 25 – Türkiye İstatistiksel Bölge Birimleri Sınıflandırması

Türkiye İstatistiksel Bölge Birimleri Sınıflandırması				
Kod	Kod	Düzey 1 (12 bölge)	Düzey 2 (26 alt bölge)	Düzey 3 (81 il)
TR1	TR10	İstanbul	İstanbul alt bölgesi	İstanbul
TR2	TR21	Batı Marmara	Tekirdağ alt bölgesi	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
	TR22		Balıkesir alt bölgesi	Balıkesir, Çanakkale
TR3	TR31	Ege	İzmir alt bölgesi	İzmir
	TR32		Aydın alt bölgesi	Aydın, Denizli, Muğla
	TR33		Manisa alt bölgesi	Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak
TR4	TR41	Doğu Marmara	Bursa alt bölgesi	Bursa, Eskişehir, Bilecik
	TR42		Kocaeli alt bölgesi	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
TR5	TR51	Batı Anadolu	Ankara alt bölgesi	Ankara
	TR52		Konya alt bölgesi	Konya, Karaman
TR6	TR61	Akdeniz	Antalya alt bölgesi	Antalya, Isparta, Burdur
	TR62		Adana alt bölgesi	Adana, Mersin
	TR63		Hatay alt bölgesi	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
TR7	TR71	Orta Anadolu	Kırıkkale alt bölgesi	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
	TR72		Kayseri alt bölgesi	Kayseri, Sivas, Yozgat
TR8	TR81	Batı Karadeniz	Zonguldak alt bölgesi	Zonguldak, Karabük, Bartın
	TR82		Kastamonu alt bölgesi	Kastamonu, Çankırı, Sinop
	TR83		Samsun alt bölgesi	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
TR9	TR90	Doğu Karadeniz	Trabzon alt bölgesi	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
TRA	TRA1	Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum alt bölgesi	Erzurum, Erzincan, Bayburt
	TRA2		Ağrı alt bölgesi	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
TRB	TRB1	Ortadoğu Anadolu	Malatya alt bölgesi	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli
	TRB2		Van alt bölgesi	Van, Muş, Bitlis, Hakkâri
TRC	TRC1	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep alt bölgesi	Gaziantep, Adıyaman, Kilis
	TRC2		Şanlıurfa alt bölgesi	Şanlıurfa, Diyarbakır
	TRC3		Mardin alt bölgesi	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt

Araştırmada 125 adet yüksek lisans öğrencisi görev alarak, Türkiye'nin 9 demografik bölgesinde, şehir merkezlerinde veri toplama çalışmalarını yürütmüşlerdir. Bu bölgeler, İstanbul, Batı Marmara Bölgesi, Doğu Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Batı Karadeniz Bölgesi, Doğu Karadeniz Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla çalışmanın sınırları mevcut bölgelerin şehir merkezleri ile sınırlıdır.

Örneklem grubu İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması bölgesinde ikamet etmekte olan bireylerin katılım göstermeleri varsayılarak tasarlanmıştır. Tüm bölgelerde katılımcı çerçevesi alt sınır 200 ve üst sınır 2000 kişi olarak belirlenmiştir. Gönüllülük esasına bağlı olarak katılımcılar arasından 18 yaşını doldurmuş ve anketleri doldurmalarında hiçbir engeli olmayan katılımcılar çalışmaya dahil edilmiştir. Doğal olarak nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu bölgelerde daha fazla sayıda katılımcıya ulaşma şansı elde edilmiştir. Çalışma kapsamında ulaşılan ve görüşülen 24,990 kişiden 24,494'ü ölçekleri eksiksiz doldurdukları ve arandıkları diğer tüm özellikleri sağladığından çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 26 - Katılımcıların demografik özellikleri

Bireysel Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	12,192	% 49.8
Erkek	12,302	% 50.2
Medeni Durum		
Evli	9,695	% 43.1
Bekâr	12,799	% 56.9
Çocuk Sahibi		
Çocuğu var	8,840	% 39.3
Çocuğu yok	13,654	% 60.7

Çalışmaya dahil edilen 22,494 kişinin % 49.8'i (12,192) kadın ve % 50.2'si (12,302) erkeklerden oluşmuştur. Yaş aralığı 18 - 81 arası olan katılımcıların yaş ortalaması kadınlar için 32.3 (sd 11.06) ve erkekler için 31.22 (sd 10.7) olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların % 43.1'inin evli ve % 39.3'ünün çocuk sahibi olduğu kaydedilmiştir.

3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Silah taşımanın bağlanma biçimi ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi adlı araştırmada veri toplama aracı olarak *Demografik Bilgi Formu*, *Kişisel İyi Oluş İndeksi* ve *Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II)* uygulanmıştır. Bütün katılımcılar, kendilerine verilen kitapçığın ilk sayfasında yer alan, gönüllülük esasına göre araştırmaya katıldıklarını beyan ettikleri bir onam formu imzalamışlardır. Katılımcıların imzaladıkları onam formunda araştırma açıklanmış, kısaca araştırmanın amacına yer verilmiş ve katılımcıların kitapçıkta bulunan ölçek ve anketleri cevaplamaları istenmiştir.

3.2.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bilgilendirilmiş Onam Formunda katılımcılara verilen kitapçığın ilk sayfasında yer almaktadır. Gönüllülük esasına göre araştırmaya katıldıklarını beyan ettikleri onam formunu imzalamışlardır. Katılımcıların imzaladıkları onam formunda araştırma açıklanmış, genel olarak araştırmanın amacına yer verilmiş ve katılımcıların kitapçıkta bulunan ölçek ve anketleri kendilerine en yakın olan seçeneğe göre cevaplamaları istenmiştir.

3.2.2. Demografik Bilgiler Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan 18 soruluk bu form, katılımcılara dair genel bilgileri içermektedir. Araştırma için kullanılacak ve hiçbir kurum, kuruluş ve şahısla

paylaşılmayacak olan bu formda katılımcılara; cinsiyet, yaş, çalışma durumu, sosyo-ekonomik durum, eğitim bilgisi, medeni durum, çocuk sayısı, sigara kullanımı, alkol kullanımı, madde kullanım özellikleri, psikiyatri tedavisi başvuru öyküleri, silah bulundurma vb. demografik değişkenlere yönelik soruları içermektedir.

3.2.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri - II (YIYE-II)

Fraley ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen ve orijinal adı “Experiences in Close Relationships - Revised” olan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II bireylerin romantik ilişkileri üzerine duygu ve düşüncelerini, yetişkin bağlanma niteliklerinin takdiri için geliştirilmiştir. Fraley ve arkadaşlarının madde tepki teorisine göre belirlemiş oldukları analiz sonucuna göre ölçek 18 soruyla kaygıyı, 18 soruyla da kaçınmayı ölçen 36 maddelik bir envanterdir. Ölçekte 7’li Likert kullanılmıştır (1-Hiç katılmıyorum, 4-Kararsızım/Emin değilim ve 7- Tamamen katılıyorum) ve katılımcılardan, seçeneklerinden kendilerine yakın olanı seçmeleri istenmektedir.

Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa ve test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının kaçınma ve kaygı boyutları için sırasıyla .90 ve .86; test tekrar test güvenilirliği kaçınma ve kaygı boyutları için sırasıyla .82 ve .81 olduğu tespit edilmiştir (Selçuk et al 2005).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II *Ek I*’de yer almaktadır.

3.2.4. Kişisel İyi Oluş Ölçeği

Uluslararası İyi Oluş Grubu (International Wellbeing Group, 2013) tarafından geliştirilen Kişisel İyi Oluş İndeksi; bireylerin hayatlarında bulunan sekiz alan ilgili memnuniyet derecelerini ölçmeyi hedefleyen bir ölçektir.

Ölçekte 11’li Likert kullanılmıştır (0-10). Katılımcılardan, kendilerine en uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Bireylerin yaşamında yer alan bu sekiz alt başlık; yaşam kalitesi, bireysel sağlık, hayatta başarı, ikili ilişkiler, kişisel güvenlik, toplumsal aidiyet, geleceğe güvenli bakma ve maneviyat olarak sıralanmıştır.

Meral (2014) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçeğin KİOİ-YF tamamı pozitif sekiz maddeden oluşmaktadır. Puanlamasında en fazla 80 puan alınabilmektedir.

Ölçeğin bu çalışma için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89 olarak tespit edilmiştir (Meral, 2014).

Kişisel İyi Oluş Ölçeği *Ek. 2*’ de yer almaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Türkiye Bağımlılık Risk Profili ve Ruh Sağlığı Haritası (TURBAHAR) saha araştırmasında 125 Tez öğrencisi görev almış; her yüksek lisans öğrencisi ikamet ettiği veya ulaşabileceği bölgelerde ikamet eden katılımcılara ulaşmıştır. Veri toplayan araştırmacılar 9 alt bölge temsilcisiyle; bu temsilciler 4 büyük bölge temsilcisiyle koordine çalışmayı yürütmüş ve çalışmayı yürütme görevini iki öğretim üyesi gerçekleştirmiştir. Araştırmada yer alan katılımcılar okul, muhtarlık, belediye binaları, v.b. gibi kamusal alanlar ile özel

şirketler, ortak kamusal alanlar ile çeşitli kurslar, yardım dernekleri, v.b. gibi alanlarda bulunan bireylerden seçilmiştir.

Potansiyel katılımcılara araştırma hakkında kısa bir tanıtımın yapılmasından ardından araştırma amacını açıklanmış ve katılım sağlamak isteyip istemedikleri sorularak; 18 yaşında ve üzerinde olan bireyler çalışmaya dahil edilmiştir. Bilgilendirilmiş gönüllü formunun imzalanmasıyla katılımcılara içerisinde veri toplama araçlarının bulunduğu kitapçık haline getirilmiş anketler teslim edilmiştir. Ölçeklerle ilgili yönergeler hem sözel, hem de yazılı olarak verilmiştir.

Uygulama esnasında soruları anlamayan yada yönergelerle ilgili yardım talep eden gönüllülerin soruları yanıtlanmıştır. Çalışmaya katılan gönüllüler aldıkları anketleri bireysel olarak doldurarak araştırmacıya geri vermişlerdir. Anketlerin doldurulma süresi ortalama olarak 45 dakika sürmüştür. Anketlerin doldurulmasının uzun sürmesinden ve katılımcıların yoğun mesai koşullarında soruları cevaplandırmak için zaman bulamamalarından dolayı katılımcıların ölçeklerin doldurulmaları için herhangi bir zaman kısıtlaması getirilmemiştir. Katılımcılar uygulamanın ardından bilgilendirilerek, ilerleyen süreçte araştırmaya dair akıllarına gelebilecek soru ve sorunlar için ulaşabilmeleri amacıyla araştırmacının adı ve irtibat bilgileri paylaşılmıştır. Çalışmanın Etik Kurulu Onayı Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul'dan alınmıştır.

Ekipler Eylül 2018 tarihinde sahada görevlerine başlamışlardır. Verilerin toplanması yaklaşık 2 ay sürmüş ve verilerin girişleri Ekim 2018 tarihinde tamamlanarak sisteme yüklenmiştir. Tüm verilerin girişleri anket çalışmalarının başlamasından önce hazırlanan ve dağıtılan Excel şablonları üzerinde yapılmıştır. Toplanan veriler ekibin sorumlusu olan Öğretim Üyesine iletilmiştir. Bütün verilerin toplandığı ortak bir veri havuzu oluşturulduktan sonra, veriler SPSS 21.0 programına yüklenmiştir. Veriler bu aşamada düzenlenerek, eksik ve hatalı verilerin çalışmadan çıkartılmıştır. Bu aşamadan sonra elde kalan 24,494 kişiden elde edilen veriler analiz edilmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

İstatistik analizler SPSS versiyon 21.0 (IBM Corp. Released 2012. Armonk, NY, USA) paket programı ile verileri eksiksiz olan katılımcılar üzerinden yapıldı. Eksik ve hatalı verilerin çıkarılmasıyla, 24,494 kişinin verileri analize tabii tutulmuştur.

Verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular çalışmanın “Bulgular ve Yorumlar” kısmında detaylı şekilde ele alınmaktadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI VE ÖNERİLER

Mevcut araştırmanın yürütülmesinde bir takım sınırlılıklar bulunmaktadır. Bahsi geçen sınırlılıklar çalışmanın yöntem kısmında, veri analizi kısmında ve örnekleme kısmında göze çarpmaktadır. Öncelikle, araştırma Türkiye genelinde belirlenen 9 bölgenin şehir merkezinde gerçekleştirildiğinden dolayı, köy ve kırsal kesimlerden veri elde edilememiştir. Bu sebepten dolayı, örneklem grubunun evrenin tamamını temsilinde kısıtlılıklar olabileceği düşünülmektedir. İkinci olarak, kent merkezlerinin sosyo-ekonomik düzey ve eğitim seviyesi açısından Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olması sebebiyle de mevcut çalışmada sınırlılıklar yaşanabileceği düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen veriler ülke geneline 9 bölgenin kent merkezlerinde iletişime geçilen 24,494 katılımcıdan toplanmıştır. Bu sebeple örneklem ülke genelindeki mevcut 9 bölgenin kent merkezlerinde ikamet eden popülasyonu temsil etmektedir. Bundan sonra konu hakkında yapılacak çalışmalarda örneklem grubunun özellikle kırsal kesimleri de ihtiva edecek şekilde genişletilmesinin elde edilecek sonuçları daha güvenilir kılabilceği düşünülmektedir. Kırsal kesime ulaşılması sonucunda yaş dağılımı da dahil olmak üzere mevcut demografik faktörlerin daha dengeli olacağı düşünüldüğünden, ortaya çıkması muhtemel bir takım farklılıkların sonuçların yorumlanmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Üçüncü olarak araştırmada elde edilen veriler, mevcut çalışma için be-

lirlenen ve araştırmacı tarafından uygun görülen ölçekler ve formlara katılımcılar tarafından verilen ve doğru olduğu düşünülen cevaplarla kısıtlıdır. Veriler her ne kadar yüz yüze toplanmış da olsalar, verilen cevapların öz bildirim yoluyla alınması, verilen cevapların yanlı olabileceğini ve bu durumun sonuçları sınırlandırabileceğini düşündürtmektedir. Son olarak, çalışmada elde edilen sonuçlar, toplanan verileri değerlendirmek için geçerli ve güvenilir olduğu varsayılan veri analizi yöntemleri ile kısıtlıdır. Diğer taraftan daha önce Türkiye’de bu konu hakkında yapılan bir çalışma bulunmamaktadır. Kaldı ki mevcut çalışma kadar geniş bir örneklem grubuna erişim zorlukları göz önüne alındığında bu çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

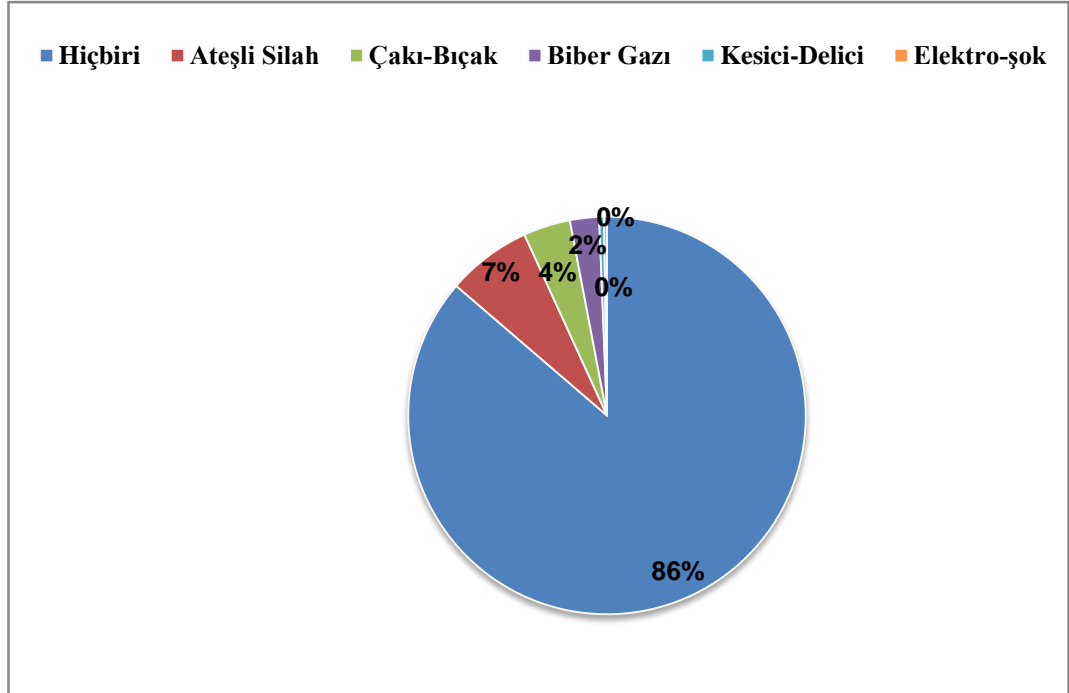
BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların doldurdıkları sosyodemografik form, YIYE II ve KİÖÖ-YF'larından elde edilen verilerin istatistik bulguları ve yorumları yer almaktadır.

Çalışmada, 24.494 denekten veri toplanarak örneklem grubu oluşturulmuştur. Katılımcıların 22.598'i hiçbir silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşımadıklarını beyan etmiştir.

Katılımcılardan 1061'i taşıma ruhsatlı, 487'si ise ruhsatsız olmak üzere 1548'i ateşli silah taşıdıklarını bildirmişlerdir. Formlara verilen cevaplara göre katılımcılardan 532 kişi biber gazı, 860 kişi çakı-bıçak, 53 kişi elektro-şok aleti, geriye kalan 89 kişi de kesici-delici ekipman taşıdığını belirtmiştir.

Şekil 6 - Örneklem grubunun bireysel silahlanmaya göre oranları.

Çalışmadan elde edilen veriler doğrultusunda sahip olunan ve taşınan silahlarla kişisel güvenlik ekipmanlarının türleri bakımından anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ateşli silahlar, kesici-delici ve çakı-bıçak bulunduran erkekler oran olarak çok daha yüksek çıkmaktadır. Elektorşok aleti bulundurma bakımından her iki cinsiyette de eşit sayılar kaydedilmiştir. Ancak biber gazı bulundurma bakımından kadınlarda erkeklere oranla çok daha yüksek ve anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Dolayısıyla kadınlar “ölümcül olmayan” kişisel güvenlik ekipmanları bulundurmaya tercih etmektedir. Bu tercihin altında yatan düşünce şeması, karşı tarafı cezalandırma ya da karşı taraf üzerinde üstünlük kurma, kontrolü eline geçirme isteği yerine, karşı tarafa kalıcı bir zarar vermeden olay yerinden uzaklaşma ve/veya istenmeyen durumdan kurtulma dürtüsü olarak algılanabilir. Cinsiyete göre bireysel silahlanma rakamları ve oranları ise şu şekilde bildirilmiştir:

Tablo 27 - Bireysel silahlanma türlerinin cinsiyete göre rakamları ve oranları

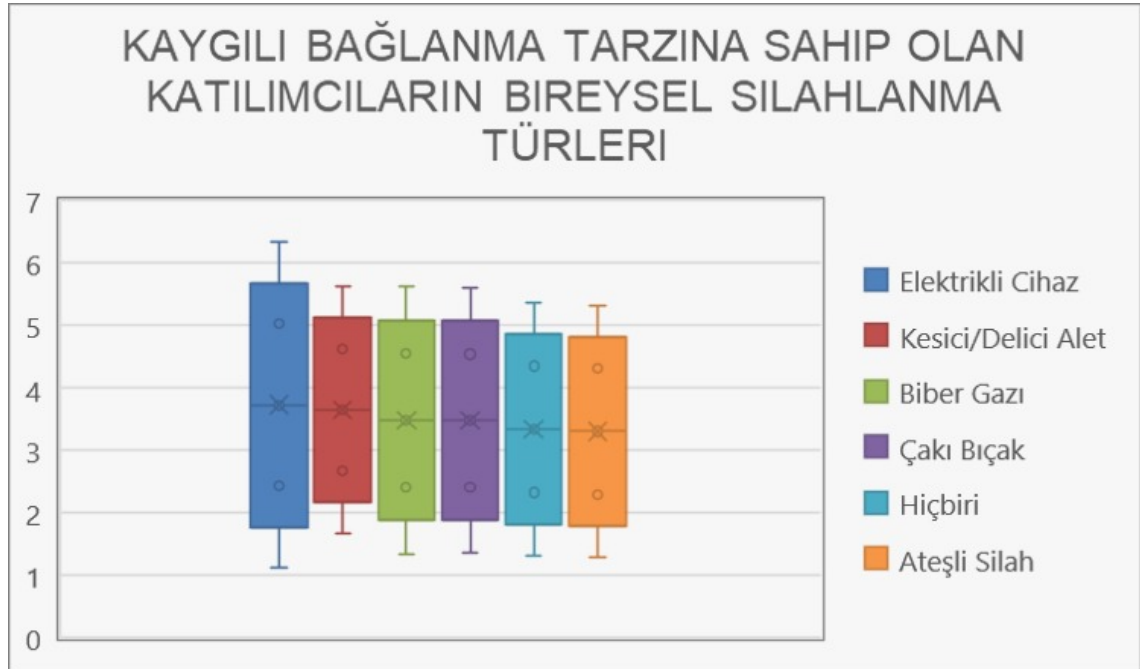
	ERKEK	ORAN	KADIN	ORAN
HİÇBİRİ	10,055	%81.73	11,356	%93.15
RUHSATLI ATEŞLİ SİLAH	967	%7.86	94	%0.77
RUHSATSIZ ATEŞLİ SİLAH	449	%3.65	38	%0.31
ÇAKI-BIÇAK	663	%5.39	197	%1.62
BİBER GAZI	74	%0.60	458	%3.76
KESİCİ-DELİCİ	67	%0.54	22	%0.18
ELEKTROŞOK	27	%0.22	26	%0.21
TOPLAM	12,302	%100*	12,191	%100

Çalışmada katılımcılardan kişisel iyi oluş düzeyler ve bağlanma stilleri ile ilgili formları doldurmaları talep edilmiştir. YIYE-II ve KİÖÖ-YF ile bağlanma stilleri ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ölçülmüştür. Bağlanma stilinde katılımcılar, güvenli bağlanma ve güvensiz bağlanma şeklinde iki gruba ayrılmışlardır. Güvensiz bağlanan katılımcılar da kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma şeklinde iki alt grupta incelenmiştir.

Katılımcılardan elde edilen veriler analiz edilerek, değerlendirmek için uygun bulunan 24.441 bireyin kaçınmacı bağlanma seviyeleri ile silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşıma ilişkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Katılımcıların ortalama 3,34 değerinde kaygılı bağlanma stiline sahip oldukları tespit edilmiştir. Dağılımın standart sapması ise 1,02'dir.

Bu örneklem setinde hiçbir silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşımayanların ortalama kaygılı bağlanma oranı 3,34'dür ve standart sapma 1,01 seviyesindedir. Ateşli silah taşıyanların kaygılı bağlanma seviyesi ortalama 3,30 seviyesine düşerken standart sapma da 1,01 seviyesine düşmüştür. Biber gazı taşıyanların kaygılı bağlanma oranı 3,48 değerine yükselirken standart sapma da 1,07 seviyesine yükselmektedir. Çakı-bıçak taşıyanlarda kaygılı bağlanma ortalaması 3,47 değerinde ölçülürken standart sapma da 1,06 seviyesinde tespit edilmiştir. Elektrikli cihaz taşıyanların kaygılı bağlanma ortalaması 3,72 ile örneklemin en yüksek seviyesine ulaşırken standart sapma da 1,30 seviyesinde yüksektir. Kesici-delici alet taşıyanların kaygılı bağlanma ortalaması 3,64'dür ve standart sapma ise 0,99 ile düşük çıkmaktadır.

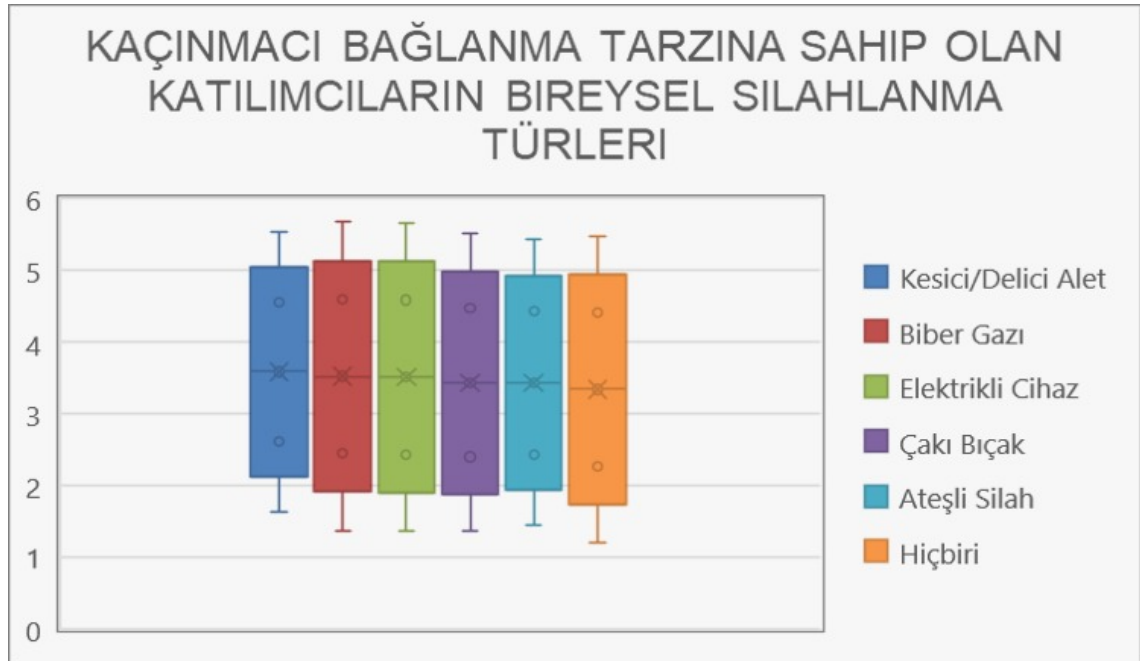
Tablo 28 - Kaygılı bağlanan bireylerin bireysel silahlanma çeşitleri ve oranları

Katılımcıların 24.442 tanesi kaçınmacı bağlantı oranlarını ölçmeye yarayacak veri temin etmiştir. Örneklemin kaçınmacı bağlanma ortalaması 3,35 değerini alırken standart sapma da 1,07 seviyesinde gerçekleşmiştir. Katılımcılardan silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşımadığını belirten 22.550 kişinin ortalama kaçınmacı bağlanma seviyesi 3,34 değerinde ölçülürken standart sapma da 1,07 olmuştur. Katılımcılardan 361 adedi ateşli silah taşıdığını belirtmiş ve ortalama kaçınmacı bağlanma seviyeleri 3,43 değerinde ölçülmüştür. Standart sapması ise 1,00'dir.

Katılımcılardan biber gazı taşıdığını belirten 532 kişinin kaçınmacı bağlanma seviyesi 3,52 ortalama ile belirlenirken standart sapma 1,07'dir. Çakı-bıçak taşıdığını beyan eden 857 katılımcının kaçınmacı bağlanma seviyesi ise 3,44 iken standart sapmaları 1,04'dür. Elektro-şok cihazı taşıdığını söyleyen 53 katılımcının kaçınmacı bağlanma seviyesi 3,51 olurken standart sapması 1,07 değerindedir. Geriye kalan 89 katılımcı yanlarında kesici ve delici alet taşıdıklarını belirtmiştir. Bu katılımcıların kaçınmacı bağlanma seviyesi de ortalama 3,59 değerinde ölçülürken standart sapmaları 0,97 seviyesinde tespit edilmiştir.

Tablo 29 - Kaçınmacı bağlanan bireylerin bireysel silahlanma çeşitleri ve oranları

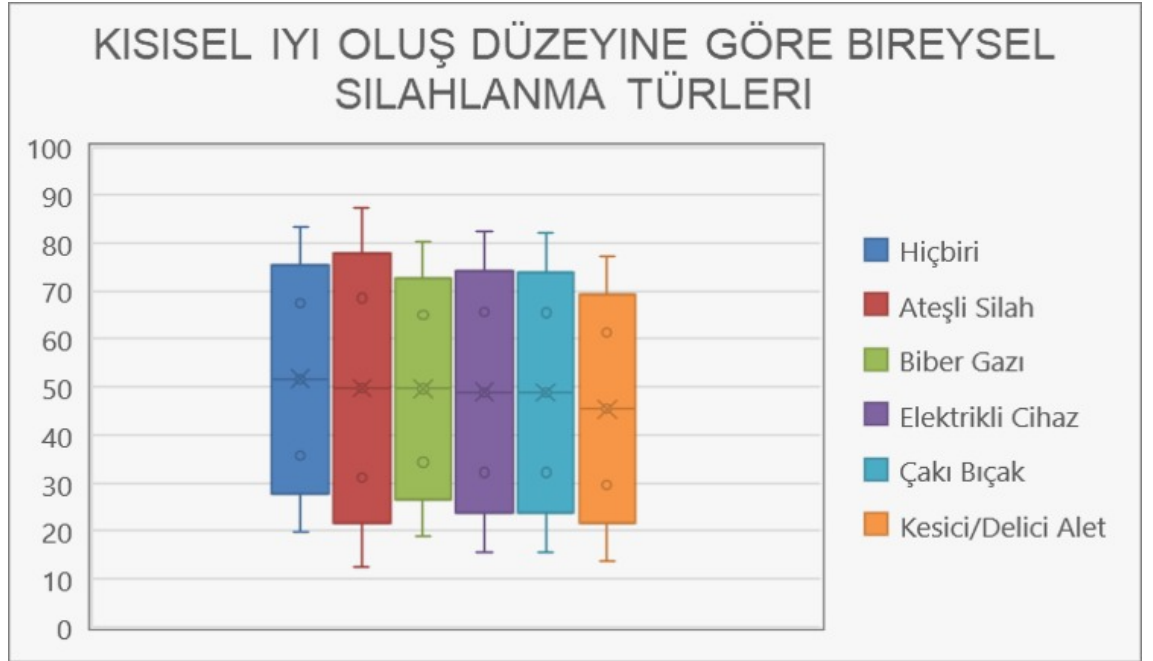

Örnekleme toplam 24.469 denek kişisel iyi oluş düzeyini ölçen testleri doldurarak veri sağlamışlardır. Ortalamada deneklerin kişisel iyi oluş düzeyi 51,5 değerinde ölçülürken, standart sapma 16,0'dır. Bu örneklem grubunda, herhangi bir silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşımayan 22.557 katılımcının kişisel iyi oluş durumu 51,7 seviyesindedir. Standart sapma ise 15,9 görünmektedir.

Örneklem grubunda taşıma ruhsatlı ateşli silah taşıyan 361 katılımcının kişisel iyi oluş seviyesi 49,8'dir. Standart sapmaları 18,7 değerini almıştır. Aynı grupta 532 katılımcı biber gazı taşıdıklarını bildirmiştir ve bu grubun kişisel iyi oluş seviyeleri 49,6'dır. Standart sapmaları ise 15,3 seviyesine düşmektedir. Çakı bıçak taşıyan 857 deneğin ortalama kişisel iyi oluş seviyeleri 48,8'dir ve standart sapma 16,7'dir.

Katılımcılardan 53 kişi elektro-şok cihazı taşıdıklarını bildirmişlerdir. Elektro-şok cihazı taşıyan katılımcıların ortalama kişisel iyi oluş seviyeleri 48,9'dur ve standart sapma 16,8'dir. Geriye kalan 89 katılımcı kesici ya da delici alet taşıdığını belirtmiştir. Bu grubun kişisel iyi oluş durumu ortalama 45,4'dür. Standart sapma ise 15,9'dur.

Tablo 30 - Bireysel silahlanma çeşitlerine göre Psikolojik İyi Oluş düzeyleri

Kategorik gruplarda ilişkileri anlamlandırabilmek için uygulanan literatürde kabul görmüş ana testlerden birisi varyans analizi ANOVA'dır. ANOVA, F dağılımı kullanarak farklı grupların ortalama ve standart sapma değerleri üzerinden dağılım bazında anlamlı şekilde ayrışıp ayrışmadıklarını ölçer. Buna göre katılımcıların kişisel iyi oluşları ve silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşımaları arasındaki bağlantı pozitif yönde anlamlı çıkmaktadır. Çünkü 6 farklı kategori göz önüne alındığında 5'e 24.463 serbesti derecesinde F istatistiği 10,4 değerini almaktadır ve tabloya göre 10.000'de 1 güven aralığı olasılık değerinde anlamlılık ifade etmektedir.

Benzer şekilde yine 5'e 24.436 serbesti derecesinde kaçınmacı bağlantı ve silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşıma arasındaki ilişki de 5,85 F istatistiği ile 10.000'de 1 güven aralığı olasılık değeriyle anlamlı çıkmaktadır.

Son olarak da kaygılı bağlantı ve silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşıma arasındaki ilişki de 5'e 24.435 serbesti derecesinde 8,06 F istatistiği almıştır. Bu istatistik F tablosuna göre 10.000'de 1 güven aralığı olasılık değeriyle anlamlılık ifade etmektedir.

ANOVA testlerinde null-hipotez, gruplar arasında farklılık bulunmadığı şeklinde kurulmaktadır. Null-hipotezin red edilmesi durumunda, yani F istatistiği kritik eşikten büyük çıkarsa gruplar arasında farklılık bulunmadığı hipotezi reddedilecektir.

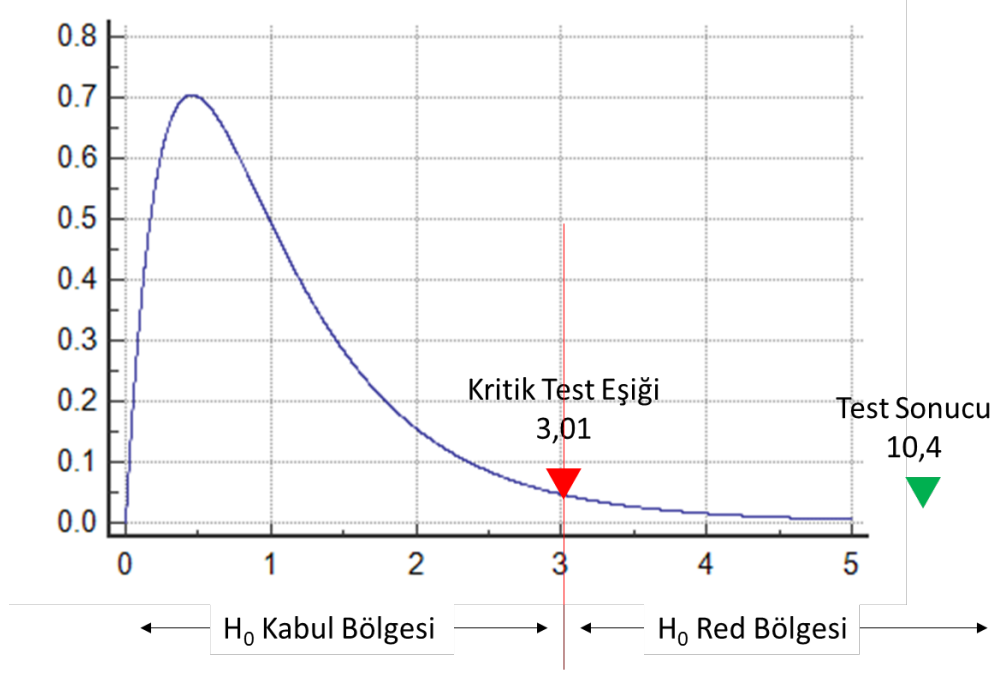
Test sonuçlarına göre tüm gruplarda null-hipotez reddedilmiştir.

H_0 : Gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

H_1 : Gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

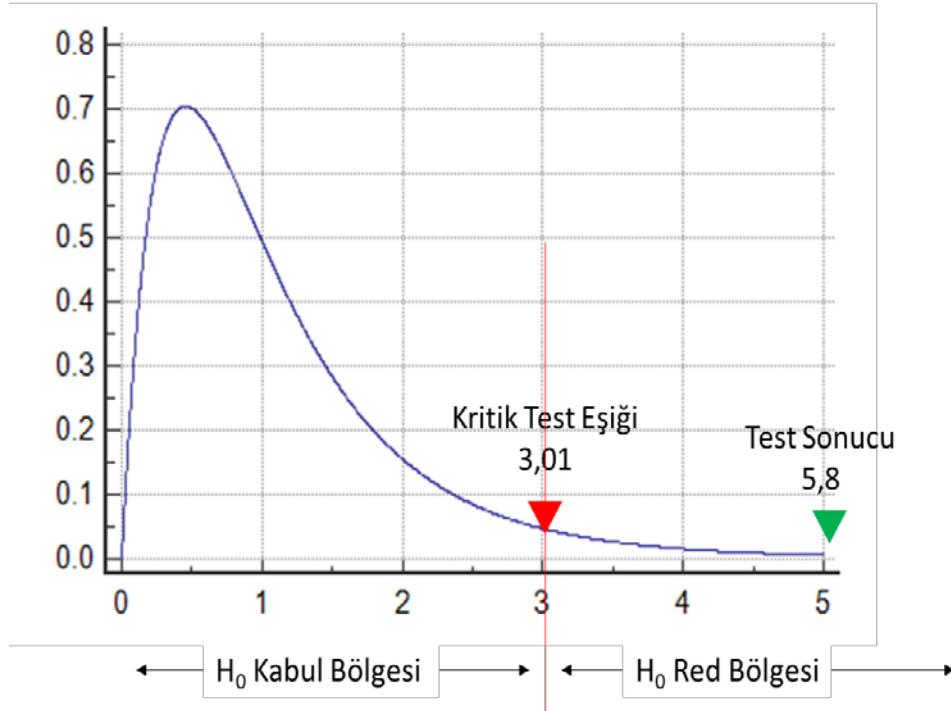
Tablo 31 - Kişisel iyi oluş skorlarına göre bireysel silahlanma

Kişisel İyi Oluşa Göre Silah Ya Da Kişisel Güvenlik Ekipmanı Taşıma Testi

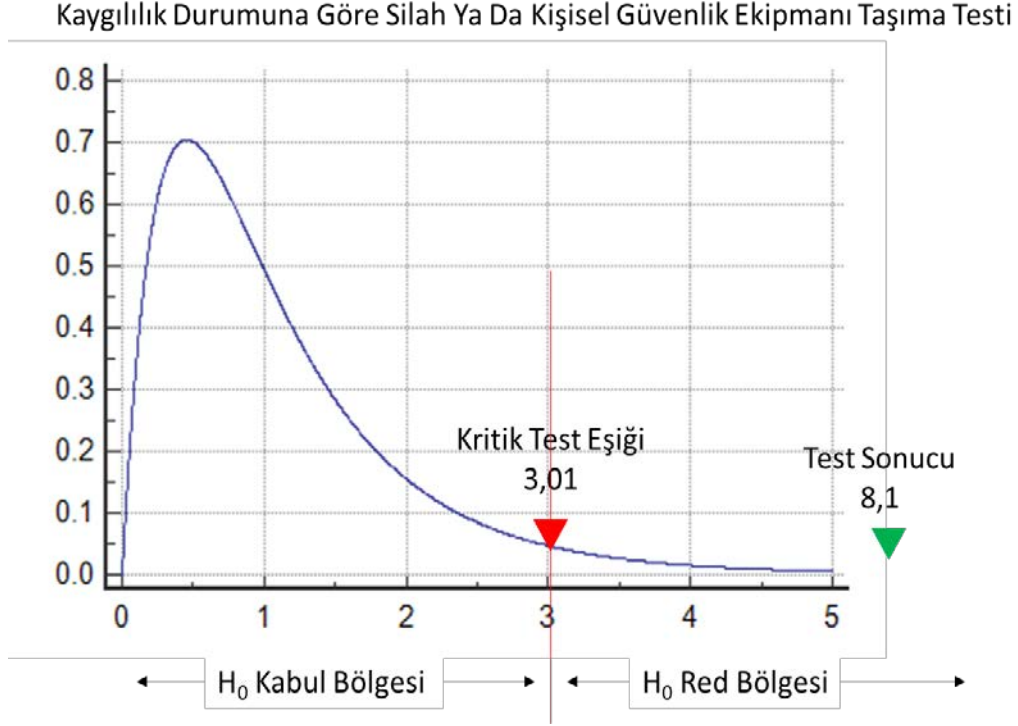

Tablo 32 - Kaçınmacı bağlananlarda bireysel silahlanma

Kaçınmacı Bağlanmaya Göre Silah Ya Da Kişisel Güvenlik Ekipmanı Taşıma Testi

Tablo 33 - Kaygılı bağlananlarda bireysel silahlanma

Daha spesifik ve detaylı yorumlama açısından Post Hoc testlerden Tukey HSD ile kategorilerin birbiri arasındaki farklılaşma incelenmiştir. Buna göre bireylerin kişisel iyi oluş durumlarına bakıldığında hiçbir silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşımayanlar ile biber gazı, çakı-bıçak ve aynı zamanda kesici-delici alet taşıyanlar arasında anlamlı bir ayrışma ortaya çıkmaktadır. Ancak spesifik açıdan ayrışmalara bakıldığında birbirine benzeyen çakı-bıçak ve kesici-delici alet grupları %1 güven aralığı olasılık değeriyle çok güçlü bir ayrışmaya işaret ederken, öldürücü olmayan ve daha barışçıl sayılan biber gazının istatistiği yalnızca %5 güven aralığı olasılık değerinde görece zayıf bir anlamlılık göstermektedir. Bu test sonuçlarına göre hiçbir silah taşımayan, taşıma ruhsatlı ateşli silah taşıyan ve elektro-şok cihazı taşıyanların psikolojik iyi oluş düzeyleri pozitif yönde benzerlik göstermektedir. Buradan şu anlam çıkarılabilir; ateşli silah taşıma ruhsatına sahip olan bireyler toplumda belirli bir konum elde etmek zorundadırlar.

Türkiye'deki ateşli silah ruhsatlandırma sistemi, çok basite indirgenirse, ekonomik ya da siyasi bir statü sahibi olan insanlara imkan tanımaktadır. Bu sebeple, ABD'de olduğu gibi, her isteyen birey taşıma ruhsatlı bir ateşli silaha ulaşamayacağı için,

bu popülasyonun öznel iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğu ve bu bağlamda psikolojik iyi oluşlarını da pozitif yönde etkilediği varsayılmaktadır. Diğer yandan elektro-şok cihazı ve biber gazının karşı tarafa kalıcı zarar verme olasılığı son derece düşüktür. Dolayısı ile psikolojik açıdan kendini iyi hisseden birisinin bu tip kişisel güvenlik ekipmanı taşıması normal karşılanabilir. Ancak, karşı tarafta kalıcı hasar bırakabilecek ve hatta hayati risk taşıyan ekipmanlar olan çakı-bıçak, kesici-delici alet taşıyanların diğer gruplardan anlamlı şekilde ayrışması ve psikolojik iyi oluş düzeyi ile negatif yönde anlamlı olması anlaşılabilir olmaktadır.

Kaçınmacı bağlantı kuran örneklem grubundaki ayrışma incelendiğinde biber gazı taşıyan kitle ile herhangi bir silah ya da kişisel güvenlik ekipmanı taşımayanlar arasında anlamlı bir fark kaydedilmektedir. Buradaki ayrışma %5 güven aralığı olasılık değerinde zayıf bir ifadedir. Bu nedenle kaçınmacı bağlantı kurma ve bireysel silahlanma arasında mevcut veri seti ve örneklem ile rasyonel bir bağlantı kurmak mümkün değildir.

Örneklemin kaygılı bağlanma derecesi incelendiğinde, hiçbir silah taşımayanlarla biber gazı ve çakı-bıçak taşıyanlar arasında anlamlı bir ayrışma görülmektedir. Her iki ayrışma da %5 güven aralığı olasılık istatistiğinde anlam ifade etmemektedirler ve görece zayıf kalmaktadırlar. Bu açıdan kaçınmacı ya da kaygılı bağlantı ile silah taşıma arasındaki ilişki güçlü görülmemektedir. Ayrıca, biber gazı taşıyan grubun bağlantı özelliğinin farklılaşması cinsiyetle ilişkilendirilebilir. Çünkü ağırlıklı olarak kadınlar tarafından biber gazı taşınmaktadır. Çakı-bıçak taşıyanların kaçınmacı bağlantı kurmalarıyla silah taşımaları arasında bir ilişki olmamasına karşılık kaygılılık nedeniyle bu tür ekipmanları taşıdıkları görülmektedir. Endişe nedeniyle bu grubun yanında çakı-bıçak taşıdığı söylenebilir (*bakınız Tablo 26*). Ateşli silah taşıma oranlarında erkekler kadınlardan yaklaşık 10 kat daha yüksek bir silahlanma eğilimi göstermişlerdir. Kesici-delici ile çakı-bıçak taşıma bakımından erkekler yine kadınlara oranla yaklaşık 3 kat daha yüksek silahlanma eğilimi göstermişlerdir. Elektro-şok cihazı taşıma oranının her iki cinsiyet için de aynı olduğu saptanmıştır. Ancak, biber gazı taşımayan kadınlar, erkeklere oranla yaklaşık 6 kattan daha fazladır. Dolayısıyla, eldeki verilere bakarak, psikolojik iyi oluş seviyesi düştükçe erkekler çakı-bıçak ve kesici-delici aletler, kadınlar ise biber gazı taşıma eğilimi göstermektedir diyebiliriz.

BÖLÜM 5. SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen verilerin analizinden elde edilen sonuçların yorumları ve öneriler yer almaktadır.

5.1. YORUMLAR

Çalışmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulguların yorumlanması yer almaktadır.

Elde edilen veriler doğrultusunda güvenli bağlanma stili ile psikolojik iyi oluşun bireysel silahlanma ile negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Güvenli bağlanan bireyler ile psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek olan bireyler, bireysel silahlanmayı tercih etmemektedir. Güvenli bağlanma ve psikolojik iyi oluş düzeyi artıkça, bireyselse silahlanma oranı düşmektedir. Bu sonuçlar beklentileri karşılamaktadır. Zira güvenli bağlanan kişilerin öz saygısı ile sevgisi yüksek, çevresiyle uyumu ve pozitif ilişki kurma düzeyi yüksektir (Bowlby 1988, Bartholomew&Horowitz 1991). Gerek özgüvenli hareket etmesi, gerekse diğerleriyle güvene dayalı, uyumlu bir iletişim kurmasından dolayı, güvenli bağlanan bireylerin stres, kaygı ve suç korkusunun düşük olması beklenilebilir bir durumdur.

Güvenli bağlanma ile psikolojik iyi oluşun ateşli silah taşıma ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermesi beklentilerin aksi bir durumdur. Güvenli bağlanmanın ve psikolojik iyi oluş düzeyinin yüksek olduğu bireylerin ruhsatlı ateşli silah taşıma oranı da anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Bu anlamlı farklılığın sebebinin toplumsal ve

kültürel normlarda aranması gerektiği düşünülmektedir. Zira “at, avrat, silah” kültürünün devam ettiği bir coğrafyada, “Beylik silahı” kavramının devam ettiğini söylemek mümkündür. Ateşli silah ruhsatlandırma prosedürlerinin de mesleki, ekonomik ve siyasi statü üzerinden devam etmekte olduğunu göz önünde bulundurursak, toplumdaki bazı yüksek statülü bireylerin ruhsatlı ateşli silahları bir aksesuar gibi taşımak üzere edindiklerini söylemek mümkün olabilmektedir.

Kaçınmacı bağlanma ile biber gazı arasında anlamlı bir ilişkinin saptanması beklentileri karşılamaktadır. Biber gazı gibi, saldırganla yaklaşmak gerekmeden, kalıcı hasar bırakmayan bir güvenlik ekipmanı taşımak kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin duygulanım ve düşünce yapıları ile uyumudur. Zira bu kişiler aslında diğerleri ile pozitif bağlar kurmak isteyen, ancak özgüvenleri düşük olan, sosyal fobileri ve reddedilme endişeleri olan bireylerdir (Ainsworth 1989). Bu nedenle başkalarının onlar için ne düşündükleri önemlidir; ve başkalarının gözünde olumsuz imaj bırakmaktan kaçınırlar. Bu sebeple belirli bir mesafeden, öldürücü olmayan, kalıcı bir hasar bırakma ihtimali oldukça düşük bir kişisel güvenlik ekipmanı bulundurmaları mevcut profile uygundur.

Psikolojik iyi oluş ile bireysel silahlanmanın negatif yönde anlamlı bir fark taşıyor olması da beklentilerle uyumludur. Zira özkabul, özerklik, diğerleriyle olumlu ilişkiler ve çevresel hakimiyet düzeyi yükseldikçe kaygı, güvensizlik ve korkuya dayalı silahlanma ihtiyacının düşmesi kendi içinde tutarlıdır. Psikolojik iyi oluş ile ateşli silah, taşımanın pozitif yönde, ancak anlamlı olmayan bir ilişki sergilemesi de beklentileri karşılamaktadır. Ateşli silah ruhsatlandırma sistemi gereğince öznel iyi oluş seviyesi, toplumdaki ekonomik yada siyasi profili yüksek kişilerin taşıma ruhsatına erişimi olmasından dolayı ruhsatlı silahlanma öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile anlamlı olmayan bir ilişki gösterme eğilimindedir.

Elde edilen veriler doğrultusunda kişisel iyi oluş düzeyi ile biber gazı, çakı-bıçak ve kesici-delici aletler taşınması arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Psikolojik iyi oluş seviyesi arttıkça bahsi geçen ekipmanları taşıma oranı düşmektedir.

Ancak, psikolojik iyi oluş seviyesi anlamlı şekilde düştükçe, biber gazı, çakı-bıçak ve kesici delici ekipman taşıma oranı anlamlı şekilde yükselmektedir. Bu değişkenleri cinsiyete göre değerlendirmekte fayda olacağı düşünülmektedir. Zira hiçbir şey taşımayan bireylerle, elektroşok cihazı taşıyan bireylerin dağılımı oldukça homojen bir yapıdadır. Ancak, ateşli silahlar, çakı-bıçak, kesici-delici aletlerin taşınmasında erkekler, biber gazı taşınmasında da kadınlar yönünde anlamlı farklar görülmektedir.

Eğitim seviyesi ile bireysel silahlanma arasında anlamlı bir fark saptanmamakla birlikte, hemen her silah grubunda lise ve üniversite seviyesinde artış yaşandığı ve yüksek lisans seviyesinde düşüş görüldüğü saptanmıştır.

İstatistiksel açıdan anlamlı olmayan kesici-delici aletleri çakı-bıçak grubunda değerlendirerek ve yine istatistiksel anlam ifade etmekten uzak olan elektroşok cihazı taşıyan grubu çalışmanın dışında bırakırsak, ortaya şöyle bir tablo çıkmaktadır:

Tablo 33 - Eğitim seviyelerine göre taşınan silahların ve ekipmanların türü

	Ruhsatlı Ateşli Silah	Ruhsatsız Ateşli Silah	Kesici Delici	Biber Gazı
Eğitimsiz	9	9	17	5
İlkokul	44	23	41	8
Ortaokul	82	57	75	8
Lise	301	179	255	125
Üniversite	533	201	497	333
Yüksek Lisans	92	18	63	56

Hemen tüm ateşli ve ateşsiz silahlarda lise ve üniversite düzeylerinde artışlar görülmektedir. Bu bireysel silahlanma eğilim ABD örneği ile uyumludur. ABD’nde de eğitim seviyesi, gelir seviyesi ve sosyoekonomik düzey yükseldikçe bireysel silahlanma eğilimi yükseliş göstermektedir. Orta yaş ve üzeri, yüksek okul ve üniversite seviyesinde eğitim düzeyine sahip, kırsalda yaşayan, beyaz, erkek grupları ABD’ndeki en yüksek silahlanma oranına sahipler (Yablon 2016). Bu bağlamda beklentileri tam olarak karşılamakla birlikte, sosyal medya ve diğer görsel yaygın mecralarında model oluşturan

normlara doğru bir kayma seyretmesi bakımından anlaşılabilir bir eğilim gözlenmektedir diyebiliriz.

5.2. ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırılan konular ile ilgili ilerleyen dönemlerde yapılabilecek çalışmalar için öneriler kısmı yer almaktadır.

Bireysel silahlanmanın ülkemizdeki mevcut durumu ile ilgili yapılmış çalışma sayısı çok azdır. Bunun temel nedenlerinden biri olarak ülkemizdeki kayıtlı ateşli silah sayısına erişimin son derece kısıtlı olmasıdır. Zira bu çalışma aşamasında ülkemizdeki kayıtlı ateşli silah sayısı ile ilgili yetkili mercilere yapılan başvurular olumsuz karşılanmıştır. Ayrıca, ülkemizdeki suç istatistikleri de çalışmada sadece bağımsız kuruluşların gazete haberlerinden derledikleri bulgulara dayanmaktadır. Zira bu konu ile ilgili olarak da verilere ulaşım mümkün olmamaktadır. Yine de, ülkemizde gerek kayıtlı ateşli silah sayısının, gerekse ateşli silahlarla işlenen suçların, nüfusa oranla diğer pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeye kıyasla oldukça düşük seviyede olduğunu belirtmek mümkündür.

Ülkemizdeki bireysel silahlanmayı daha iyi anlayıp, çözüm önerileri getirebilmek için önce bulunan ateşli silahları ve bu silahları edinen insanları tek bir grup içinde değerlendirmenin yanlış olacağı düşünülmektedir. Suça alet olması muhtemel silahlardan ziyade, suç işlemesi muhtemel insanları kontrol altına almak adına çalışmalar yapılması çok daha mantıklı hale gelmektedir. Zira silahlar suça sadece aracılık etmektedirler. Ancak silahların uygunluğu durumunda hem suçlarda, hem de suç dışı yaralanmalarda önemli oranda artışlar olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu konuda silah vasfı olan ekipmanların üretimi, satışı, alımı, taşınması ve korunması hakkında bilinçlendirme ve bilgilendirme kampanyaları yürütmenin ehemmiyeti artmaktadır.

EGM KOM raporları incelendiğinde, operasyonların ve yaptırımların arttırılması sebebiyle yasaların caydırıcılığı arttıkça, kaçakçıların ateşli silahtan ziyade sigara, alkol, elektronik eşya gibi yasal yaptırımı daha hafif olan maddelerin yasadışı yollarla ülkeye

sokulması yolunu benimsedikleri görülmektedir. Kaçak silah imalatı ile ilgili operasyonların ve Doğu Karadeniz Silah Projesi'nin neticesinde bölgedeki yasadışı silah üretiminin de büyük oranda azaltıldığı belirtilmektedir.

Ancak yine de bireysel silahlanmanın olumsuz sonuçlarını azaltabilecek uygulamaların hayata geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ülkemizde ateşli silahların düzenlenmesinde kullanılan *6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun*' gereğince ruhsat alım koşullarının yeniden düzenlenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Zira adı geçen yasa 1953 yılı tarihlidir ve günümüze kadar 33 kez ek ve değişikliğe uğramıştır. Ancak günümüz koşullarına, teknolojik gelişmelerine ayak uyduracak, yeni bir yasa çıkartılması ve bu yasanın yiv-setli, yiv-setsiz ayrımı yapmadan bütün ateşli silahları aynı başlık altında toplaması önemlidir.

Ülkemizde mevcut ateşli silahların taşıma yada bulundurma maksadıyla ruhsatlandırması çeşitli meslek grupları, can güvenliği durumu veya Valilik makamının sebep aranmaksızın takdirine bağlıdır. Valilik makamının sebep aranmaksızın takdirine bağlı olması ile ilgili yönetmelik şöyledir:

ATEŞLİ SİLAHLAR VE BIÇAKLAR İLE DİĞER ALETLER HAKKINDA YÖNETMELİK

*Can güvenliği nedeniyle silah taşıma ruhsatı verilmesi
Madde 7 –(Değişik: 1/5/2002 -2002/4158 K.)*

İl valileri;

a) Can güvenliği nedeniyle silah taşıma ruhsatı verilmesi (1)Madde 7 –(Değişik: 1/5/2002 -2002/4158 K.)İl valileri; a) Yaptıkları iş, sosyal, ekonomik, kültürel ve mesleki faaliyetleri ya da buldukları yer ve zaman itibarıyla can güvenliklerinin ciddi ve harici tehdit ve tehlikelere maruz kalacağı kuvvetle muhtemel olduğu anlaşılan Türk vatandaşları ile karşılıklılık esasına göre ülkemizde çalışma ve ikamet izni sahibi yabancı uyruklu şahıslara, talepleri halinde silah taşıma ruhsatı verebilir. Ancak (a) bendinde geçen şahısların can güvenliklerinin ciddi ve harici tehditlere maruz kalacağının kuvvetle muhtemel olup olmadığı hususu valiler tarafından takdir edilir.

Ateşli silah ruhsatı almak için gerekli koşullar 6136 sayılı adı geçen ve **Ek 1**'de yer alan adı geçen yasada belirtilmektedir.

1) Öncelikle, bireysel silahlanmanın olumsuz yansımalarını asgariye indirebilme konusunda üzerinde önemle durulacak bir diğer noktanın ise kayıtsız silahları kayıt altına

almayı sağlayacak bir genel af çıkartılmasıdır. Bir kereliğe mahsus olarak sabıka kaydı ve sağlık raporu dışında belgesi aranmaksızın, suça karışmadığı belgelenen atadan kalma, hediye, antika, v.b. statüde olan fabrikasyon ateşli silahlar ruhsatlandırılarak kayıt altına alınabilir. Zira suç işleme maksadı olmaksızın, çeşitli nedenlerle ateşli silah sahibi olmak isteyen, ancak vergi borcu, ruhsat harcı ve ateşli silah ücreti gibi maddi sıkıntılar nedenlerle ruhsatlı silah temin edemeyen, ancak hali hazırda ateşli silah sahibi olan pek çok insan olduğu tahmin edilmektedir. Ruhsat işlemlerinin kolaylaştırılmasının ve yerli silah sanayinin geliştirilmesinin de, özellikle suç işlemek kaydı olmayan ancak silahlanmak isteyen vatandaşları kaçak yollarla silah temin etme ve bulundurma arayışından vazgeçireceği düşünülmektedir.

2) Ülkemizde yarı otomatik tabanca ruhsatlandırılması için ilgili yasa (6136 sayılı yasa) 1953 yılındaki ateşli silah teknolojilerini temel alarak oluşturulmuş bir yasadır. Zaman içinde çok fazla sayıda ek ve değişiklik yapılmış olsa da, yeni ve kapsamlı bir yasal düzenleme kaçınılmaz hale gelmiştir. Günümüzdeki ateşli silah türleri, şarjör kapasiteleri, aksesuarlar ve aparatları, el yapımı yada dönüştürülmüş silahları, 3D yazıcılarda üretilen silahları, ve yakın zamanda aktive edilmesi mümkün olan teknolojik gelişmeleri içeren yeni bir çalışma yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Zira, üzerinde 33 adet ek yada değişiklik olmasına rağmen, hala eksikleri ve boşlukları olan bir yasadan bahsetmekteyiz. Ateşli silah alma hakkı verilen meslek grupları yenilenmelidir, alım için istenilen belgeler düzenlenmelidir.

a. Şöyle ki, gazete, dergi gibi yayın organlarının yerini web siteleri, podcast'ler, sanal haber siteleri almıştır. Ancak "sarı basın kartı" olan biri, belli bir süre kayıtlı olarak habercilik yaptığını belirtip taşıma ruhsatı alabiliyorken, çok daha fazla takip edildiği halde, yazılı ve görsel basın dışında yayın yapan, üreten hiç kimseye aynı hak tanınmamaktadır. Detaylar Cumhurbaşkanlığınca yayınlanan Basın Kartı Yönetmeliği'nde mevcuttur. (*Ek 3*)

b. Meslek grupları arasında yer alan 'Arıcı' ve 'Çiftçi'nin neden yarı otomatik tabanca taşıma ruhsatı alımına uygun görüldüğü bilinmemektedir. Mantıklı tek "açıklama doğada yaban hayvanı saldırısına maruz kalma ihtimali" yada "soyguna uğrama ihtimali" gibi gözükse de, her iki açıklama da ge-

rekli desteğe sahip olmaktan uzaktır. Öncelikle doğada yırtıcı hayvan saldırısına uğrayan insanların istatistiksel olarak incelenmesi gerekmektedir. Bahsedilen risk, reel bir risk midir, iyi anlaşılmalıdır. Yani büyükşehirde, kentte veya kasabada yaşayan sıradan bir vatandaşın, hayatın doğal akışında suç mağduru olma ihtimalinden daha yüksek bir ihtimal bulunduğu varsayılmamaktadır. Bununla birlikte, söz konusu riskler hayata geçse ve ayı, kurt, v.b. vahşi hayvanların saldırması durumunda, bu tip yırtıcıları durdurabilecek kapasitedeki ateşli silahlar yarı otomatik tabancalar değil, yüksek kalibre av tüfekleridir. Bu bakımdan taşıma ruhsatı almaya uygun görülen meslek gruplarının çağın gereklerine ve mevcut risklere göre tekrar düzenlenmesi ve belirlenmesinin gerekli olabileceği düşünülmektedir.

- c. Ateşli silah alım koşulları arasında bulunan ve Vergi Dairelerinden alınıp ibra edilmesi zorunlu olan “vergi borcu yoktur” belgesinin hangi amaca hizmet ettiği bilinmemektedir. Vergi borcu olan bireyler yüzbinlerce, hatta milyonlarca TL değerindeki binaları, araçları, materyalleri alabiliyorken, ateşli silah almalarının nasıl bir sorun teşkil edeceği bilinmemektedir. Vergi borcu yoktur yazısı iki istisnai durum hariç, tüm ruhsat işlemlerinde zorunlu tutulmaktadır. İstisnai durumlar şunlardır:

*Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) 'ndan:
TAHSİLAT GENEL TEBLİĞİ SERİ: A SIRA NO: 1'DE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ (SERİ: A SIRA NO: 9)*

*Resmi Gazete
Tarih: 23 Aralık 2017 /Cumartesi
Sayı:30279*

Özellikler 6136 Yönetmeliğinin 7. maddesinin (a) ve (c) bentlerini bunun dışında tutmuş.

a) Yaptıkları iş, sosyal, ekonomik, kültürel ve mesleki faaliyetleri ya da buldukları yer ve zaman itibarıyla can güvenliklerinin ciddi ve harici tehdit ve tehlikelere maruz kalacağı kuvvetle muhtemel olduğu anlaşılan Türk vatandaşları ile karşılıklılık esasına göre ülkemizde çalışma ve ikamet izni sahibi yabancı uyruklu şahıslara,

c) Bakanlığın muvafakati alınmak şartıyla, 3419 sayılı Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair Kanun uyarınca teslim olan veya güvenlik kuvvetlerine yardımcı oldukları için koruma altına alınanlara”

- d. Bu yüzden ‘vergi borcu yoktur yazısı’ gibi nedeni tam anlaşılamayan bürokratik prosedürlerin uygulanması yerine, daha amaca yönelik uygulamalar başlatılmasında fayda olacağı düşünülmektedir. Örneğin, başvuru sahibinin alım öncesi gerçekleştirilmesi gereken düzenlemeler eklenmesinde fayda vardır. Bu düzenlemelerden ilki ise ruhsat sahibinin ev, araç ve işyerinde ateşli silahı güvenli ve başkalarının erişiminden uzak tutacağı kilitli kasa, dolap, v.b. tedbirlerini alınması koşuludur. Söz konusu uygulama aile fertlerinin bilinçli yada bilinçsiz olarak ateşli silaha erişimleri, evden yada araçtan hırsızlık durumları ile işyerine gelen şahısların ateşli silaha erişimleri gibi sorun teşkil edecek durumlarla karşılaşma ihtimali son derece azaltılmış olur. İlaveten alkol alınması yada bilinci etkileyecek etkenlerin varlığı durumunda, genel nakil prosedüründe olduğu gibi, ruhsat sahibinin görev ve makamına bakılmaksızın, ateşli silahı kilitli bölmede ve atım yatağı boş, şarjörü aynı bölmede, boş ve silahtan ayrı olarak, tüm fişekler ise fişek kutusunda ve kilitli halde araçta tutma uygulaması için de temel

oluşturulacaktır. Ülkemizde alkol yada madde etkisi altında yada bilinci tam açık olmayan durumlarda araç kullanılması zaten yasaktır. Ancak başkasının aracında seyahat etmek için de benzer uygulama zorunlu tutulmalıdır. Araç sahibinin bahsi geçen koşullara uygun bir aracı yoksa, sert maddeden, kilitli ve kolay açılmayan bir silah çantasının bulunması zorunlu tutulmalıdır. Ruhsat işlemleri sırasında da alkol ve madde bağımlılığı testlerinin olması önem taşımaktadır. Alkollü mekanlarda çalışan özel güvenlik birimlerine dahi ateşli silah taşıma yetkisi verilmezken, müşteri olarak bu tür mekanlara gelenlerin silah bulundurma yada taşımaları hakkında bir kısıtlama olmaması mevcut yasadaki açıklardan biri olarak görülmektedir.

- e. İlgili uygulamaya ilaveten, ateşli silah ruhsat sahiplerinin adına kayıtlı olan silahlarla başkalarının suç işlemleri durumunda ruhsat sahiplerinin de “suça iştirak” olarak yargılanmalarının yolu açılmalıdır (TCK 4ncü Bölüm). Elbette ki bu konuda ‘kayıp ve çalıntı’ ile ihmal aynı değerlendirilemez. Ancak bizim kanunlarımızda da her olay kendi içinde, özel olarak değerlendirilir. Buna ek olarak, kendilerine ait ateşli silaha sahip çıkamayacak durumda olanların ateşli silah sahibi olma isteği de ayrıca değerlendirilmelidir.

TCK'daki 4ncü Bölümde yer alan Suça İştirak Başlığı altında Yardım Etme m.39/2-b

*5236 Sayılı TCK
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM*

Madde 39-(1) Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, onbeş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez.

2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:

a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek.

*b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya **fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak.***

c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.

- f. Adı geçen maddede, ateşli silah alma başvurusunda bulunan kişilerin geçmiş suç ve sabıka kaydı ile fiziksel ve ruhsal sağlık bakımından uygunluklarını beyan eden heyet raporu sunmaları zorunluluğu son derece isabetlidir. Ancak psikiyatrik değerlendirmelerde bir standardizasyon yoktur. Kurumların uygulamaları esas alınmaktadır. Ateşli silah alımı için yapılan değerlendirmenin standart hale getirilmesi ve periyodik olarak yenilenmeleri gerektiği düşünülmektedir. Silah ruhsatlarının zorlaştırılması, hiçbir koşulda bireysel silahlanmaya olan talebi kontrol edememektedir. Özellikle Rusya, Kuzey Irak ve Suriye üzerinden yurda sokulan çok sayıda ruhsatsız ateşli silaha erişim nispeten çok daha ucuz ve kolayken. Ancak, ruhsatlandırma işlemi süresince başvuru sahibinin ateşli silah güvenliği, bulundurma, taşıma yada kullanımı ile ilgili teorik ve/veya pratik bilgisini ölçen bir genel değerlendirme yapılmamaktadır. Bu sebeple, ruhsat sahibi için süresi uzmanlarca belirlenecek bir “ateşli silah kullanım ehliyeti” programı düzenlenmesinin ve bu eğitim programı sonunda başvuru sahibinin yazılı ve pratik bir sınavda başarı sağlaması şartı koyulmasının son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı program çerçevesinde ruhsat sahibi ile birlikte ikamet eden aile bireylerinin de ateşli silahlarla ilgili temel bilgilendirme ve emniyet kurallarını içeren, sınava tabi olmayan ancak katılımlarının zorunlu olduğu, birkaç saatlik bir eğitimden geçmeleri zorunlu tutulmalıdır.

3) Suç işlemek kastı ile silahlanmayı tercih eden bireylerin ateşli silahlara erişimlerinin engellenmesi ancak ruhsat işlemlerini yürüten ve yasal olmayan yollarla ateşli silahlara erişimi engellemek için çalışan kolluk kuvvetlerinin ve yasa koyucuları ile uygulayıcılarının ortak çalışmaları ile mümkün olacaktır. Kolluk kuvvetlerinin ateşli silahlarla ilgili üretim, satım, alım, bulundurma ve taşıma koşullarını ihlal eden kurum ve kişilerle mücadelesi yasal uygulamalar ve uygulamalarla desteklenmeli, motive edilmelidir. Tıpkı uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelede olduğu gibi, emniyet birimlerinin düzenle-

dikleri operasyonlarda ele geçirdikleri yasa dışı ateşli silah ve mühimmat sayıları üzerinden ödüllendirilmelerinin, yasadışı yollarla silahlanmayı engellemek için mücadele eden kolluk kuvvetlerinin motivasyonlarını artıracakı düşünülmektedir.

5.2.1. BİREYSEL SİLAHLANMA İLE İLİŞKİLİ SUÇLARIN AZALTILMASI

Yasa dışı yollarla ateşli silah bulundurmanın yasalar nezdinde son derece ağır yaptırımlar doğurduğu Japonya, İngiltere ve Avustralya gibi ülkelerde ateşli silahlarla işlenen suçlarda ciddi bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Ancak, ülkemizde hali hazırda mevcut bulunan kayıtsız ateşli silah sayısı düşünüldüğünde ve kayıtsız ateşli silah bulundurmanın hukuki yaptırımları göz önüne alındığında, yasaların yeterince caydırıcı olmadığını söylemek mümkündür. Kaldı ki ateşli silahlarla işlenen suç sayılarını ele aldığımızda 2007-2016 yılları arasında ülkemizde ruhsatlı ateşli silahlarla işlenen suç sayısının 25,547 ancak ruhsatsız ateşli silahlarla işlenen suç sayısının 159,123 olduğunu görmekteyiz (EGM ÖGDB 2017). Benzer bir istatistik de Adli Tıp Kurumu'na gelen ateşli silah vakaları ile ilgili çalışmada elde edilmiştir. ATK'ya gelen 98 ateşli silah ile işlenen vakanın sadece 17'si ateşli silahlarla işlenmiş, geri kalan 81'i ruhsatsız ateşli silahlarla işlenmiştir (Saygılı et al 2009).

Bununla birlikte '*2521 sayılı Avda ve Sporda kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçakları Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurmasına Dair Kanun*' ile *6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun*' entegre edilmeli, ateşli silahların üretilmesi, alımı, bulundurması ve kullanımı ile hak ve yükümlülükler tek bir düzenleme altında, eşit olarak belirlenmelidir. Zira günümüzde 6136 sayılı yasaya muhalefet ederek yarı otomatik da toplu tabanca yakalatmanın cezası ile 2521 sayılı yasaya muhalefet ederek ruhsatsız, yivsiz-setsiz tüfek yakalatmanın cezaları son derece farklıdır. Ruhsatsız tabanca taşımının cezası 6136 sayılı adı geçen yasanın 13ncü maddesince belirlenmiştir:

6136 Sayılı Kanun m.13

Ruhsatsız silah bulundurma, taşıma veya satın alma suçunun cezası şu şekildedir:

Bir Adet Ruhsatsız Silah Bulundurma Suçunun Cezası: Bir adet ruhsatsız silahı ev veya işyerinde bulundurma suçunun cezası 1 yıldan 2 yıla kadar hapis ve 25 günden 100 güne kadar adli para cezasıdır (6136 sayılı Kanun m.13/3). Bir adet silah bulundurulmasına rağmen;

- *Silahın tüfek veya seri ateşli kısa sürede çok sayıda ve etkili biçimde mermi atabilen tam otomatik veya dürbünlü tabanca veya benzerleri olması suçun cezası 5 yıldan 8 yıla kadar hapis ve 500 günden 5000 güne kadar adli para cezasıdır (6136 sayılı Kanun m.13/2).*
- *Nitelik bakımından vehamet arz eden bir silah olması halinde de suçun cezası 5 yıldan 8 yıla kadar hapis ve 500 günden 5000 güne kadar adli para cezasıdır (6136 sayılı Kanun m.13/2).*

Ruhsatsız Silah Taşıma, Satın Alma veya Birden Fazla Ruhsatsız Silah Bulundurma Suçunun Cezası: Bir veya birden fazla silahı taşıma veya satın alma fiili ile birden fazla silahı bulundurma suçunun cezası aynı fıkra düzenlenmiştir. Buna göre, bir veya birden fazla silahı taşıma veya satın alma suçu ile birden fazla silahı bulundurma suçunun cezası 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve 30 günden 100 güne kadar adli para cezasıdır (6136 sayılı Kanun m.13/1).

- *Silahların sayı veya nitelik bakımından vehamet arz etmesi halinde faile verilecek ceza 5 yıldan 8 yıla kadar hapis ve 500 günden 5000 güne kadar adli para cezasıdır (6136 sayılı Kanun m.13/2).*
- *Taşınan, satın alınan veya bulundurulan silahın tüfek veya seri ateşli kısa sürede çok sayıda ve etkili biçimde mermi atabilen tam otomatik veya dürbünlü tabanca veya benzerleri olması halinde, suçun cezası 5 yıldan 8 yıla kadar hapis ve 500 günden 5000 güne kadar adli para cezasıdır (6136 sayılı Kanun m.13/2).*

2521 sayılı yasaya muhalefet ederek ruhsatsız av tüfeği taşımanın cezası ise 6136 sayılı yasaya muhalefet ederek ruhsatsız yarı otomatik tabanca taşıma suçu işleyenlerden çok daha hafif şekilde cezalandırılmaktadır. Bu yasanın düzenlenerek ruhsatsız av tüfeği taşımanın yaptırımının 6136 sayılı yasaya muhalefet suçu işleyenlere uygulanan yaptırımlarla eşit hale getirilmesinde fayda olduğu düşünülmektedir.

2521 Sayılı Kanun Madde 13

(Değişik: 23/1/2008-5728/377 md.)

Mülkiyeti kendisine ait olup olmadığına bakılmaksızın; yivsiz tüfek ruhsatnamesi olmadan yivsiz tüfek bulunduran, satışına aracılık eden, taşıyan veya nakleden gerçek veya tüzel kişilere her tüfek için **beşyüz Türk Lirası idarî para cezası** verilir. Ayrıca **ruhsatname işlemleri tamamlanıncaya kadar tüfek muhafaza altına alınır**. Muhafaza altına alındıktan itibaren **bir ay içinde ruhsatname işlemlerinin tamamlanmaması veya menşeiini ispata yarar belge ibraz edilmemesi hâlinde, tüfeğin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir**. Ruhsatlı yivsiz tüfeğini, bu Kanun hükümlerine aykırı olarak bir başkasına veren kişiye de **beşyüz Türk Lirası idarî para cezası** verilir. Bu Kanun hükümlerine göre **idarî para cezasına ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar vermeye mahallî mülkî amir yetkilidir**.

Oysa ki yarı otomatik tabanca, av tüfeği, hatta ateşsiz silahların ruhsatsız şekilde halka açık alanlarda taşınmaları ile ilgili cezaların aynı başlık altında toplanması gerektiği ve yaptırımların da orantılı olması gerektiği düşünülmektedir.

Silah taşıma suçu işleyen sanıklar için uygulanan cezai yaptırımları kıyaslamak adına, sadece İngiltere’de bıçak, kesici-delici ve diğer ateşsiz silahları taşıma suçu işleyen bir şahsın alacağı cezalara bakmakta fayda vardır. İngiltere’de kesici-delici yada ateşsiz silah taşımayanlara 4 yıla varan hapis ve üst sınırı olmayan idari para cezası yaptırımı uygulanmaktadır. İngiltere’de satılması, satın alınması ve/veya halka açık yerlerde taşınması yasak olan maddeler yasada belirtilmiştir:

CJA 1988, section 139(1)

Bıçaklarla ilgili temel yasa

Aşağıda belirtilen eylemler yasaya aykırıdır:

- 3 inch (7.62 cm) yada daha kısa katlanır çakılar hariç, her türlü bıçağı 18 yaşın altındaki birine satmak
- 3 inch(7.62 cm) yada daha kısa katlanır çakılar hariç her türlü bıçağı, geçerli bir sebep olmadan taşımak
- Yasaklı sayılan bıçakları taşımak, satmak, satın almak
- (yasalara uygun bile olsa) bir bıçağı tehditkar şekilde kullanmak

* *Iskoçya’da, 16 ile 18 arasındakilerin çatal-bıçak takımı ve mutfak bıçakları satın almaları serbesttir.*

Kilitli çakılar

Kilitli çakılar normal çakı sınıfına girmezler ve geçerli bir sebep olmaksızın halka açık yerlerde taşınmaları kanuna aykırıdır. Kilitli çakıların özellikleri:

- Bıçak kısımları açıldıklarında bir mekanizma ile kilitlenir ve sadece mekanizmayı açacak yere yada düğmeye basılarak açılabilir
- Birden fazla bıçağı yada tornavida gibi çok fonksiyonlu aparatları olabilir

Yasaklı bıçaklar ve silahlar

Birleşik Krallık (UK) içinde şu listedekileri satmak, kirlamak, ödünç vermek yada hediye etmek yasaktır:

- Kelebek bıçaklar (diğer adıyla 'balisong'lar) - ortadan ikiye ayrılan sapın içinde gizli bir bıçak bulunur.
- Gizlenmiş bıçaklar - kemer tokası, telefon yada ruj gibi günlük kullanım objelerinin içine yerleştirilmiş kesici yada deliciler
- Sustalı çakılar (otomatik bıçaklar olarak da bilinen) - yaylı mekanizmayı tutan düğmeye basıldığında sapın içinde katlı duran bıçağın hızla kurulduğu bıçaklar
- Yerçekimi bıçakları
- Hayalet bıçaklar - metalden başka malzemelerden üretilen kesici yada deliciler (evde, mutfak kullanımı için kullanılanlar yada oyuncaklar hariç)
- Zombie bıçakları - bir ucu keskin, diğer ucu testereli ve üzerinde saldırı/şiddet için kullanıldığını belirten işaretler olan bıçaklar
- Samuray kılıçları dahil olmak üzere, kılıçlar - 50 [cm.in](#) üzerindeki eğri ağızlı kılıçlar (antika yada 1954 öncesi geleneksel yöntemlerle üretilen kılıçlar gibi istisnalar hariç)
- Baston kılıçlar - içindeki oyuğa kılıç gizlenmiş baston yada değnekler
- Ayı dişi
- Üflenerek içinden ok atılan boru ('üfürük tabancası')
- Teleskopik batonlar/coplar - düğmeye basarak yada savurarak içinde katlı olan çubukların teleskopik olarak açılmasıyla uzayan baton/cop'lar
- Batonlar - düz, yandan saplı yada sürtünme kilitli coplar
- Oyuklu kubotan'lar - ucu sivri, silindir şeklinde anahtarlıklar
- Shuriken'ler - ('Ninja yıldızı' yada 'ölüm yıldızı' olarak da bilinen)
- Kusari-gama - ip, kablo yada zincirin ucuna bağlı orak
- Kyoketsu-shoge - ip, kablo yada zincirin ucuna bağlı çengel uçlu bıçak
- Kusari (yada 'manrikigusari') - ip, kablo yada zincirin ucuna bağlı ağırlık
- El yada ayak pençeleri
- Muştalar

CJA 1988, section 139(1) (İngiliz Ceza Adaleti Kanunu 1988, bölüm 139'e 1)

Bu sebeple suç işleme olasılığı muhtemel profillerin sadece ateşli silahlara değil, ateşsiz silahlara da erişimi kısıtlanmalıdır. Zira bir insanın üzerinde kesici-delici, ezici-bereleyici bir ekipman taşımamasını gerektirecek koşullar son derece kısıtlıdır. Suç mağduru olma korkusu ile taşınabilecek biber gazı, balistik malzemelerden yapılmış koruyucu ekipmanlar v.b. gibi öldürücü olmayan kişisel güvenlik ekipmanları mevcutken, kesici-delici, ezici-bereleyici ekipmanların da yeniden tanımlanmaları gerektiği düşünülmektedir.

Bu konuda kesici-delicilerin şekillerinin değişmesi bir öneri olarak hayata geçirilebilir. Şöyle ki, her kesici aletin sivri uçlu olması yada belli kalınlık ve uzunluklara sahip olması gerekmemektedir. Bu sebeple, kullanım amacına göre üretilen ekipmanların yaralayıcı ve öldürücü özelliği düşürülebilir.

- a. Tıpkı İngiltere’de olduğu gibi, geçerli bir sebebi olmaksızın halka açık yerlerde ateşsiz silah taşınmasının ağır yaptırımlarla desteklendiği bir yasa oluşturulmalıdır. Bu yasa kapsamı dışında kalan ateşsiz silahlar yada kişisel güvenlik ekipmanları net bir biçimde belirtilmeli ve taşıma serbestliği sadece bahsi geçen ekipmanlarla sınırlı kalmalı, yoruma açık olmamalıdır.
- b. Sivri, kalın, uzun olması gerekmeyen tüm bıçaklar kanca burun yada yuvarlak uçlu üretilebilir. Meyve yada sebze kesmek için, yemek yapacak malzemeleri doğramak için kullanılan pek çok bıçak kanca uçlu yada yuvarlak uçlu biçimde de bu amaca hizmet edebilir.
- c. Yaralama yada öldürme bakımından çok daha riskli olan sivri uçlu, kalın, uzun bıçaklar ise üzerinde seri numarası ile üretilerek kimlik ibra eden 18 yaş üstü bireylere satılabilir. Böylelikle seri numarası ile kimlik numarası eşleştirme şansı bulunabilir.
- d. Elbette ki her önlemden daha önemli olan toplumsal bir eğitim ve bilgilendirme kampanyası oluşturulması ve yönetimidir. Ateşsiz silahların da, sıcak silahların sadece kasıt değil, kaza sonucunda da trajedilere yol açtığı defalaraca gözlenmiştir. Tıpkı motorlu araçlar gibi, belli eğitimlerden geçmiş, sadece ihtiyaç durumunda kullanacak, ihtiyacı olmayan durumlarda güvenli ve erişimden uzak şekilde muhafaza altına alabilecek insanların bu silah ve aletlere erişimi olması, bu koşulları gerçekleştiremeyen insanların ise erişiminin olmaması gerekmektedir. Bu koşulların idrak edilmesini sağlayacak caydırıcı ve bilinçlendirici kampanyaların yürütülmesinde fayda olacağı düşünülmektedir.
- e. Ülkemizde boks, kickboks, v.b. sportif müsabakalar, şiddet içerdiği için gece 23.00’den sonra yayınlanabilmektedir. Ancak ana akım medyada, prime time denilen, izlenme oranlarının en yüksek olduğu akşam kuşağında pek çok dizide ve filmde, komedi filmleri ve çizgi filmeler dahil olmak üzere, ateşli silahlar ile kesici-delici aletlerin kasten zarar vermek amacıyla kullanıldığını görüyoruz. Bu tür filmlerin de

benzer denetimlerden geçerek çocukların izleyemeyeceği saatlerde yayınlanmasının gerektiği düşünülmektedir.

Önemli bir hatırlatma; yukarıda bahsi geçen tüm maddeler iyi niyetli insanların sahibi oldukları yada iyi niyetli insanların kullanımı için üretilen ateşli silahların yada ateşsiz silahların kontrolü içindir. İyi niyetli biriyken kötü düşüncelerin yada duygulanımların pençesine düşmüş, mantıklı düşünme becerisini yitirmiş, zihinsel rahatsızlıklar yaşamaya başlayan birini öngörecektir bir değerlendirme yöntemi şu an için mevcut değildir.

Ayrıca, kötü niyetli insanlar bir çubuğu sivrilterek, kalın bir sopanın ucuna çiviler çakarak, büyük ve sert taşları kullanarak da yaralama yada cinayet gibi şiddet suçları işleyebilirler. Bu insanların suç işlemelerini engellemek için soğuk yada ateşli silahları değil, suç işleme eğilimi olan insanları kontrol altına alacak kolluk uygulamaları gerekmektedir. Bu noktada pre-aktif, prediktif polislik tedbirlerinin hayata geçirilip, gerek suç işleme, gerekse suç mağduru olma bakımından risk taşıyan bireylerin tespit edilmeleri ve güvenlik güçlerinin kontrolünü üzerlerinde hissedecekleri bir mekanizma içinde tutulmalarının önemi olası suçlarda azalma sağlanmasına olanak sağlayabilecektir.

Bağlanma stilleri ile ilgili literatürdeki çalışmaların çeşit bakımından kısıtlı kaldıklarını söylemek mümkündür. Genelde anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise ve lisans derecelerindeki öğrencilerin sosyal uyum becerileri, sınav kaygıları, algılanan stres düzeyleri ile ilişki ve evlilik uyumu üzerine yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Suç mağduru olma korkusu, suç ile ilişkisini ölçme bakımından yapılan çalışmalar çok azdır. Bireysel silahlanma ile ilişkisini ölçmek adına yapılan bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bireysel silahlanma daha ziyade toplumsal bazda ele alınmaktadır. Ancak toplumu oluşturan bireylerin tercih nedenleri detaylı olarak incelenmemektedir. İnsanların bireysel silahlanma ihtiyacı hissetmelerini sağlayan nedenlerin inceleyecek çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Ayrıca bağlanma stiline göre farklılık gösteren bireylerin kontrol grupları ile kıyaslanabileceği bireysel silahlanma tercihi, suç mağduru olma korkusu gibi özelliklerinin incelenmesinde fayda olacağı düşünülmektedir.

Psikolojik iyi oluş kavramı ile ilgili literatürün çok kısıtlı olduğu daha çok evlilik doyumu ve güncel bir konu olan aile içi şiddet kavramının çalışıldığı saptanmıştır. Bu nedenle ileride yapılacak araştırmalarda psikolojik iyi oluş kavramının araştırılmaya ihtiyacı olduğu gözlenmiştir. Psikolojik iyi oluşun bireysel silahlanma, suç mağduru olma korkusu yada suç işleme ile ilişkisi ancak uzunlamasına çalışmalarla mümkün olacaktır. Hükümlülerle yapılan görüşmelerde psikolojik iyi oluş düzeylerinin çalışılması çok anlamlı olmamaktadır. Zira, cezaevinde tutuklu bulunan bir hükümlünün psikolojik iyi oluş düzeyinin yüksek olma ihtimalinin oldukça düşük olduğu düşünülmektedir. Psikolojik iyi oluş, silahlar ve suç kapsamındaki çalışmaların daha erken dönemde incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), pp. 709-716.

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant - mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), pp. 932-937.

Ainsworth, M. D. S., & Wittig, B. A. (1969). Attachment and exploratory behavior of one-year-olds in a strange situation. In B. M. Foss (Ed.), *Determinants of infant behavior*, (4). London: Methuen, pp. 111-136.

Akın, A.,& Akın, Ü. (2015). *Psikolojide güncel kavramlar I pozitif psikoloji*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Aksu, Yakup., *Şiddet içeren suçlardan kayıtları olan bireylerin bağlanma stilleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 412677), İstanbul, 2015.

Aktay, Müne., *Üniversite Öğrencilerinde Aleksitimi ve Depresyonun Yordayıcısı Olarak Bağlanma Stilleri*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 375404), İstanbul, 2014.

Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. New York, NY: Holt, Rinehart & Winston.

Amnesty International. (2018). *In the Line of Fire, Human Rights and the US Gun Violence Crisis*. <https://www.amnestyusa.org/reports/in-the-line-of-fire-human-rights-and-the-u-s-gun-violence-crisis/> Son erişim tarihi: 04.04.2019.

- Anglemyer, A., Horvath, T., & Rutherford, G. (2014). The accessibility of firearms and risk for suicide and homicide victimization among household members: A systematic review and meta analysis. *Annals of Internals Medicine*, 160, pp. 101-110.
- Arslan, C. (2009). Anger, self-esteem, and perceived social support in adolescence. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 37(4), pp. 555-564.
- Atcı, İsmail., *Karaman Müzesi Etnografik Seksiyonda Sergilenen Ateşli ve Ateşsiz Silahlar*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 377726), Konya, 2014.
- Avcı, Şerif., *Bireysel Silahlanma ve Toplumsal Şiddet: Samsun Çarşamba İlçesi Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 490959), Samsun, 2018.
- Ayan, Serpil., *Kasten adam öldürme suçu işlemiş hükümlü erkeklerin bağlanma stillerinin, çocukluk çağı travmalarının ve öfke ifade biçimlerinin incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 344834), İstanbul, 2013.
- Azrael, D., Hepburn, L., Hemenway, D., & Miller, M. (2017). The Stock and Flow of U.S. Firearms: Results from the 2015 National Firearms Survey. *Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences*, 3(5), pp. 38-57.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, pp.147-178.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), pp. 226-244.
- Blair, J. P., Nichols, T., Burns, D., & Curnutt, J. R. (2013). *Active shooter events and response*. Boca Raton, FL: CBC Press.
- Bowlby, J. (2012). "A secure base". London: Routledge Press.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Attachment*. New York, NY: Basic Books.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Loss, sadness and depression*. London: Routledge Press.

Bolby, J. (1973). *Attachment and loss: Separation (Vol. 2)*. New York, NY: Basic Books.

Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *The American Journal of Psychiatry*, 145(1), pp. 1-10.

Bowlby, J. (1960). Separation anxiety. *International Journal of Psycho-analysis*, 41, pp. 89-113.

Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*. Aldine, CHI: University Press.

Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, pp. 759-775.

Buhara, Hüdayar M., *Bireysel Silahlanma Çerçevesinde Evlerde ve İş Yerlerinde Silah Bulundurma Olgusu Sivas Merkez İlçe Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 208033), Ankara, 2007.

Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kanknüs Yayınları, pp.428-439.

Bühler, C. (1935). The curve of life as studied in biographies. *Journal of Applied Psychology*, 19, pp. 405-409.

Cao, L., Cullen, F. T., & Link, B.G. (1997). The social determinants of gun ownership: Self protection in an urban environment. *Criminology*, 35, pp. 625-650.

Center for Disease Control. (2017). *Injury Mortality Reports 1999 and Onwards (USA)*. Web-based Injury Statistics Query and Reporting System / CDC WISQARS. Atlanta: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention / CDC.

CJA 1988, section 139(1) (İngiliz Ceza Adaleti Kanunu 1988, bölüm 139'e 1)
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/33/section/139> Son erişim tarihi: 16.05.2019

Cozolino, L. (2014). *The neuroscience of human relationships: Attachment and the developing social brain*. New York, NY: Norton & Company, p. 13.

DeJong, C. (1997). Differential indicators of defensive weapon ownership: A comparison by gender. *Journal of Criminal Justice*, 25, pp. 517-525.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, pp. 542-575.

Diener, E., Larson, R. J., Levine, S. & Emmons, R. A. (1985). Intensity and frequency: Dimensions underlying positive and negative affect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48, pp. 1253-1265.

DHA. (2017). İçişleri Bakanlığında Nazlıaka'ya 'bireysel silahlanma' yanıtı. Hürriyet, Ankara <http://www.hurriyet.com.tr/icisleri-bakanligindan-nazliakanin-bireysel-40449482> Son erişim tarihi: 12.05.2019.

DHA. (2017). İçişleri Bakanlığı'ndan Nazlıaka'nın 'bireysel silahlanma' sorularına yanıt. CNN Türk, Ankara. <https://www.cnnturk.com/turkiye/icisleri-bakanligindan-nazliakaya-bireysel-silahlanma-yaniti> Son erişim tarihi: 12.05.2019.

Doğan, Ahmet., *Karagiündüz Nekropolü Kazısından Elde Edilen Madeni Silahlar*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 125430), Çanakkale, 2002.

Doğan, Fatma., *M.Ö. 3. Bin Yılda Ege Dünyasında Görülen Taş Aletler ve Silahlar*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 160276), Ankara, 2005.

Duckitt, J. (2001). A dual-process cognitive motivational theory on ideology and prejudice. *Advances in Experimental Social Psychology*, 33, pp. 41-114.

Emniyet Genel Müdürlüğü. (2009). *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporu 2009*. <http://www.kom.pol.tr/SiteAssets/Sayfalar/Raporlar/2009.pdf> Son erişim tarihi: 11.03.2019.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Özel Güvenlik Daire Başkanlığı. (2018). *Bireysel Silahlanmaya Dair 2017 Yılı Raporu*. <http://www.ozelguvenlik.pol.tr/Duyurular/Say-falar/B%C4%B0REYSEL-S%C4%B0LAHLANMAYA-DA%C4%B0R-2017-YILI-RAPORU.aspx> Son erişim tarihi: 04.10.2018.

Erikson, E. (1959). Identity and the life cycle. *Psychological Issues, 1*, pp. 18-164.

Fazel, S., & Grann, M. (2006). The population impact of severe mental illness on violent crime. *American Journal of Psychiatry, 163*(8), pp.1397-1403.

Feeney, J. A., & Noller, P. (1996). *Adult attachment*. Beverly Hills, CA: Sage.

Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*(2), pp. 350.

Global Burden of Disease Collaborative Network. (2018). *Global Burden of Disease Study 2017* (GBD 2017) Results. Seattle, United States: Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME).

Global Burden of Disease 2016 Injury Collaborators. (2018). Global Mortality From Firearms, 1990-2016. *Journal of American Medical Association, 320*(8), pp.792–814. <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2698492?resultClick=1> Son erişim tarihi: 20.04.2019.

Gostin, L. O., & Record, K. L. (2011). Dangerous people with dangerous weapons: Access to firearms for persons with mental illness. *Journal of American Medical Association, 305*, pp. 2018-2019.

Gottfriedson, M. R. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Palo Alto, CA: Stanford University Press.

Gold, L. H., & Simon, R. I. (2016). *Gun violence and mental illness*. Arlington, VA: American Psychiatric Association.

Grinshteyn, E., & Hemenway, D. (2016). Violent death rates: The U.S. compared with other high-income OECD countries, 2010. *The American Journal of Medicine, 129* (3), pp.266-273.

Gülayman, Hande B., *Ateşli Silahlar Taşıma ve Bulundurma Suçları (6136 Sayılı yasa Madde 13)*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 145357), İzmir, 2014.

Hamarta, Erdal., *Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik Saygısı, Depresyon ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi*, (Doktora Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 148307), Konya, 2004.

Hanslmeyer, M. (2013). Crime, fear, and subjective well being: How victimization and street crime affect fear and life satisfaction. *European Journal of Criminology*, 10(5), pp. 515-533.

Harari, Y.N. (2011). *Sapiens*. London: Vintage, pp.3-14.

Hemenway, D.,& Solnick, S.J. (2015). The edipemiology of self-defense gun use: Evidence from the National Crime Victimization Surveys 2007-2011. *Preventive Medicine*, 29, pp. 22-27.

Hazan, P,& Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), pp. 1-22.

Hennessy, M. B.& Ritchey, R. L. (1987). Hormonal and behavioral attachment responses in infant guinea pigs. *Developmental Psychology*, 20(6), pp. 613-625.

Hofer, M. A. (1987). Psychobiological roots of early attachment. *Current Directions in Psychological Science*, 15(2), pp. 84-88.

Igielnik, R.,& Brown, A. (2017). *Key takeaways on Americans' view of guns and gun ownership*. Pew Research Center. June 22, 2017. <https://pewrsr.ch/2sZzPjv> Son erişim tarihi: 28.03.2019.

Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME). *Findings from the Global Burden of Disease Study 2017*. Seattle, WA: IHME, 2018.

International Wellbeing Group. (2013). *Personal Wellbeing Index: 5th Edition*. Melbourne: Australian Centre on Quality of Life: Deakin University. <http://www.deakin.edu.au/research/acqol/instruments/wellbeing-index/index.php> Son erişim tarihi: 16.04.2019

Jahoda, M. (1958). *Current concepts of positive mental health*. New York, NY: Basic Books.

Jensenius, J. S. (2014). *National weather service lightning safety: Understanding lightning*. Silver Springs, MD, National Oceanic and Atmospheric Administration, 2014. <http://www.lightningsafety.noaa.gov/science/scienceintro.htm>. Son erişim tarihi: 04.04.2019.

Jonason, P. K., Webster, G. D., Schmitt, D. P., Li, N. P., & Crysel, L. (2012). The Anti-hero in Popular Culture: Life History Theory and the Dark Triad Personality Traits. *Review of General Psychology*, 16(2), pp. 192–199.

Jung, C. G. (1933). *Modern man in search of a soul*. New York, NY: Harcourt, Brace & World.

Kaplan, H. S., Lancaster, J., & Hurtado, A. M. (2000). A theory of human life history evolution. *Evolutionary Anthropology*, 9, pp. 156-185.

Karp, A. (2018). *Civilian Firearms Holdings, 2017*. Estimating Global Civilian-Held Firearms Numbers. Geneva: Small Arms Survey, the Graduate Institute of International and Development Studies, Geneva.

Karp, A. (2007) 'Completing the Count: Civilian firearms' - Annexe online. *Small Arms Survey 2007: Guns and the City*. Chapter 2 (Annexe 4), Cambridge: Cambridge University Press.

Keyes, C. L. M., Shmotkin, D., & Ryff, C. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(82), pp. 1001022.

Kleck, G., Kovandzik, T., Saber, M., & Hauser, W. (2011). The effect of perceived risk of victimization on plans to purchase a gun for self-protection. *Journal of Criminal Justice*, 39, pp. 312-319.

Koslow, T., (2019). *3D gun report - All you need to know in 2019*. <https://all3dp.com/3d-printed-gun-firearm-weapon-parts/> Son erişim tarihi: 23.03.2019.

Law Center to Prevent Gun Violence (2016). <http://smartgunlaws.org> Son erişim tarihi: 31.08.2018.

Lawton, M. P. (1975). The Philadelphia Geriatric Center Morale Scale: A revision. *Journal of Gerontology*, 30, pp. 85-89.

Lee, E. J. (2003). *The Attachment System Throughout the Life Course: Review and Criticisms of Attachment Theory*. Rochester, NY: Rochester Institute of Technology.

Lorenc, T., Clayton, S., Neary, D., Whitehead, M., Petticrew, M., Thomson, H., Cummins, S., Sowden, A., & Renton, A. (2012). Crime, fear of crime, environment, and mental health and wellbeing: Mapping review of theories and causal pathways. *Health & Place*, 18(4), pp. 757-765.

Lyn, T. S., & Burton, D. L. (2004). Adult attachment and sexual offender status. *American Journal of Orthopsychiatry*, 74(2), pp. 150-159.

Lyn, T. S., & Burton, D. L. (2005). Attachment, anger, and anxiety of male sexual offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 11(2), pp. 127-137.

Maila, R., (2018). *Pakistan famous weapons market Dara Adam Khel: Guns Cheaper than I-Phone*, (Video Documentary). <https://www.youtube.com/watch?v=eLHu6OzMlAY> Son erişim tarihi: 13.05.2019.

Martone, C.A., Mulvey, E. P., Yang, S., Nemoianu, A., Shugarman, R. & Soliman, L. (2013). Psychiatric characteristics of homicide defendants. *American Journal of Psychiatry*, 170(9), pp. 994-1002.

Maslow, A.H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50, pp. 370-396.

Maslow, A. H. (1968). *Toward a psychology of being (2nd Edition)*. New York, NY: Van Nostrand.

Mattanah, J. F., Brand, B. L., & Hancock, G. R. (2004). Parental attachment, separation - individuation, and college student adjustment: A structural equation analysis of mediational effects. *Journal of Counseling Psychology, 31*, pp. 213-225.

Mel Bernstein. "Most Armed Man of America". https://www.dragonmans.com/content/military_museum_dragonmans_colorado_springs Son erişim tarihi: 06.01.2019.

Meral, B. F. (2014). Kişisel iyi oluş indeksi - Yetişkin formunun psikometrik özellikleri. *Journal of Happiness & Well-Being, 2(2)*, pp. 119-131.

Miller, M., Azrael, D., & Barber, C. (2012). Suicide mortality in U.S.: The importance of attending to method in understanding population level disparities in the burden of suicide. *Annual Review of Public Health, 33*, pp. 393-408.

Miller M, Hepburn L, & Azrael D. (2017). Firearm acquisition without background checks: Results of a National Survey. *Annals of Internal Medicine, 166*, pp. 233-239.

Miller, M., Lippmann, S.J., Azrael, D., & Hemenway, D. (2007). Household firearm ownership and rates of suicide across the 50 United States. *The Journal of Trauma Injury, Infection, and Critical Care, 62 (4)*, pp. 1029-35. O'Neill, K. L. (2007). Armed citizens and the story they tell. *Men and Masculinities, 9*, pp. 457-475.

Miller, P. H. (2002). Ethology and other evolutionary theories. *Theories of Developmental Psychology, 4*, pp. 279-338.

Miner, M. H., Robinson, B. E., Knight, R. A., Berg, D., Romine, R. S., & Netland, J. (2010). Understanding sexual perpetration against children: Effects of attachment style, interpersonal involvement, and hypersexuality. *Sexual Abuse, 22(1)*, pp. 58-77.

National Shooting Sports Foundation. (2019). *Firearms and Ammunition Industry Economic Impact Report 2019*. <https://d3aya7xwz8momx.cloudfront.net/wp-content/uploads/2019/02/2019-Economic-Impact.pdf> Son erişim tarihi: 08.02.2019.

Neugarten, B. L. (1968). *The awareness of middle age*. Chicago: Chicago University Press, pp. 93-98.

Neugarten, B. L., Havighurst, R., & Tobin, S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16, pp. 134-143.

Nielssen, O., Bourget, D., Laajasalo, T., Liem, M., Labelle, A., Häkkänen-Nyholm, H., Koenraadt, F., & Large, M. M. (2011). [Homicide of strangers by people with a psychotic illness](#). *Schizophrenia Bulletin*, 37(3), pp. 572-579.

Öncü, Murat., *Antisosyal kişilik bozukluğu tanılı bireylerde psikopati ile yüz tanıma ve bağlanma ilişkisi*, (Tıpta Uzmanlık Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 445421), İstanbul, 2016.

Parker, K., Horowitz, J., Igielnik, R., Oliphant, B., & Brown, A. (2017). The Demographics of Gun Ownership - Gun Ownership is Most Common Among Men, Whites. *America's Complex Relationship With Guns: An In-depth Look at the Attitudes and Experiences of U.S. Adults*. Washington DC: Pew Research Center (U.S. Politics & Policy).

Pew Research Center (2017). *America's complex relationship with guns*. <https://www.pewsocialtrends.org/2017/06/22/americas-complex-relationship-with-guns/>
Son erişim tarihi: 17.01.2019.

Phelan, J. E., Sanchez, D. T., Broccoli, T. L. (2010). The danger in sexism: The link among fear of crime, benevolent sexism, and well-being. *Sex Roles*, 62(1-2), pp. 35-47.

Pirelli, G., Wechsler, H., & Cramer, R. J. (2019). *The behavioral science of firearms: A mental health perspective on guns, suicide, and violence*. New York, NY: Oxford University Press.

Planty, M., & Turman, J. L. (2013). *Firearms Violence, 1993 - 2011, Special Report*. (Bureau of Justice Statistics). Washington, DC: U.S. Government Printing Office. <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/fv9311.pdf> Son erişim tarihi: 08.03.2019.

Powdthavee, N. (2005). Unhappiness and crime fear: Evidence from South Africa. *Economica*, 72, pp. 531-547.

Rodgers, C. R. (1961). *On becoming a person*. Boston, MA: Houghton Mifflin.

Roser, M. (2019). *Homicides*. Published online at [OurWorldInData.org](https://our-worldindata.org/homicides). <https://our-worldindata.org/homicides>. Son erişim tarihi: 09.03.2019

Ryff, C. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), pp. 1069-1081.

Ryff, C., & Essex, M. J. (1992). The interpretation of life experiences and well-being: The sample case of relocation. *Psychology and Aging*, 7(4), pp. 507-517.

Ryff, C. & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), pp. 719-727.

Sable, P. (2008). What is adult attachment?. *Clinical Social Work Journal*, 36(1), pp. 21-30.

Saltoğlu, Seren., *The Role of Coping Style as a Mediator Between the Dark Triad and Psychological Well-Being*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 511953), İstanbul, 2018.

Saygılı, S., Uğurad, I., & Kuşkonmaz, E. (2009). Ateşli silah kullanımı ve adli psikiyatri. *Bezm'i Alem Valide Sultan Vakıf Gureba Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 7(1), pp. 9-16. <http://www.turkmedline.net/degilistesi.php?journal=310> Son erişim tarihi: 22.23.2019.

Sarıbek, Ceylin., *İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Mezopotamya Kökenli M.Ö. III. Ve M.Ö. II. Bine Ait Madeni Silahlar*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 302236), Ankara, 2011.

Schore, A. N. (2000). Attachment and the regulation of the right brain. *Attachment & Human Development*, 2(1), pp. 23-47.

Schrafe, E., & Bartholomew, K. (1994). Reliability and stability of adult attachment patterns. *Personal Relationships*, 1, pp.23-43.

Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N.,& Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), pp. 1-11.

Seligman, M. E. ,& Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *The American Psychologist*. 55, pp. 5-14.

Siegel, M., Negussie, Y., Venture, S., Pleskunas, J., Ross, C.S.,& King, C. (2014) The relationship between gun ownership and stranger and nonstranger firearm homicide rates in the United States, 1981 - 2010. *American Journal of Public Health*, 104, pp. 1912-1919.

Sızdıkov, Bagdualet., *Batı Kazakistandaki Sarmat Topluluklarına Ait Silahlar*, (Doktora Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 462089), Ankara, 2016.

Sızdıkov, Bagdualet., *Kazakistan ve Çevresindeki İskit ve Sarmat Silahları*, (Yüksek Lisans Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 325057), Ankara, 2012.

Simpson, J. A. (1999). *Attachment theory in modern evolutionary perspective*. In Cassidy, J.& Shaver, P. R. (Ed.), *Handbook of Attachment: Theory, research and clinical applications*. New York, NY: Guilford Press, pp. 115-140.

Smallbone, S. W.,& Dadds, M. R. (2000). Attachment and coercive sexual behavior. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12(1), pp. 3-15.

Solmuş, T. (2010). *Bağlanma, evlilik ve aile psikolojisi*. İstanbul: Sistem.

Sümer, N.,& Güngör, D. (1999b). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmesi ve yakın ilişkiler üzerinde etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), pp. 35-58.

Sümer, N., Sayıl, M.,& Berument, S. (2016). *Anne duyarlılığı ve çocuklarda bağlanma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Tanrıverdi, Emre., *Silahlanma ve Çevresel Güvenlik*, (Doktora Tezi - YÖK Tez Merkezi, Tez No: 313111), Ankara, 2010.

Tez, Z. (2010). *Patlayıcı, Silah ve Savaş Tekniğinin Kültürel Tarihi*. İstanbul: Doruk, pp.28-61.

Thompson, R. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*. 59, pp. 25-52.

Tonin, E. (2004). The attachment style of stalkers. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 15(4), pp. 584-590.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, tdk.gov.tr/TR/SozBul Son erişim tarihi: 11.01.2019.

Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni. (2019). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2018*. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30709> Son erişim tarihi: 14.03.2019.

Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni 2015. (2015). *İntihar İstatistikleri, 2014* <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18626> Son erişim tarihi: 03.04.2019.

Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni. (2013). *Türkiye Ölüm Nedeni İstatistikleri 2010, 2011, 2012*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15847>. Son erişim tarihi: 28.03.2019.

Tüzün, O.& Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam, 19 (1)*, pp. 24-39.

Twenge, J.,& Campbell, W. K. (2009). *The Narcissism Epidemic: Living in the Age of Entitlement*. New York, NY: Atria Books.

Umut Vakfı, (2012). *Türkiye’de ve Dünyada Bireysel Silahlanma*. <http://www.umut.org.tr/turkiye-de-ve-dunyada-bireysel-silahlanma2/> Son erişim tarihi: 12.04.2019.

Umut Vakfı, (2018). *Türkiye Silahlı Şiddet Haritası 2017*. <http://www.umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahlı-siddet-haritasi-2018/> Son erişim tarihi: 12.05.2019.

United Nations Development Program (UNDP). *Human development report 2016: Development for everyone*. New York, NY: HDPA, 2016.

United Nations Office of Drugs and Crime (UNODC). *Global Study on Homicide 2013*. Vienna: UNODC, 2014. https://www.unodc.org/documents/gsh/pdfs/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf Son erişim tarihi: 09.01.2019.

U.S. Census Bureau, Population Clock. <https://www.census.gov/> Son erişim tarihi:10.02.2019.

U.S. Department of Justice. (2016). Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives. *Firearms commerce in the United States: Annual statistical update 2015*. www.atf.gov/file/89561/download Son erişim tarihi:15.04.2019.

U.S. Department of Justice; Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives. *2012 Summary: Firearms Reported Lost and Stolen*. Office of The Director - Strategic Management. <https://www.atf.gov/resource-center/docs/2012-firearms-reported-lost-and-stolenpdf-1/download> Son erişim tarihi.: 24.03.2019.

U.S. Department of Justice; Federal Bureau of Investigation. (2018). *A study of the pre-attack behaviors of active shooters in the United States between 2000 and 2013*. <https://www.fbi.gov/file-repository/pre-attack-behaviors-of-active-shooters-in-us-2000-2013.pdf> Son erişim tarihi: 07.10.2018.

U.S. Department of Justice; Federal Bureau of Investigation. (2018). *2000 to 2017 Active Shooter Incidents*. <https://www.fbi.gov/file-repository/active-shooter-incidents-2000-2017.pdf/view> Son erişim tarihi: 23.11.2018.

U.S. Department of Justice; Federal Bureau of Investigation; Criminal Justice Information Services Division. (2019). “*National Instant Criminal Background Check System (NICS) Operations 2017*”. <https://www.fbi.gov/file-repository/2017-nics-operations-report.pdf/view> Son erişim tarihi: 25.02.2019.

U.S. Department of the Treasury; Bureau of Alcohol, Tobacco & Firearms (2000). *Following the Gun: Enforcing Federal Laws Against Firearms Traffickers*. http://everytown.org/wp-content/uploads/2014/08/Following-the-Gun_Enforcing-Federal-Laws-Against-Firearms-Traffickers.pdf. Son erişim tarihi: 12.04.2019.

U.S. Department of the Treasury; Department of Justice; Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms. (1999). *Gun Shows: Brady Checks and Crime Gun Traces*. <https://www.atf.gov/file/57506/download> Son erişim tarihi: 21.04.2019.

U.S. Federal Bureau of Investigation. (2019). *Crime in the US 2017 - Uniform Crime Report Program*. <https://ucr.fbi.gov/crime-in-the-u.s/2017/crime-in-the-u.s.-2017> Son erişim tarihi: 20.02.2019.

Üner, H. B., & Çakır, İ. (2007). *Adli Balistik*. İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti, pp.19-29.

Vyrostek, S.B., Annest, J.L., & Ryan, G.W. (2004). "Surveillance for fatal and non-fatal injuries - U.S., 2001. *Morbidity and Mortality Weekly Report. Surveillance Summaries*, 53 (7), pp. 1-57.

Waterman, A. S. (1981). Individualism and interdependence. *American Psychologist*, 36(7), pp. 762-773.

Williams, J. S., & McGrath, J. H. (1976). Why people own guns. *Journal of Communication*, 26, pp. 22-30.

Wood, E., & Riggs, S. (2008). Predictors of child molestation: Adult attachment, cognitive distortions, and empathy. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(2), pp. 259-275.

Yablon, A. (2016). *This is what the modern gun owner looks like*. The Trace. September 20, 2016. <https://www.thetrace.org/2016/09/modern-gun-owner-harvard-northeastern-survey/> Son erişim tarihi: 02.04.2019.

Young, R.W. (2003). Evolution of the human hand: The role of throwing and clubbing. *Journal of Anatomy*, 202(1), pp.165-174.

Zawitz, M. W. (1995). *Guns used in crime: Firearms, Crime and Criminal Justice*. (Selected Findings Number 5. Bureau of Justice Statistics). Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

EKLER

Ek 1: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

Önemli Not: Ölçek maddelerinin bazılarında “yakın olmak” veya “yakınlaşmak” ifadeleri geçmektedir. Bu ifadelerle kastedilen partnerinizle duygusal yakınlık kurmak, düşüncelerinizi veya başınızdan geçenleri partnerinize açmak, partnerinize sarılmak ve benzeri davranışlardır. İlgili maddeler bu tanıma göre cevaplandırılır.

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer hâlihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız.

Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılarındaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1: Hiç katılmıyorum, 4: Kararsızım/fikrim yok, 7: Kesinlikle katılıyorum

	1	2	3	4	5	6	7
1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım							
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim							
3. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım							
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişi ile paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim							
5. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım							

6. Romantik ilişkilerde olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım							
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni benim onları önemsemediğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe ederim							
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır							
9. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim							
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem							
11. İlişkilerimi çok kafama takarım							
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim							
13. Benden uzakta olduğunda birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım							
14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım							
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım							
16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim							
17. Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam							

18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez							
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur							
20. Genellikle birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı paylaşıyorum							
21. Terk edilmekten pek korkmam							
22. Zor zamanlarımda romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir							
23. Birlikte olduğum kişinin bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm							
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım							
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler							
26. Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum							
27. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır							
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissedirim							
29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıktan sonra "gerçek ben"den hoşlanmayacağından korkarım							
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatsızım							

31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görmemek beni öfkeliendirir							
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır							
33. Başka insanlara denk olmamaktan endişe duyarım							
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır							
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser							
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar							

Ek 2: Kişisel İyi Oluş İndeksi

Lütfen aşağıdaki soruları memnuniyet derecenize göre, 0'dan 10'a kadar seçeneklerden birini seçerek cevaplayınız.

0: Hiç memnun değilim, 10: Tamamen Memnunum, 5: Kararsızım

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Yaşam koşullarınızdan ne kadar memnunsunuz? (ekonomik, refah düzeyi vs.)											
2. Sağlık durumunuzdan ne kadar memnunsunuz?								..			
3. Yaşamınızdaki başarılarınızdan ne kadar memnunsunuz?					..			.			
4. Diğer insanlarla İlişkilerinizden ne kadar memnunsunuz?											
5. Kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?											
6. Toplumla olan İlişkilerinizden, toplumun bir parçası olmaktan ne kadar memnunsunuz?											
7. Geleceğinizle ilgili kendinizi Ne kadar güvende hissediyorsunuz?								.			
8. Manevi yaşamınızdan (dini, ruhsal yaşantı vs.) ne kadar memnunsunuz?											

ÖZGEÇMİŞ

KURUM	BÖLÜM	YIL
Boğaziçi Üniversitesi	F.E.F. Psikoloji Bölümü	2008
Üsküdar Üniversitesi	B.A.B.E. Adli Psikoloji ve Davranış Delilleri	2019

YAYINLANAN MAKALE

- **Çavuş, O.**(2009). “Major approaches and problems in social rehabilitation of Cerebral Palsy”. Journal of Turkish Clinics Physical Medicine and Rehabilitation, Cerebral Palsy and Rehabilitation Special Edition, 2 (2), 53-58

POSTER SUNUMLAR

- Dalgıç, K., **Çavuş, O.**, Kılınç, B.,& Atasoy, S. (2017). “Fear of Crime in Gated Communities vs Downtown Apartments”. AAFS 70th Annual AAFS Meeting, Seattle, USA.
- **Cavus, O.**, Dalgıç, K.,& Atasoy, S. (2018). “Crime Fear based on Housing”. 8th EAFS Meeting, Lyon, France.
- **Çavuş, O.**, Sayar, F. G.H., DAlgıç, K.,& Atasoy, S. (2019). “Firearms bearing rates during Neuropsychiatric Hospital admission”. 71st Annul AAFS Meeting, Baltimore, USA.
- Yılmaz, H., **Cavus, O.**, Ünsal, T.,& Atasoy, S. (2019). “Judicial aspects of Suicide Inducement in the Turkish Judicial System and a review of Erol Cetin Case”. 71st Annul AAFS Meeting, Baltimore, USA.

PROJELER

- **Çavuş, O.** (2019). “Relationship Between Arm Bearing, Attachment Type and Psychological Well-Being”, Project of Uskudar University Scientific Research Department, Uskudar University Institute of Forensic Science, 2019

- **Çavuş, O.** (2019). “Sound suppression in firearms: home made vs. factory silencers”, Project of Uskudar University Scientific Research Department, Uskudar University Institute of Forensic Science, 2018
- **Çavuş, O.** (2019). “Penetration traces on clothes; bullet vs sharpe/edged objects”, Project of Uskudar University Scientific Research Department, Uskudar University Institute of Forensic Science, 2018 151
- **Çavuş O.** (2020). “Psychology of Internet Trolls and Cyber Bullies; social media study in Turkey”, Project of Uskudar University Scientific Research Department, Uskudar University Institute of Forensic Science, 2019

ÜYELİKLER

- BÜMED, Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği, Üye
- TPD, Türk Psikologlar Derneği, Üye
- AFCA, American Football Coaches Association, Üye
- TABD, Türkiye Adli Bilimler Derneği, Başkan Yardımcısı

İLETİŞİM

- cavusoktay@yahoo.com
- oktay.cavus1@st.uskudar.edu.tr